

ANDRÉ GIDE

DÜNYA NİMETLERİ

kutuphaneci

VARLIK YAYINLARI

BÜYÜK ESERLER KİTAPLIĞI : 158

Bu kitabın ilk baskısı şubat 1959'da, ikinci baskısı mart 1963'te yapılmıştır.

Varlık Yayınları, sayı : 1486
İstanbul'da Ekin Basımevi'nde basılmıştır
Mayıs, 1969

DÜNYA NİMETLERİ

(1897)

**İşte yeryüzünde beslendiğimiz
meyveler**

KUR'AN

Bu kitaba verdiğim kaba ada bakıp da aldanma, Nathanaël; ona Ménalque da diyebilirdim, ama senin gibi Ménalque da hiçbir zaman var olmadı. Bu kitabın bürünebileceği biricik ad kendi adımdı; ama o zaman da imzalamayı nasıl göze alabilirdim?

Utanmadan, hiçbir yapmacığa kaçmadan, kendimi koydum bu kitaba; bazan da hiç görmediğim ülkelerden, duymadığım kokulardan, hiç yapmadığım işlerden -ya da senden, daha hiç karşılaşmadığım Nathanaël'im- söyledersem, ikiyeüzlölükten değildir bu, ve bunların yalanlığı, gerçek adını bilmediğim için sana verdiğim bu adın, beni okuyacak olan Nathanaël adının yalanlığını geçmez.

Neyse, beni okuduğun zaman, bu kitabı at - ve çık. Kitabım çıkmak arzusu versin isterdim sana, nereden olursa olsun çıkmak, - şeh-rinden, ailenden, odandan, düşüncenden. Yanına alma kitabımı. Ménalque olsam, seni götürmek için sağ elinden tutardım, sol elin bunu.

bilmezdi, sonra, şehirlerden uzaklaşır uzaklaşmaz bırakırdım bu sıkıtiğim eli, sonra sana: Beni unut, derdim.

Kitabım kendisinden çok kendi kendinle ilgilenmeyi öğretsin sana - sonra kendi kendinden çok her şeyle ilgilenmeyi.

kutupyıldızı

BİRİNCİ KİTAP

*Uzun zaman uyuklamış tembel mutluluğum
Uyanıyor...*

HAFİZ

I

Nathanaël, Tanrı'yı her yerden başka yerde arama.

Her yaratık Tanrı'yı belirtir, apaçık göstermez hiç biri.

Üzerinde bakışımız durmayagörsün, her yaratık uzaklaştırır bizi Tanrı'dan.

Başkaları kitaplar yayınlarken, çalışırken, ben kafadan öğrendiğim herşeyi unutmak için tam üç yıl yolculuk ettim. Ağır oldu, güç oldu bu bilgilerden kurtulma; ama insanların zorla verdiği bütün bilgilerden daha faydalı geldi, gerçek bir eğitim başlangıcı oldu.

Hayatla ilgilenmemiz için ne çabalar, ne çabalar harcamamız gerekti, bunu hiç bir zaman bilemiyeceksin; ama şimdi bizi ilgilendiriyor ya, bu da herşey gibi olacak - tutkuyla.

Sevinçle cezalandırıyordum etimi, ceza suçun hazzından da büyük bir haz veriyordu - yalnız günah işlemekle kalmamak gururu öylesine sarhoş ediyordu beni.

Değer fikrini silmeliyiz içimizden; akıl için çok büyük bir engeldir o.

... Yollarımızın belirsizliği ömür boyunca yedi bitirdi bizi. Ne diyecektim sana? Her seçim ürperticidir, bir düşünülür mü: Bir görevle yönetilmez olmuş özgürlük ürperticidir. Hiç bir yanı bilinmedik bir ülkede tutulacak bir yoldur bu, herkes *kendi* yolunu kendi bulur orada, hem de, hem de, iyi dikkat et, yalnız kendisi için bulur; öyle ki, en bilinmedik Afrika'da en belirsiz bir iz bile böylesine şüpheli değildir... Gölgelelik korular çeker bizi; hâlâ kurumamış kaynakların serapları çeker... Ama arzularımız kaynakları nerede akıtırsa kaynaklar daha çok orada olacak; çünkü ülke yaklaşmamızın yarattığı ölçüde vardır ancak, görünüm (1) de çevremizde yavaş yavaş, biz ilerledikçe hazzırlanır; ufkun ucunda görmeyiz; yanımızda bile birbiri ardından gelen, değişken görünüşlerden başka birşey değildir.

(1) Manzara.

Ama böylesine önemli bir konuda benzetmeler yapmak neden? Hepimiz inanıyoruz: Tanrı'yı bulmamız gerek. Yazık ki biz onu buluncaya kadar dualarımızı nereye yönelteceğimizi bilmeyiz. Sonra, en sonunda insan onun, Bulunmaz'ın, her yerde, herhangi bir yerde olduğunu düşünür, sonra da gelişiğüzel diz çöker.

Ve sen, Nathanaël, sen kendi yolunu bulmak için, elinde tuttuğu ışığın ardından giden insanla bir olacaksın.

Nereye gidersen git, yalnız Tanrı'yla karşılaşabilirsin. - Ménalque söylerdi: Tanrı önmüzde olandır.

Nathanaël, herşeye geçerken bakacaksın, hiçbir yerde durmıyacaksın. Yalnız Tanrı'nın geçici olmadığını düşün.

Önem bakışında olsun, bakılan şeyde değil.

Benliğinde ayrı bilgilerden sakladığın herşey, yüzyılların tükenişine kadar senden ayrı kalacak. Neden böylesine değer veriyorsun onlara? Arzularda fayda vardır, arzuları doyurmakta fayda vardır, - çünkü bundan çoğalır-

lar. İnan bana, Nathanaël, sözlerim gerçek: Her arzu, arzumun her zaman yanlışı ereğinden daha çok zenginleştirdi beni.

Birçok güzel şeyler için aşkla yıprattım kendimi, Nathanaël. Onlar için hiç durmadan yanıp tutuşmamdan geliyordu parıltıları. Yorulmak bilmiyordum. Her coşku (1) bir aşk yıpranmasıydı benim için, pek hoş bir yıpranıştı.

Sapkınların en sapkınıydım, sapa kanılar çekti hep beni, düşüncelerin şiddetle yön değiştirmeleri, aykırılıkları çekti. Her kafa yalnız ve yalnız başkalarından ayrılan yanılla ilgilendiriyordu beni. Bu yüzden sonunda sevgiyi kovdum içimden, bunda yalnız ortak bir coşkunluğun nimetini görür oldum.

Sevgi değil, değil, Nathanaël, - aşk.

Yaptığının iyi mi, kötü mü olduğunu *yar-gılamadan* davranmalı. İyi mi, kötü mü olduğuna bakmadan sevmeli birşeyi.

Nathanaël, sana coşkuyu öğreteceğim.

Durgun durgun yaşamaktansa, acı bir ömür daha iyi, Nathanaël. Ölüm uykusundan baş-

(1) Ferveur: Büyük gayret, şevk, hararet.

ka dinleniş istemem ben. Ömrüm boyunca doyurmayacağım her arzu, her güç, sonraki yaşayışlarında beni rahatsız ederler diye korkuyorum. İçimde bekliyen herşeyi boşalttıktan sonra, doyduktan sonra, tamamiyle *umutsuz* öleceğimi *umuyorum*.

Sevgi değil, değil, Nathanaël, aşk. Anlıyorsun, değil mi, aynı şeyler değil bunlar. Bazı bazı kederleri, sıkıntıları, sızıları sevebilmem, bir aşkı yitirmek korkusuylaydı, yoksa pek çekemezdim onları. Bırak, herkes kendi eliyle düzenlesin hayatını.

(Bugün yazamam, çünkü ambarda bir çark dönüyor. Dün gördüm; kolza dövüyordu. Sap havalanıyordu; tohum yere yuvarlanıyordu. Toz soluğu kesiyordu. Bir kadın taşı döndürüyordu. İki güzel oğlan, yalınayak, tohumları topluyordu.

. Ağlıyorum, çünkü söyleyecek sözüm kalmadı.

Biliyorum, söyleyecek şeyi kalmadı mı yazmaya başlamaz insan. Ama ben gene de yazdım, daha başka şeyler de yazacağım aynı konuda.)

Nathanaël, daha hiç kimsenin vermediği bir sevinç vermek isterdim sana. Nasıl vereceğimi bilmiyorum, gene de bu sevinç bende var. Sana daha hiç kimsenin seslenmediği kadar içten, candan, yakından seslenmek isterdim. Sana gecenin öyle bir saatinde gelmek isterdim ki, herbirinde sana gösterilenden daha fazlasını arıyarak birbiri ardından birçok kitaplar açıp kapamış olasın; hâlâ beklediğin bir gece saatinde, desteklendiğini duymamak yüzünden coşkunun keder olacağı saatte gelmek isterdim sana. Yalnız senin için yazıyorum; sana yalnız bu saatler için yazıyorum. Öyle bir kitap yazmak isterdim ki, onda her düşünce, her kişisel coşkunluk yol görünsün sana, onda yalnız kendi öz coşkunun gölgesini görür gibi olasın. Sana yaklaşmak isterdim, *beni sevesin* isterdim.

Hüzün dinmiş bir coşkudur, başka birşey değil.

Her yaratık, çırılçıplak olabilir; her coşkunluk, dopdolu.

Coşkunluklarım bir din gibi açıldı. Anlaya-

bilir misin bunu; her duyunun sonsuz bir *varlığı* (1) vardır.

Nathanaël, sana coşkuyu öğreteceğim.

Fosfora ışığı nasıl bağlanırsa, yaptıklarımız da bize öyle bağlanır. Bizi tüketirler, orası öyle, ama parıltımızı da onlar sağlar.

Ruhumuz bir değer kazandıysa, başka ruhlara göre daha candan tutuştuğu için kazandı.

Şafağın aklığında yunmuş, büyük tarlalar, sizleri gördüm; mavi göller, sularınızda yundum - güleç havanın her okşayışı gülümsetti beni, bunu sana tekrar tekrar söylemekten bıkmıyacağım, Nathanaël. Sana coşkuyu öğreteceğim.

Daha güzel şeyler bilsem onları söylerdim sana, - elbette onları, başkalarını değil.

Sen bana bilgeliği öğretmedin, Ménalque. Bilgeliği değil, aşkı öğrettin.

Ben Ménalque'a dostluktan fazla birşey duydum, Nathanaël, aşka pek yakın birşey. Hem de kardeş gibi seviyordum onu.

(1) Burada, "varlık" kelimesi "mevcudiyet" anlamına kullanılmıştır.

Ménalque tehlikelidir; kork ondan; bilgilere yaka silktirir, ama çocukları korkutmaz kendinden. Onlara ailelerinden soğumayı öğretmekle kalmaz, yavaş yavaş, bırakmayı da öğretir; bir buruk yaban meyveleri arzusuyla hasta eder yüreği, görülmedik aşkla kaygıya gömer. Ah! Ménalque, seninle başka yollar üzerinde koşmak isterdim hâlâ. Ama zayıflıktan nefret edersin sen, bana seni bırakmayı öğrettiğini ileri sürüyordun.

Her insanda görülmedik imkânlar vardır. Geçmiş hemen üzerine bir hikâye yansıtmasa, "şimdi" bütün geleceklerle dolu olurdu. Ama, yazıklar olsun! tek bir geçmiş tek bir gelecek sunar - önümüze gölgesini düşürür, uzayın üstünde sonsuz bir köprü gibi.

Yalnız anlıyamadığını yapamıyacağını bilir insan. Anlamak, yapabileceğini duymaktır. YAPABİLECEĞİMİZ KADAR ÇOK ŞEY ALMALIYIZ ÜZERİMİZE, en iyi yol budur işte.

Hayatın çeşitli şekilleri; hepiniz de güzel gördünüz bana. (Benim bu sana söylediğimi Ménalque da bana söylüyordu.)

Bütün tutkuları, bütün günahları tanımsımdır inşallah; hiç değilse destekledim onla-

rı. Bütün varlığım bütün inançlara doğru atıldı; kimi akşamlar öylesine çılgındım ki, neredeyse kendi ruhuma inanacaktım, öylesine duyuyordum bedenimden sıyrılmak üzere olduğunu. - Bunları da Ménalque söylüyordu bana.

Hayatımız önümüzde buzlu suyla dolu şu bardak gibi olacak, öylesine soğuk olduğu, sıtmanın ateşi onu öylesine susattığı için dudaklarına pek tatlı gelen bu bardağı itemiyen, içmek isteyen, beklemesi gerektiğini bile bile bir dikişte içiveren bir sıtmanın ellerinde tuttuğu şu ıslak bardak gibi olacak.

II

Ah! gecenin soğuk havasını nasıl çektim içime, ah! pencereler! sonra, ne kadar da soluk ışık akıyordu aydan, sisler yüzünden, kaynaklar gibi - içer gibi oluyordu insan.

Ah! pencereler! kaç kereler alnım gelip serinledi camlarınızda, sonra, sonra, çok sıcak yatağımdan balkona, uçsuz bucaksız, durgun göğü görmeye koştuğum zamanda, kaç kereler arzularım sisler gibi dağıldı.

Geçmiş günlerin ateşleri, etim için ölümcül bir yıpranıştınız; ama kendini hiç birşey Tanrı'dan uzaklaştırmadı mı, ruh nasıl kurur, tükenir!

Sevgimin değişmezliği ürperticiydi; bütün varlığım ile çürüyordum onda.

Sen ruhların imkânsız mutluluğunu daha uzun zaman arıyacaktın, demişti Ménéalque...

Belirsiz coşkunun ilk günleri geçtikten sonra - ama daha Ménéalque'la karşılaşmadan önce - kaygılı bir bekleyiş çağı başladı, bataklıkta bir yolculuk gibiydi. Uyku bitkinliklerine batardım, uyumak iyileştirmezdi beni. Yemekten sonra yatardım; uyurdum; daha da yorgun uyanırdım, aklım uyuşuk olurdu, sanki pek yakında biçim değiştirecektim.

Varlığın karanlık oluşumları; içten işleme, bilinmiyenin yaratılışları, çalışkan doğurmalar; uyuklayışlar; bekleyişler, kozalardaki kurtlar gibi, kelebek olacak böcekler gibi, uyurdum; "ben" olacak ve daha şimdiden bana benzer olmuş yeni varlığı biçimlenişle başbaşa bırakırdım içimde. Her ışık, yeşermiş su tabakalarının içinden, yapraklar, dallar arasından gelir gibi gelirdi bana; bulanık, uyuşuk anlamalar, sarhoşluklardaki, büyük şaşkınlıklarda-

ki anlamalar gibi. - Ah! gelsin artık, diye yalvarırdım, gecikmez buhran, hastalık, keskin sızı gelsin artık! Fırtına gökleri gibiydi beynimin içi, ağır bulutlarla dolmuş, içinde güçlkle soluk alınan, herşeyin bu irin dolu, bu göğün mavisini saklıyan, isli bulutları parçasın diye şimşeği beklediği fırtına gökleri gibiydi.

Ne kadar süreceksiniz, bekleyişler? Siz bitince yaşıyacak kadar birşey kalacak mı bize? - Bekleyişler! neyin bekleyişleri? diye haykırırdım. Bize bizden doğmıyacak ne gelebilirdi ki? Bizden bizim daha önce tanımadığımız ne çıkabilirdi ki?

Abel'in doğuşu, nişanlanmam, Eric'in ölümü, hayatımın altüst oluşu, bu gevşekliğe son vermek şöyle dursun, daha çok daldırdı beni içine, öyle ki bu uyuşukluk düşüncelerimin karışıklığından, isteklerimin belirsizliğinden gelir gibiydi. Uyumak isterdim, toprağın ıslaklığında, bir bitki gibi, uyanmamasıya uyumak isterdim. Bazı bazı, şehvet, kederimi yenecek diye düşünürdüm, etin bitkinleşmesinde bir akıl kurtuluşu arardım. Sonra gene, uzun saatler boyunca, uyurdum, gün ortasında, sıcaktan sızmış bir

durumda, hayatla kaynaşan evlerde uykuya yatırılan küçücük çocuklar gibi.

Sonra çok uzaklardan uyanırdım, ter içinde, yüreğimde çarpıntılar, başımda uyku. Aşağıdan, kapalı pancurların aralıklarından sızan, ak tavana çimenliğin yeşil yansımalarını yollayan ışık, bu akşam aydınlığı, bana hoş gelen tek şeydi, yapraklar, sular arasından gelince tatlı, çekici görünen, karanlıklarının sarılışı uzun zaman duyulduktan sonra mağaraların eşiğinde titreyen aydınlık gibiydi.

Evin gürültüleri belirsizce gelirdi. Ağır ağır yeniden doğardım hayata. Ilık suyla yıkanırdım, sıkıntı içinde ovaya, bahçenin sonuna kadar giderdim, hiç birşey yapmadan akşamı beklerdim orda. Konuşmak, dinlemek, yazmak için her zaman, her zaman yorgundum. Okurdum:

*"... Issız yolları
Görüyor önünde,
Kanat çırpıp yıkanan
Deniz kuşlarını görüyor...
Ben burda yaşamalıyım...
... Kalmıya zorladılar beni
Yaprakları altında ormanın,*

*Meşenin altında, bu yeraltı mağarasında.
Bu toprak ev soğuk;
Yoruldum, bıktım.
Vadiler karanlık,
Tepeler yüksek,
Çok hüzünlü, çok hüzünlü
Dikenli tellerle kaplı
Çevresi dalların, -
Hiç tadı yok burda yaşamanın.” (1)*

Mümkün, ama daha elde edilmemiş bir hayat doluluğu duygusu şöyle bir görünürdü bazı bazı, sonra gene gelirdi, gittikçe daha musallat gelirdi. Of! bir sabah penceresi açıl-sın artık, diye haykırırdım, bu sonu gelmez kar-şılıklar ortasında çatlayıversin!

Bütün varlığım uçsuz bucaksız bir yeniliğe dalmak ihtiyacındaydı sanki. İkinci bir erginlik çağı bekliyordum. Ah! yeni bir görüntü ya-ratmalıyım gözlerime, onları kitapların pisli-ğinden arıtmalı, baktıkları göğe - bugün yeni yağmurlarla baştan sona durulmuş göğe daha benzer kılmalıyım...

Hastalandım; yolculuk ettim, Ménéalque'a

(1) The Exile's song, çevirip anan: Taine, İngiliz edebiyatı.

rastladım, güzelim iyileşmem diriliş oldu. Yeni bir gökyüzü altında, tamamiyle yenilenmiş nesneler ortasında, yepyeni bir varlıkla yeniden doğdum.

III

Nathanaël, sana bekleyişlerden sözedeceğim. Ben yazın ovanın bekleyişini gördüm, azıcık yağmur bekleyişini. Yolların tozları pek hafiflemişti, her esintide havalanıyorlardı. Bu bir arzu bile değildi artık; bir kaygıydı. Toprak kuruluktan çatlıyordu, sanki suyu daha iyi basmak istiyordu bağrına. Çorak topraktaki çiçeklerin kokusu hemen hemen çekilmez oluyordu. Herşey kendinden geçiyordu güneşin altında. Her öğle sonu taraçanın altında dinlenmeye gidiyor, güneşin olağanüstü parıltısından biraz uzak kalıyorduk. Pollen yüklü kozalaklı ağaçların, döllerini uzaklara saçmak için rahat rahat sallandıkları saatti. Gökyüzü borayla yüklüydü, bütün doğa bekliyordu. Anın pek ezici bir ihtişamı vardı, çünkü bütün kuşlar susmuşlardı. Topraktan öyle yakıcı bir soluk çıktı ki herşey bayılacak gibi oldu; kozalaklı ağaçların

polleni bir altın bulut gibi çıktı dallardan. -
Sonra yağmur yağdı.

Gökyüzünün şafağı bekleye bekleye titrediğini gördüm. Birer birer yıldızlar soluyordu. Çayırılar çiğge batmıştı; havada buz gibi okşayışlardan başka birşey yoktu. Belirsiz hayat, uykusunu uzatmak ister gibi oldu bir zaman, benim hâlâ yorgun başım uyuşuklukla doluydu. Korunun kıyısına kadar çıktım; oturdum; her hayvan, gün doğacak inancıyla, işine, sevincine yeniden başladı, yaprakların her girintisinden hayat muamması yayılıyordu gene. - Sonra gün doğdu.

Başka şafaklar da gördüm. - Gecenin bekleyişini gördüm...

Nathanaël, her bekleyiş bir arzu bile olmasın sende, karşılayışa hazırlık olsun yalnız. Sana gelen herşeyi bekle; ama yalnız sana geleni arzula. Günün her ânında Tanrı'ya bütünüyle sahibolabileceğini anla. Arzun aşktan olsun, sahiboluşun âşıkça. Öyle ya, etkili olmayan bir arzu nedir ki?

Daha neler! Nathanaël, Tanrı'ya sahipsin de farketmemişsin! Tanrı'ya sahibolmak, onu

görmektir; ama bakmazlar ona. Önünde eşiğinin durduğu hiç bir yol dönemecinde Tanrı'yı görmedin mi, Balaam? sen onu başka türlü düşünüyordun da ondan.

Nathanaël, beklenemiyecek olan yalnız Tanrı'dır. Nathanaël, Tanrı'yı beklemek, ona önceden sahibolduğumuzu bilmemektir. Tanrı'yı mutluluktan ayırma, bütün mutluluğunu da âna yerleştir.

Ben bütün varımı içimde taşıdım, solgun Doğu'nun kadınlarının bütün servetlerini üzerlerinde taşıdıkları gibi. Hayatımın her ânında varımı tümüyle duyabildim içimde. Birçok özel nesnelerin toplamından değil, biricik sevgimden meydana gelmişti. Ben hiç ara vermemecesine bütün varımı buyruğum altında tuttum.

Gün onda ölecekmiş gibi bak akşama; sabaha da herşey onda doğarmış gibi.

Her an yeni olsun gördüğün.

Bilge kişi, herşeye şaşan kişidir.

Bütün kafa yorgunluğun, ey Nathanaël, zenginliklerinin çeşitliliğinden geliyor. *Hepsinin içinden* en çok hangisini istediğini bile bilmiyorsun ve biricik zenginliğin hayat olduğunu

anlamıyorsun. Hayatın en ufak ânı bile güç-
lüdür ölümden, onu yadsır. Ölüm, herşeyin hiç
durmadan yenilenmesi için başka hayatların
sağlanmasından başka birşey değildir; *bunu*
hiç bir hayat şekli, düşünmesine yetecek za-
mandan fazla tutmasın diye. Sesinin çınladığı
âna ne mutlu. Geri kalan zamanda hep dinle;
ama bir de konuşmaya başladın mı dinleme
artık.

Nathanaël, içindeki bütün kitapları yakma-
lısın.

YAKTIKLARIMA SAYGI İÇİN TÜRKÜ

*Kitaplar vardır, okunur, bir küçük tahta
üstünde,*

Bir okullu sırasının önünde.

Kitaplar vardır, yürürken okunur

(Bunda boyutları da girer işin içine);

*Kimileri ormanlar üstünedir, kimileri başka
kırlar üstüne,*

Et nobiscum rusticantur, der Çiçeron.

Arabada okudum kimilerini;

Kimilerini de samanlığa yatıp.

*Kitaplar vardır, ruhun varlığına inandırt-
mak ister;*

*Kimileri, bundan umut kestirtmek.
Kiminde Tanrı'nın varlığı kanıtlanır;
Kiminde varılmaz bu sonuca.*

*Kimileri yalnız ve yalnız
Özel kitaplıklara girebilir.
Kimileri göklere çıkarılmıştır
En ünlü eleştirmenlerce.*

*Kimileri arıcılıktan sözeder yalnız,
Bazıları pek özel bulur onları;
Kimileri öylesine anlatır ki doğayı (1),
Okuduktan sonra dolaşmağa değmez.
Kimileri küçümser bilgeleri,
Sonra tutar, çocukları kışkırtır.*

*Kimilerine de güldeste derler,
Herşey üstüne en güzel sözler derlenmiş
içlerinde*

*Kimileri yaşamayı sevdirtmek ister;
Kiminin yazarı kendini öldürmüş, bitirince.
Kimileri kin ekerler,
Sonra da toplarlar ektiklerini.*

(1) Tabiat.

*Kimileri parlar gibidir okundukça,
Coşkunluk yüklü, alçakgönüllülükleriyle
hoş-*

*Kardeşler gibi sevilir kimileri,
Bizden temiz, bizden iyi yaşamış kardeşler
gibi.*

*Olağanüstü yazılarla yazılmıştır kimileri,
Anlaşılmaz uzun uzun incelense de.*

Nathanaël, bütün kitaplarımızı yaktığımız
zaman!

*Kimileri beş para etmez,
Kimilerini almiya güçler yetmez.*

*Kimileri krallardan, kraliçelerden söz eder,
Kimileri pek yoksul kimselerden*

Kimilerinin sözleri

*Öğle yaprakların hıştırtısından da tatlıdır.
Patmos'ta, bir fare gibi, Jean'ın yediği
Bir kitaptır bu, ama ben ağaç çileklerini
yeğ görürüm (1).*

(1) Tercih ederim.

*Acılıklar sarmış karnını Jean'ın,
Sonra sürü sürü hayalet görmüş.*

Nathanaël, bütün kitaplarımızı yaktığımız zaman!!

Kıyıların kumlarının hoş olduğunu okumak yetmez bana; çıplak ayaklarım bunu duy-sun isterim... Bir duyunun ardından gelmemiş bilgi bana yaramaz.

Şu dünyada güzel birşey görüp de ona bütün sevgimin dokunmasını arzulamadığım olmadı hiç. Toprağın âşık güzelliği, yüzeyinin çiçeklenişi çok güzel senin. Ey, arzusun gö-müldüğü görünüm! Araştırmamın gezindiği açık ülke; suyun üzerine kapanan papirüslü yol; ırmağa eğilmiş kamışlar; ormanların ağaçsız yerleri; dalların aralığında ovanın, sınırsız vadi-sinin belirişi. Kayaların ya da bitkilerin koridorlarında dolaştım ben. Baharların yayılıp serilişlerini gördüm.

OLUŞLARIN KONUŞKANLIĞI

O günden sonra, ömrümün her ânı hiç mi hiç anlatılmaz bir armağan yeniliği tadı aldı

benim için. Böylece, hemen hemen aralıksız bir tutkulu şaşkınlık içinde yaşadım. Sarhoşluğa pek çabuk varıyordum, bir çeşit şaşkınlık içinde yürümekten hoşlanıyordum.

Her önüme çıkanı, dudaklarımda gülümseme, öpmek istedim elbet; yanaklarımda kan, gözlerimde yaşlar, içmek istedim onu; dalların bana uzattığı bütün meyveleri etlerinden ısırmak istedim. Her handa bir açlık selâmlıyordu beni; her kaynağın başında beni bir susuzluk bekliyordu - her kaynağın başında özel bir susuzluk, - başka arzularımı belirtmek için de başka kelimeler istedim.

bir yolun açıldığı yürüyüş;
gölgenin çağırdığı dinleniş;
derin suların kıyısında, yüzme;
her yatağın başında aşk arzumu, ya da
uyku arzumu belirtmek için...

Cesurca el attım herşeye, arzuladığım herşeyde haklarım olduğuna inandım. (Zaten bizim istediğimiz, sahiboluştan çok, aşktır, Nathanaël.) Ah! önümde herşey gökkuşağının renklerine girsin; her güzellik aşkımı giyinsin, onunla süslensin.

İKİNCİ KİTAP

BESİNLER!

Size bel bağıyorum, besinler!
Açlığım yarı yolda durmıyacak;
Susarsa doygun susacak;
Ahlâklar gelemes üstünden,
Yokluklarla da ben ancak ruhumu besliye-
bildim.

Doygunluklar! sizi arıyorum.
Siz yaz şafakları gibi güzelsiniz.

Akşamüstü daha tatlı, öğleyin çok hoş kay-
naklar; buz gibi kuşluk suları; dalgaların kı-
yısında esintiler; serenlerle dolmuş körfezler;
titrek kıyıların ılıkılığı.

Ah! gene ovaya doğru yollar varsa; öğle
bunaltıları; tarlalarda içkiler; harman yerlerin-
de geceleri yatılacak çukurlar varsa;

Doğuya doğru yollar varsa; sevgili deniz-
ler üzerinde gemi yolları; Musul'da bahçeler;

Tougurt'da danslar; Helvetya'da çoban türkülerini varsa;

Kuzeye doğru yollar varsa; Nijni'de panayırlar; karları havalandıran kızaklar; donmuş göller varsa; arzularımız elbette sıkıntı duymıyacaklardır, Nathanaël.

Limanlarımıza gemiler geldi, bilinmedik kıyıların olgun meyvelerini getirdiler. Biraz çabuk boşaltın yüklerini, boşaltın da tadalım artık.

Besinler!

Size bel bağıyorum, besinler!

Doygunluklar, sizi arıyorum;

Siz yaz gülüşleri gibi güzelsiniz

Karşılığı şimdiden hazırlanmış

Bir arzum yok, biliyorum.

Her açlığım ödülünü (1) bekliyor.

Besinler!

Size bel bağıyorum, besinler!

Bütün uzayda sizi arıyorum,

Bütün arzularımın doygunlukları.

(1) Mükâfat.

Yeryüzünde tanıdığım en güzel şey
Açlığımdır, ah! Nathanaël,
Her zaman sadık kaldı o,
Hep kendini bekliyenlere.

Bülbül şaraptan mı sarhoş olur?

Kartal, sütten mi? Ardiç suyu ardiç kuş-
larını hiç sarhoş etmez mi?

Kartalı uçuşu sarhoş eder. Bülbülü yaz
geceleri. Ova sıcaktan titrer. Nathanaël, her
coşkunluk senin için bir sarhoşluk olabilmeli.
Her yediğin seni sarhoş etmiyor mu, yeterin-
ce acıkmadın demektir.

Her kusursuz işe şehvet eşlik eder. Onu
yapman gerektiğini bundan anlarsın. Güçlülükle
iş başarmayı bir üstünlük sayanları hiç sev-
mem. Güçse, başka şey yapsalar, daha iyi eder-
ler. Bu işte duyulan sevinç, çalışmanın beğе-
nildiğinin belirtisidir, zevkimin içtenliği de be-
nim için önderlerin en önemlisidir, Nathanaël.

Bedenimin her gün ne kadar şehvet is-
tediğini, kafamın ne kadarına dayanabildiğini
bilirim ben. Sonra uykum başlayacaktır. Benim
için yerle göğün bundan öte hiç bir değeri yok-
tur.

*Pek tuhaf hastalıklar vardır,
Elde olıyanı istemekten gelir.*

— Biz de, dediler, biz de ruhumuzun yürekler acısı sıkıntısını tanıyacağız: Adullam mağarasından, sarnıçların suyunun ardından içini çekiyordun, David. - Ah! diyordun, Bethléem duvarlarının dibinden fışkıran serin suyu kim getirecek bana. Çocukken susuzluğumu giderirdim orda. Ama ateşler içinde arzuladığım bu su şimdi tutsak.

Nathanaël, geçmişi gelecekte yeniden bulmaya çalışma sakın. Her ânın belirsiz yeniliğini yakala, önceden hazırlama sevinçlerini, ya da bil ki onu hazırladığın yerde karşına bir başka sevinç çıkacak.

Her mutluluğun bir karşılaşmadan olduğunu ve her an yolunda bir dilenci gibi karşına çıktığını anlamadın mı? Mutluluğunu *buna* eş hayal etmemiştin diye onun öldüğünü düşünürsen - onu ancak ilkelerine, dileklerine uygun olunca kabul edersen yazıklar olsun sana.

Yarının hayali bir sevinçtir ama, yarının sevinci de başka bir sevinçtir, şükürler olsun ki hiç birşey kendisi üstüne kurulmuş hayale

benzemez; çünkü herşey *farklı olarak* bir değer taşır.

Gel, sana şu sevinci hazırladım, demenizi sevmiyorum; ben artık karşıma çıkıveren sevinçleri seviyorum yalnız, sesimin kayadan fışkırtacaklarını seviyorum; bizim için akacaklar böyle, yeni, güçlü, baskıdan boşanan yeni şaraplar gibi.

Sevincimin hazırlanmış, bezenmiş olmasını sevmem, Sulamite'in odalardan geçmiş olmasını da sevmem; salkımların bıraktığı lekeleri ağzımdan silmedim onu öperken; öpüşlerden sonra da ağzımı serinletmeden tatlı şarap içtim; sonra kovandaki balı mumuyla yedim.

Nathanaël, sevinçlerinin hiçbirini hazırlama.

Ne iyi diyemeyince, *ne kötü* de, bu söz büyük mutluluklara gebedir.

Mutluluk anlarına Tanrı vermiş gibi bakanlar vardır - ya ötekilere, ötekilere kim vermiş gibi bakarlar?..

Nathanaël, Tanrı'yı mutluluğundan ayrı görme.

— Beni yarattığı için Tanrı'ya minnettar olamam, öyle ya, dünyaya gelmesem, yaratmadı diye kızamıyacaktım.

Nathanaël, ancak doğalca sözetmeli Tanrı'dan.

Varlık kabul edildikten sonra, toprağinki de, insaninki de, benimki de doğal görünsün isterim, ama bunu farketmenin şaşkınlığı karıştırıyor benim aklımı.

Elbet ben de ilâhiler söyledim ve

TANRI VARLIĞININ GÜZEL KANITLARININ TÜRKÜSÜ

nü yazdım, işte:

Nathanaël, en şiirli duyguların, Tanrı varlığının bin bir kanıtı üzerindikiler olduğunu öğreteceğim sana. Anlıyorsun, değil mi, onları burada bir daha söylemek değil işimiz, söyleyip geçmekse, hiç mi hiç değil, - hem de kimileri varlığını kanıtlamaktan öteye geçmez - bize süreklilikleri de gerek.

Biliyorum, biliyorum, ha! evet, ermiş Anselme'in kanıtı var,

*Sonra Mutlu Adalar'ın savunusu (1),
Ama ne yazık! ne yazık, Nathanaël, her-
kes oturamaz orda.*

*Biliyorum, en büyük çoğunluğun benim-
senmesi var,*

Ama sen cennetlikler azınlığına inanırsın.

*İki kere ikinin dört edışıyle kanıtlamak
var,*

Ama herkes hesap bilmez, Nathanaël.

İlk yürütenle kanıtlamak var (2),

Ama orda ondan önce bulunan da var.

Nathanaël, biz orada değildik, çok yazık.

Erkeğin, kadının yaratılışını görürdük;

Sonra bebek doğmayışlarına şaşmalarını;

Elbruz servilerinin öyle asırlık,

*Hem de sularla önceden çukurlaşmış dağ-
lar üstünde doğmak yüzünden yorgunluklarını
görürdük.*

*Nathanaël, orda olmalı da şafağı görme-
liydik! Hangi tembelliğe kapıldık da önceden
kalkmadık? Sen yaşamak istemiyor muydun,
ah! ben, ben elbette isterdim... Ama o sırada*

(1) Müdafaa.

(2) İlk yürüten: İlk müteharrik (premier moteur).

Tanrı ruhu, zaman dışında, sular üzerinde uyuduktan sonra, yeni yeni uyanıyordu. Nathanaël, ben orada bulunsaydım, herşeyi biraz daha geniş yapmasını isterdim ondan; öyle olsa bile farkına varılmazdı şimdi, deme (1).

Amaçlı sebeplerle kanıtlama vardır.

Ama herkes güdülen amacın gidilen yolları haklı çıkaracağını düşünmez.

Tanrı'nın varlığını Ona duyulan aşkla kanıtlayanlar vardır. İşte ben de bunun için her sevdiğimi Tanrı diye adlandırdım, Nathanaël, herşeyi sevmek istedim bunun için. Seni de sayarım diye korkma; senden başlamazdım zaten; ben birçok şeyleri insanlardan üstün tuttum, yeryüzünde en çok sevdiklerim onlar olmayacak. Çünkü, sakın aldanma, Nathanaël, elbette iyilik değil en güçlü yanımdır, en iyi şeyin bu olduğunu da sanmam; insanların en çok saygı beslediğim yanları da iyilikleri değildir. Nathanaël, Tanrı'nı üstün tut onlardan. Ben de övdüm Tanrı'yı, onun için ilâhiler söyledim,

(1) "İki kere ikinin hiç de dört etmiyeceği bir dünya düşünebilirim pekâlâ, dedi Alcide.

— "Sakın ha, sonra karışmam," dedi Ménalque.

- hattâ, bu işi yaparken, onu biraz fazla şişirdim sanırım.

— “Böyle düşünce düzenleri kurmak seni çok mu eğlendiriyor? dedi bana.

— Hiç birşey bir ahlâk bilimi kadar eğlendirmez beni, dedim, aklımı hoşnudederim onunla. Ona bağlı olmasını istemediğim bir sevinci tatmam.

— Artırır mı bu onu?

— Hayır, dedim, beni haklı çıkarır.”

Elbette bir öğretinin (1), hattâ tam bir düşünceler düzeninin, yaptıklarını doğru çıkarması çoğu zaman hoşuma gitti; ama bazan ona ancak şehvetimin sığınağı diye bakar oldum.

Herşey zamanında gelir, Nathanaël, herşey ihtiyacından doğar, içten dışa çıkmış bir ihtiyaçtan başka birşey de değildir.

Bana bir akciğer gerekti, dedi ağaç; öz-suyum yaprak oldu o zaman, onda soluk alabilmek için yaprak oldu. Sonra, ben soluk alın-

(1) Doktrin.

ca, yaprağım düştü, ben de bu yüzden ölmedim. Hayat üzerine bütün düşüncelerim meyvemdedir.

Nathanaël, şimdi ben bu hikâyeyi kötüye kullanırım diye korkma, çünkü pek beğenmem onu. Ben sana hayattan başka bilgelik öğretmek istemiyorum. Düşünmek büyük bir tasadır çünkü. Gençken, yaptıklarımın sonunu uzaktan gözetlemekten yorulmuştum, ancak birşey yapmayınca güvenebiliyordum günah işlemeyeceğime.

Sonra şunu yazdım: Ben etimin kurtuluşunu ruhumun çaresiz zehirlenişine borçluyum, başka birşeye değil. Sonra da bu sözle ne demek istediğimi hiç mi hiç anlamaz oldum.

Nathanaël, ben artık günaha inanmıyorum.

Ama anlıyacaksın ki, ancak çok sevinçle biraz düşünme hakkı satın alınabilir. Mutlu olduğunu söyleyen ve düşünen kişi, gerçekten güçlü kişidir.

Nathanaël, her kişinin derdi her zaman

kendisinin bakmasından, gördüğünü de kendine bağlamasından gelir. Her şey bizim için değil, kendi kendisi için önemlidir. Gözün bakılan şey olsun.

Nathanaël! senin o güzel adını anmadan tek mısraya başlayamaz oldum.

Nathanaël, yeterince anlıyor musun sözlerimin acılığını? Daha da yaklaşmak isterdim sana.

Sonra, Elisée'nin, onu dirliteyim diye, Synamite'in oğlu üzerine kapandığı gibi - "dudakları dudaklarının üzerinde, gözleri gözlerinin, elleri ellerinin üzerinde, uzandı" - ışıklar saçan kocaman yüreğimle senin o hâlâ karanlık ruhuna karşı, tamamiyle uzanmak isterdim üstüne senin, dudaklarım dudaklarının üstünde, alnım alnının, senin o soğuk ellerin yakıcı avuçlarımda, yüreğim çarpa çarpa... ("Ve çocuğun eti ısındı", der kitap...) çarpıntılı ve düzensiz bir ömür sürmek üzere şehvet içinde uyanasın diye - *sonra beni bırakasın* diye...

Nathanaël, işte ruhumun bütün sıcaklığı - al götür.

Nathanaël, coşkuyu öğretmek istiyorum sana.

Nathanaël, sana benziyenin yanında kal-

ma; hiç kalma, Nathanaël. Bir çevre sana benzeyince, ya da sen çevreyle benzerleşince, senin için faydalı bir yanı kalmaz. Bırakmalısın o çevreyi. Senin için *kendi* ailen kadar, *kendi* odan kadar, *kendi* geçmişin kadar tehlikeli bir şey yoktur. Herşeyden sadece sana getirdiği eğitimi al; ondan sızan şehvet onu tüketsin.

Nathanaël, sana *onlardan* sözedeceğim. *Varlıkları* ne güçtedir, anladın mı? Yeterince sürekli olmıyan bir ölüm düşüncesinin hayatın en ufak bir ânı kadar bile değeri yoktur. Ve anlamıyor musun ki her an, ölümün o pek karanlık fonundan ayrılmasa bu hayranlık verici parıltıya bürünemezdi?

Yapmak için çok zaman olduğu söyleneceydi, kanıtlanıyorsa, hiç birşey yapmaya çalışmazdım. Bütün ötekileri *de* yapmaya zamanım olduğundan, önce birşeye başlamak istediğim için dinlenirdim. Bu hayat şeklinin biteceğini - ve yaşadıktan sonra, her geceden beklediğimden biraz daha derin, biraz daha unutkan bir uyku içinde dinleneceğimi bilseydim, yapacağım, herhangi bir şeyden başka birşey olmazdı hiç bir zaman...

Böylece, ayrı bir sevinç bütünlüğü için,

hayatımın her ânını *ayırmaya* alıştım; orda bütün bir mutluluk özelliğini birdenbire toplıyabilmek için; öyle ki en yeni hâtıradan sonra bile kendimi tanımaz oluyordum.

Şu kadarını söylemekte bile büyük bir zevk vardır, Nathanaël:

Hurma ağacının meyvesine hurma derler, çok güzel bir yiyecektir.

Hurmanın şarabına lagmi derler; mayalanmış öz suyudur bu onun; Araplar onunla sarhoş olurlar, ben pek sevmem. Ouardi'nin güzel bahçelerinde, şu Kabil çobanı bana bir bardak lagmi sunmuştu.

Bu sabah, bir *Kaynaklar* yolunda dolaşırken, garip bir mantar buldum.

Portakal kırmızısı bir manolya gibiydi; ak bir kılıfa bürünmüştü, içinden çıkmış tohum tozlarından meydana gelmiş, düzenli, kül rengi nakışlar vardı üzerinde. Açtım; çamurlu bir maddeyle doluydu, ortası duru bir pelteydi; mide bulandırıcı bir koku çıkıyordu içinden.

Çevresinde, daha açık başka mantarlar vardı ama, onlar artık kocamış ağaçların gövdelerinde görülen şu yassılaşmış, marazlı şişler gibiydi.

(Tunus'a gitmeden önce yazıyordum bunu; şimdi de ben bakar bakmaz, herşeyin nasıl bir önem kazandığını göresin diye buraya geçiriyorum.)

Honfleur (sokakta).

Bazı anlar da öyle sanıyordum ki, çevremde başkaları, yalnız bende kendi özel hayatımın duygusunu çoğaltmak için çırpınıyorlardı.

Dün şurdaydım, bugün burdayım;

Tanrım! bana ne onlardan ki

Derler, derler, derler:

Dün şurdaydım, bugün burdayım...

Günler bilirim ki iki kere ikinin dört ettiğini kendi kendime tekrarlamak bile *belli* bir mutlulukla doldururdu içimi, - masanın üstünde *kendi* yumruğumu görmek bile...

Başka günler de bilirim ki ne olsa hep birdi benim için.

ÜÇÜNCÜ KİTAP

Villa Borghèse.

Bu havuzda... (yarı gölge)... her damla, her ışın, her varlık, şehvetle can çekişiyordu...

Şehvet! Durmadan tekrarlamak isterdim bu kelimeyi; *rahatlığın* eş-anlamı olsun isterdim, hattâ yalnız *varolmak* kelimesi bile yetsin isterdim.

Ah! Tanrı'nın dünyayı yalnız bu amaçla yaratmamış olması; akla sığmaz birşey, bir düşünüldü mü, v.s...

Pek hoş, pek de serin bir yer burası, burada uyumanın çekiciliği öylesine büyütür ki o güne dek tadılmamış gibi gelir insana.

Orada, çok tatlı besinler acıkmamızı bekliyorlardı.

Adriyatik (sabah s. 3).

Halatlar arasındaki denizcilerin türküsü canımı sıkıyor.

Ah! bir bilseydin, bir bilseydin, son derece yaşlı ve pek genç toprak, insanın kısacık hayatındaki acı ve hoş tadı, o doyulmaz tadı bir bilseydin!

Bir bilseydin, ey ölümsüz görünüş fikri, ölümün yakın bekleyişinin âna ne büyük bir değer getirdiğini bir bilseydin!

Ey bahar! yalnız bir yıl yaşıyan bitkilerin zayıf çiçekleri daha acelecidir. İnsanın hayatta yalnız bir baharı vardır, bir sevinç hâtırası da yeni bir mutluluk yaklaşması olamaz.

Fiesole tepesi.

Güzel Floransa, ağır incelemeler şehri, lüks ve çiçekler şehri; daha çok ağır; mersin çekirdeği ve "ince defne" çelengi.

Vincigliata tepesi. Gökte bulutların eridiğini ilk orda gördüm ben; buna çok şaşıtm, çünkü gökte böyle kendi kendilerini emecekleri aklıma bile gelmezdi, yağmura kadar sürerler, ancak kalınlaşırlar sanırdım. Ama nerde: bütün yumakların birer birer silindiğini görüyordum; - gökyüzü kalıyordu kala kala. Bu çok güzel bir ölümdü; gökyüzünün göbeğinde bir silinişti.

Roma, Monte Pincio.

Aşk gibi birşey sağladı o gün sevincimi - ama aşk değildi - değilse insanların konuştukları, aradıkları aşk değildi. - Güzellik duygusu da değildi. Bir kadından gelmiyordu; düşüncemden de gelmiyordu. Ben bunun IŞIĞIN coşup da kendinden geçmesinden başka birşey olmadığını yazsam ve söylesem anlar mısın?

Bu bahçede oturuyordum; güneşi görmüyordum; ama dağınık bir ışıkla parlıyordu hava, sanki göğün maviliği sıvılaşmış yağmur gibi yağıyordu. Evet, gerçek, ışık dalgaları, ışık anaforları vardı; yosunlar üstünde damlalar gibi kıvılcımlar vardı; evet, gerçek, ağaçlık yoldan ışık akıyor diyeceği gelirdi insanın, yaldızlı köpükler de bu ışık çizgisinin sel gibi akışı içinde dalların ucunda kalıyordu.

.

Napoli; denize ve güneşe karşı küçük berber dükkânı. Sıcaklık rıhtımları; içeriye girilirken kaldırılan perdeler. Bırakıverir insan kendini. Uzun zaman sürecektir mi bu iş? Huzur. Yataklarda sabun köpüğünün titreyişi. Sakalı kazıdıktan sonra daha usta bir usturayla bir daha kazıyor, şimdi de, ılık suya batırılmış, de-

riyi yumuşatan bir küçük süngerin yardımıyla dudağı kaldırmada. Sonra, hoş kokulu, yumuşacık bir suyla, yanıklığı yıkıyor; sonra da bir merhemle yatıştırıyor yanmayı. Yerimden kımıldamamak için saçlarımı da kestiriyorum.

Amalfi (geceleyin).

Gececil bekleyişler vardır,
hangi aşkın, daha bilinmez.

Deniz üstündeki küçük oda; ayın, deniz üstündeki ayın çok güçlü aydınlığı uyandırdı beni.

Pencereye yaklaşırken, vakitlerden şafaktır sanıyordum, az sonra güneşin doğuşunu göreceğim sanıyordum... Ama nerde.. (şimdiden dolu, tamamiyle olmuş şey) - Ay, tatlı, tatlı tatlıydı, İkinci Faust'ta Hélène'in karşılayışı gibi. Issız deniz. Ölü köy. Karanlıklarda bir köpek uluyor... Pencerelerde paçavralar.

İnsana yer yok. Bütün bunların nasıl uyanacağını anlamaz olmak. Köpeğin taşkın kederi. Sabah olmayacak. Uyumak da imkânsız. Yapar mısın... (şunu ya da bunu):

Issız bahçeye çıkar mısın?

Kıyıya iner de çimer misin?

portakal toplâmya gider misin, ayın altında kûl rengi görünen portakallardan?

Bir okşayışla köpeği avutur musun!

(Kaç kereler doğanın benden bir iş istediğini duydum, hangisini yapmalıydım, bilemedim.)

Gelmiyecek uykuyu beklemek...

Duvarlarla çevrili bu bahçede, merdivenlere dokunan dallara tutuna tutuna bir çocuk geldi ardından. Merdiven bu bahçe boyunca uzanan setlere giderdi: içeriye girilemezmiş gibi gelirdi insana.

Yapraklar altında okşadığım küçük yüz! Gölgeler hiç bir zaman perdeliyemiyecek senin parıltını, alnında saçlarının gölgesi de gittikçe daha karanlık görünüyor.

Sarmaşıklara, dallara asılarak bu bahçeye ineceğim, kocaman kuş kafeslerinde bile duyulamıyacak kadar bol türkûyle dolu bu korulukta sevgiden ağlıyacağım - akşam yaklaşmaya kadar, gecenin belirtisi çeşmelerin suyunu yaldızlayıp sonra derinleştirtinceye kadar.

Ve dallar altında birleşmiş hoş bedenler.

*Hoş bir parmakla dokundum sedefli de-
risine.*

*Hoş ayaklarını gördüm,
Sessizce basıyorlardı kumun üstüne.*

Siraküz.

Düz tekneli kayık; basık gök ki bazı bazı ılık yağmur halinde bize kadar inerdi; su bitkileri bataklığının kokusu, bitkilerin sürtünüşü.

Bu mavi kaynağın bereketli fışkırışını suyun derinliği gizliyor. Çıt yok; bu ıssız kırdan, bu doğal, bu geniş havuzda, papirüsler arasında bir su çiçeklenişi gibi birşey.

Tunus.

Bütün gökte, bir yelkene yetecek kadar akıktan, suda gölgesine yetecek kadar yeşillikten başka hiç birşey yok.

Gece. Karanlıkta ışıldayan yüzükler.
İçinde gezilen ay ışıkları. Gündüzünkilerden farklı düşünceler.

Çölde ayın uğursuz aydınlığı. Mezarlık-

larda serseri cinler. Mavi taşlar üzerine yalın ayaklar.

Malta.

Havanın daha pek aydınlık olduğu, ama gölgelerin tükendiği sıralarda, meydanlarda yaz alacakaranlıklarının olağanüstü sarhoşluğu. Pek özel coşkunluk.

Nathanaël, gördüğüm en güzel bahçeleri anlatacağım sana:

Floransa'da gül satarlardı: bazı günler bütün şehir burcu burcu kokardı. Her akşam Cascines'de dolaşırdım, pazarları da çiçeksiz Boboli bahçelerinde.

Sevilla'da, Giralda'nın yanında, eski bir cami avlusu vardır; orda yer yer, karşılıklı, portakal ağaçları yükselir; avlunun öbür yanları na taşlar döşenmiştir; pek güneşli günlerde insanın ufacık, daralmış bir gölgesi vardır burada; dört köşelidir, duvarlarla çevrilidir; güzelliği eşsizdir; ama nedenini anlatamam sana.

Şehrin dışında, parmaklıklarla çevrili kocaman bir bahçede, sıcak ülkelerin birçok ağaçları yükselir; buraya girmedim, girmedim ya

parmaklıklar arasından baktım; penç tavuklarının koştuklarını gördüm, orda evcilleşmiş birçok hayvanlar bulunduğunu düşündüm..

Alkazar'ın nesini anlatsam sana? Acem hârikası gibi bir bahçe; sana ondan söz ederken, onu hepsinden üstün tutuyormuşum gibi geliyor bana. Hâfız'ı okuyup onu düşünüyorum:

*Şarap getirin bana,
Getirin de üstümü kirleteyim,
Öyle ya, ben aşktan sendeliyorum
Bir de bana bilge diyorlar.*

Yollarda çeşit çeşit fıskiyeler hazırlanmış; yollar mermerle döşenmiş, mersin ağaçlariyle, servilerle çevrilmiş. İki yanda mermer havuzlar var, kralın sevgilileri çimerdi bunların içinde. Burda güllerden, nerkislerden, defnelerden başka çiçek göremezsin. Kocaman bir ağaç vardır bahçenin sonunda, bu ağaçta kadife tüylü bir bülbül olduğu sanılır. Sarayın yanında pek çirkin havuzlar vardır, Münih'teki Résidence havuzlarını andırırlar, orada baştanbaşa hayvan kabuklarından yapılmış heykeller bulunur.

Bir bahar günü, inatçı bir asker bandosu-

nun yakınında, mayıs otlu dondurmalar tatmak için Münih'in krallık bahçelerine gitmiştim. Kaba, ama çalgı sever bir kitle. Akşam, yüreklerle işleyen bülbül sesleriyle büyülenirdi. Türküleri bir Alman şiiri gibi bitirirdi beni. Öylesine şiddetli bir haz vardır ki pek güç aşabilir insan, gözyaşları dökmeden de aşamaz. Bu bahçenin hazları bile bana acı acı, şimdi başka yerlerde de olabileceğimi düşündürtüyordu. *Sıcaklıkların* tadını daha ayrı bir şekilde çıkarmayı o yaz öğrendim. Gözkapakları çok güzel erer bu tada. Vagonda bir gece hatırlıyorum, açık pencerenin önünde geçirmiştim, daha serin esintinin dokunuşunu tarmaya vermiştim yalnız kendimi; gözlerimi yumuyordum, uyumak için değil, *bunun* için. Sıcak bütün gün boğucuydu, o akşam hâlâ ılık hava, tutuşmuş gözkapaklarıma gene de serin ve sıvı gibi geliyordu.

Girnata'da, zakkum ağaçlarıyla kaplı Généraliffe setleri, benim gördüğümde çiçeklenmemişlerdi; Piza'nın Campo Santo'su da öyle, Saint-Marc manastırının avlusu da öyle, oysa ben güllerle dolmuş olsun isterdim. Ama Roma'da Monte Pincio'yu en güzel mevsimde gördüm. Dayanılmaz öğle sonlarında, orda serin-

lemeye gelirlerdi. Yakınında kalıyordum, her gün dolaşırdım orda. Hastaydım, hiç birşey düşünemezdim; doğa içime işlerdi; bir sinir bulanıklığının yardımıyla, bazı bazı bedenimde sınır duymaz olurdum; daha ötelerde devam ederdi; bazan da, şehvetle, şeker gibi gözenekli olurdu (1); erirdim. Beni yorup bitiren Roma, oturduğum taş kanapeden görünmez olurdu; Borghèse bahçeleri görünürdü, aşağısı en yüksek çamların biraz uzak tepelerini ayaklarımın hizasına getirirdi. Ey setler! Uzayın fırladığı setler. Ey hava yolculuğu!..

Geceleri Farnèse bahçelerinde dolaşmak isterdim; ama bırakmazlar içeriye. O gizlenmiş yıkıntılar üzerinde hayranlık verici bitkiler.

Napoli'de, deniz boyunca rıhtım gibi uzanan, güneşe açık bahçeler vardır;

Nîmes'de, Fontaine, kanalları duru suyla dolu;

Montpellier'de bitkiler bahçesi. Bir akşam, Ambroise'la, Académus bahçelerinde olduğu gibi, servilerle çevrili bir eski mezarın üzerine oturduğumuzu hatırlıyorum; ağzımızda gül yaprakları çiğneyerek ağır ağır konuşuyorduk.

Bir gece Peyrou'dan, ayın gümüşe çevir-

(1) Gözenek: Mesamat.

diği uzak denizi gördük; yanımızda şehrin su haznesinin çağlayanları vardı; durgun havuzun üstünde ak ak saçaklı kara kuğular yüzüyordu.

Malta'da, genel valinin bahçelerine kitap okumaya gittim; Cita Vecchia'da pek küçük bir limon koruluğu vardı; "il Boschetto" diyorlardı adına; burdan hoşlandık; olmuş limonlardan ısırdık, ilk tadı dayanılmaz bir acılıktır, ama sonra serinlik verici bir hoş koku bırakır ağızda. Siraküz'de, zalim Taşocaklarında da ısırdık bunlardan.

Le Haye parkında hiç de vahşi olmıyan geyikler dolaşır.

Avranches bahçesinden Saint-Michel dağı görünür, uzak kumlar, akşamları, tutuşmuş bir cisme benzerler. Pek küçük şehirler vardır, pek küçük şehirlerin pek güzel bahçeleri vardır; insan şehiri unuttur; bahçeyi bir daha görmek ister; ama geri dönemez artık.

Musul'un bahçelerini getiriyorum gözlerimin önüne; güllerle doluymuşlar, öyle işittim. Nasphur bahçelerinin türküsünü Ömer söyledi, Şiraz bahçelerinin türküsünü Hâfız; Nasphur bahçelerini hiç bir zaman göremeyeceğiz.

Ama ben Biskra'da Ouardi bahçelerini bilirim. Çocuklar orada keçi güderler.

Tunus'ta mezarlıktan başka bahçe yoktur. Cezayir'de, Essai bahçesinde (çeşit çeşit hurmalar), o zamana kadar hiç görmediğim meyveler yedim. Ya Blidah! Nathanaël, Blidah'ın nelerini söylesem sana?

Ah! Sahel otları yumuşacıktır; ya senin portakal çiçeklerin! ya senin gölgelerin! hele bahçelerindeki kokular ne kadar hoştur. Blidah! Blidah! küçük gülleri kış başında bilmemiştim kadri. Kutsal korunda baharın yenilemediği yapraklar vardı yalnız; tûrüz otların da, sarmaşıkların da yakılacak filizler gibiydi. Dağlardan inmiş kar seni yaklaşıtıyordu; odamda ısınmıyordum, senin yağmurlu bahçelerinde hiç ısınmıyordum. Fichte'nin *Bilim Öğretisi*'ni okuyordum; yeniden dindarlaştığımı seziyordum. Yumuşak başlıydım, "hüznüne boyun eğmeli insan" diyordum, bütün bunları bir erdem haline getirmeye çalışıyordum. Şimdi sandallarımın tozunu silktim üstüne, yeller de nereye götürdüler kimbilir? İçinde bir peygamber gibi dolaştığım çölün tozları; fazla kuru, ufalanmış taş; ayağımı yakıyordu (çünkü güneş çok ısıt-

mıştı). Şimdi Sahel otlarında ayaklarım dinlensin! Bütün sözlerimiz aşktan olsun.

Blidah! Blidah! Sahel çiçeği! küçük gül! Hoş kokulu, ılık gördüm seni, yapraklarla, çiçeklerle dolu gördüm. Kışın karı kaçıp gitmişti. Kutsal bahçende ak camiin sofusu sofusu ışıltıyor, sarmaşık çiçekler altında eğiliyordu. Ilık hava portakal çiçeklerinden yükselen güzel kokuyu getiriyordu, cılız mandalina ağaçları pek hoş kokuyordu. Kurtulmuş okaliptüsler, yüksek dallarının en yücesinden, eski kabuklarını döküyordu; eski kabuk, yıpranmış kılıf, güneşin faydasız kıldığı bir elbise gibi, benim yalnız kışın söz geçiren eski ahlâkım gibi sarkıyordu.

Blidah.

Renezenin kocaman dallarının (ışığı ya da kımıltısız okaliptüslerin gök rengi dallarının altında çiçeklenişlerinin yeşermiş altın parıltısı) bu ilk yaz sabahında, Sahel'e gittiğiniz yolun üstünde, eşsiz bir ihtişamı vardı.

Sonra şaşkın ya da durgun okaliptüsler.

Her nesnenin doğaya katılışı; bundan sıyrılmanın imkânsızlığı; sarıcı fizik kanunları. Gecenin karanlığında ileriye atılmış vagon; sabahleyin çiğle kaplanır.

Gemide.

Kaç geceler, ah! kamaramın yuvarlak camı, kapalı lombuz, - kaç geceler yatağımdan sana baktım da söylendim: İşte, bu göz ağarınca, şafak sökecek; kalkacağım o zaman, huzursuzluğumu silkeceğim; şafak denizi yıkayacak, bilinmedik karaya yanaşacağız. Şafak söktü, deniz gene yatışmadı, kara hâlâ uzaktı, suların oynak yüzeyinde düşüncem sendeliyordu.

Dalgaların huzursuzluğu, bütün etin hatırladığı. Şimdi bu sallantılı gabyaya bir düşünce iliştirecek miyim? diye düşündüm. Dalgalar, suyun akşam yelinde saçıldığını mı göreceğim yalnız? Akşamı dalganın üstüne serpiyorum; düşünçemi dalgaların kısır ovasına. Aşkım birbirinin ardından giden, birbirlerine benziyen dalgalara dalıyor. Geçiyorlar, göz onları tanımaz oluyor. - Biçimsiz ve her zaman sallantılı deniz; insanlardan uzak, dalgaları susuyor; hiç birşey karşı durmuyor akıcılıklarına; ama sessizliklerini hiç kimse duyamaz; en cılız şalupaya çarpıyorlar şimdiden, sesleri de fırtınanın pek gümbürtülü olduğunu düşündürüyor bize. Büyük dalgalar sessizce ilerler, birbirlerinin yerini alırlar. Birbirlerinin ardından gelirler, her biri sırasıyla, hemen hiç yerini de-

laşır yalnız; su hazırlanır, onları bırakır, onlarla gitmez hiç bir zaman. Her şekil ancak pek az bir zaman içinde aynı varlığa bürünür; her birinde devam eder, sonra bırakır herbirini. Ruhum! hiç bir düşünceye bağlanma. Enginin yeline at her düşünceni, alıp götürsün; hiç bir zaman onu kendi elinde götürmeyeceksin göklere.

Dalgaların oynaklığı: düşüncemi böylesine sallantılı yapan sizsiniz! Hiç birşey kurmayacaksınız dalganın üstünde. Ağırlığın altından sıyrılır o.

Bütün bu cesaret kırıcı yol değiştirmelerden, şurda burda gelişigüzel dolaşmalardan sonra uysal bir liman, en sonunda rahatlıyan ruhumun, döner fenerin yanından, sağlam bir mendirek üzerinden denize bakacağı liman gelecek mi?

.

DÖRDÜNCÜ KİTAP

I

*O akşam - Floransa tepesinde
(Fiesole'ün karşısındaki te-
pe) - bir bahçede toplanmış-
tık.*

— Ama siz, Angaire, Ydier, Tityre, bilmezsiniz, bilemezsiniz, dedi Ménalque (ben de şimdi bunu sana kendi adıma tekrarlıyorum, Nathanaël), gençliğimi yakıp kavuran tutkuyu bilmezsiniz, bilemezsiniz. Saatlerin kaçıp gidişi deli ediyordu beni. Benim için seçmek zorunluluğu her zaman çekilmez birşeydi; seçmek, seçmek gibi değil de, seçmediğimi tepmek gibi geliyordu bana. Saatlerin darlığını, zamanın tek boyutluluğunu anladıkça tûylerim ürperiyordu; bir incecik çizgiydi bu, ben geniş olsun isterdim, arzularım bu çizgide koşarken birbirlerini çiğniyorlardı ister istemez. Yalnız *şunu*, ya da yalnız *bunu* yapıyordum hiç bir

zaman. Şunu yapmıyagöreydim, bunu yapmadığıma üzülyordum, çoğu zaman da birşey yapmayı göze alamadan kalakalıyordum, delicesine, kollarım hep açık gibi, sarmak için kollarımı kapayınca *yalnız birşey* sararım korkusuyla hep açık gibi. O zamandan sonra, hayatımın yanlışlığı, birçoklarından vazgeçmeye karar veremediğim için, hiç bir incelemeye uzun boylu devam edememek oldu. Ne olursa olsun herşey çok, ama çok pahalıya geliyordu böyle, düşünmeler, usa vurmalar da sıkıntımı yenemiyorlardı. Azıcık bir para hazırlayıp (Kim sayesinde?) bir hazlar pazarına girmek. Ayırmak, seçmek, bu her zaman, her zaman için, geride kalan herşeyden vazgeçmek demekti, bu *kalanın* kalabalık niceliği, her birimden üstün gibi geliyordu bana.

Yeryüzünde herhangi bir *sahiboluştan* tiksinmem biraz da bundandır zaten; artık yalnız ona sahibolmak korkusundandır.

Mallar! azıklar! yığın yığın buluntular! neden çekişmesiz vermezsiniz kendinizi? Bilirim ki yeryüzünün ürünleri tükenir (tükenmezcesine yerleri-doldurulur olsalar bile), benim boşalttığım kadeh de senin için boş kalır, karde-

şim (çeşme pek yakında bulunsa bile). Ama siz! siz, madde-dışı fikirler! dizginlenmemiş hayat şekilleri, bilimler, sonra Tanrı bilgisi, gerçek kadehleri, tükenip boşalmak bilmez kadehler, susuzluğumuz tüketemeyecek sizi, uzanan her yeni dudak için her zaman serin suyunuz hep taşacak, öylesine sel gibi akışınızı dudaklarımızdan esirgemek neden? - Ben şimdi bu büyük, bu tanrısal kaynağın her damlasının aynı değerde olduğunu anladım; en azının bile bizi sarhoş etmeye yettiğini, Tanrı'nın tamliğini, bütünlüğünü gözler önüne serdiğini anladım. Ama o sırada çılgınlığım neyi istemezdi ki? Her türlü hayat şeklini kıskanırdım; bir başkasının birşey yaptığını gördüm mü kendim de yapmak isterdim hemen; yapmış olmayı değil, yapmayı -anlayın beni-, çünkü yorgunluktan, acı çekmeden korkum pek azdı, onların hayattan ders aldıklarını sanırdım. Türkçe öğreniyor diye Parménide'yi üç hafta kıskandım; iki ay sonra da astronomiyle uğraşılıyor diye Théodose'u. Böylece, onu hiç sınırlandırmayayım derken, resimlerin en bulanığını, en belirsizini çizdim kendimden.

— Bize hayatını anlat, Ménalque, dedi Alcide, - Ménalque da devam etti:

... On sekiz yaşımda, ilk eğitimim bitince, kafam çalışmadan yorgun, yüreğim boş, boş olduğu için de bitkin, bedenim baskılar yüzünden kızıp köpürmüş, yollara düştüm, amaçsız düştüm yollara, serseri ateşimi yıprata yıprata düştüm. Bildiğiniz herşeyi tanıdım: baharı, toprağın kokusunu, tarlalarda otların çiçeklenişini, ırmak üstünde sabah sislerini, sonra çayırlar üstünde akşam buğusunu. Şehirlerden geçtim, hiç bir yerde durmak istemedim. Yeryüzünde hiç birşeye bağlanmayıp sürekli değişkenlikler içinde ölümsüz bir coşkuyla dolaşan kişiye ne mutlu, diye düşünüyordum. Evlerden, ailelerden, insanın dinlenebileceğini umduğu her yerden nefret ediyordum; sürekli sevgilerden de, aşk bağlılıklarından da, fikirlerden ayrılmazlıklardan da - kısacası adalete zarar veren herşeyden nefret ediyordum; her yeniliğin bizleri her zaman, tamamiyle hazır bulması gerektiğini söylüyordum.

Kitaplar bütün özgürlükleri geçici göstermişti bana, dikenli bitkilerin tohumunun kök salacak toprağı arıyarak uçup dolaşması gibi özgürlüğün de tutsaklığı, hiç değilse sofuluğu seçmekten başka birşey olmadığını, - ancak kıymıtsız olunca çiçeklenebileceğini göstermişti.

Ama sınıflarda insanları usavurmaların yönetmediğini her usavurmaya karşı zıt bir usavurma çıkabileceğini öğrendikten sonra, bazı bazı, uzun yollar ortasında onu aramaya veriyordum kendimi.

Herhangi bir geleceği bekliyerek, sürekli, hoş bir bekleyiş içinde yaşıyordum. Bekliyen karşılıklar önünde sorular gibi, her şehvet önünde doğan tatma, o şehveti tatma susuzluğunun, tad-almadan önce gelmesine alıştım. Mutluluğun, her kaynağın bana bir susuzluk belirtmesinden, susuzluğun dindirilmez olduğu susuz çölde, kızgın güneşin altında, ateşimin coşkusunu yeğ bulmamdan geliyordu. Akşamları pek hoş vahalar vardı, bütün gün arzulandıkları için daha da serindiler. Ben, güneşten ezilmiş ve uçsuz bucaksız bir uyku gibi, kumlu alanda - ama sıcak öylesine fazlaydı ki, hem havanın titreşiminde bile - ben, uyuyamıyan hayatın hâlâ çırpındığını, ufukta bitkinlikten titrediğini, ayaklarımın dibinde aşkla kabardığını gördüm.

Her gün, saatten saate, doğanın gitikçe daha kolay bir içe işleyişinden başka birşey aramaz oluyordum. Kendimi fazlasiyle kösteklememek gibi üstün bir yeteneğim vardı. Geçmiş

hâtırasının üzerimdeki gücü, hayatıma birlik verecek kadardı ancak: *Thésée*'yi geçmiş aşkına bağliyan, ama en yeni görünümle için dolaşmasına engel olmıyan esrarlı iplik gibiydi. Bu ipliğin de kopması gerekti... Cânım dirilişler! Sabah gezintilerimde, sık sık, bir yeni varlık duygusunun, sevgimin sevgisinin tadına varıyordum. - "Şair yeteneği, diye haykırıyordum, sen sürekli karşılaşma yeteneğisin" - sonra da dört bir yana kucağımı açıyordum. Dörtüol ağzına açılan handı ruhum; her girmek isteyen, giriyordu. Her biçime girer oldum, dostça, bütün duygularımla hazır oldum, dikkatli oldum, bir tek kişisel düşüncem kalmayınca dek dinler oldum, geçen her coşkunuğu yakalar oldum, gösterdiğim tepki de öylesine azdı ki, birşeye karşı durmaktansa hiç birşeyi kötü görmemeyi yeğ buluyordum. Zaten çirkinlikten nefretim, güzele olan aşkımlı ne kadar az desteklediğini pek çabuk anladım.

Bezginlikten nefret ediyordum, sıkıntıdan doğduğunu biliyordum onun, nesnelerin çeşitliliğine dayanmak gerektiğini ileri sürerdim. Nerede olursa olsun, dinlenirdim. Tarlalarda uyudum. Ovada uyudum. İri buğday desteleri arasında şafağın titrediğini gördüm; sonra ka-

yınlıklarda kuzgunların uyanışını. Sabahları ot-
lar içinde yıkanırdım, ıslanmış elbiselerimi do-
ğan güneş kuruturdu. Kır ne kadar da güzeldi,
türküler arasında zengin harmanların getirildi-
ğini, ağır arabalara koşulmuş öküzleri gördü-
ğüm günkünden daha güzel olduğunu kim söy-
leyebilir?

Bir ara sevincim öylesine büyüdü ki, onu
birine geçirmek, onu içimde yaşatanı birine öğ-
retmek istedim.

Akşamları, bilinmedik köylerde, gün bo-
yunca dağılmış ailelerin toplanışlarına bakar-
dım. Baba çalışmadan yorgun gelirdi; çocuk-
lar okuldan dönerlerdi. Evin kapısı bir ara ara-
lanır, bir ışık, bir sıcaklık, bir gülüş karşıları,
sonra gece boyunca kapanırdı. Başiboş şeyler-
den, dışarının titretici yelinden hiç birşey içe-
ri giremezdi artık. - Aileler, nefret ediyorum siz-
den! kapalı evler; kapanmış kapılar; mutluluğa
kıskançca sahiboluşlar, sizlerden nefret ediyο-
rum! - Bazı bazı, gecenin karanlığında gizle-
nip bir cama eğildim, kaldım, bir evin töresi-
ne baktım uzun zaman. Baba lâmbanın yanın-
daydı; ana dikiş dikiyordu; ataların yeri boş
duruyordu; bir çocuk, babasının yanında, ders
çalışıyordu; - yüreğim onu da yanıma alıp yol-
lara düşürmek arzusuyla dolup taşıtı.

Ertesi gün okuldan çıkarken gördüm onu; daha ertesi gün konuştum; dört gün sonra, benim ardımdan gelmek için herşeyi bıraktı. Ovanın ihtişamı önünde gözlerini açtım; onun kendisine açık olduğunu anladı. Ruhuna daha başıboş, sevinçli olmasını - sonra benden bile kopmasını, yalnızlığı tanımasını öğrettim.

Yalnız başıma, gururun şiddetli sevincini tattım. Şafaktan önce kalkmayı seviyordum; sap damlı kulübelere çağırıyordum güneşi; tarla kuşunun türküsü eğlencem, çiğ de gün doğarken yunduğum suydı. Pek az şeyle yetinmekten hoşlanıyordum, o kadar az yiyordum ki başım hafifliyor, her duyu bir çeşit sarhoşluk oluyordu. Çok şaraplar içtim o gün bugün, ama biliyorum, hiç biri açlığın o baygınlığını vermiyordu, sabahleyin, gün doğduktan sonra, uymadan önce, ovanın o sallanıp sallanıp dalgalanışını öylesine duyuramıyordu bana.

Yanıma aldığım ekmeği yarı-baygınlığa kadar saklıyordum bazan; o zaman doğayı eskisi kadar garipsi duymuyormuşum, içime daha iyi işliyormuş gibime geliyordu; dışarının bir taşmasıydı bu; bütün o açılmış duyularımla varlığımı karşılıyordum; herşeyim dâvetli oluyordu orda.

En sonunda içlilikle doluyordu ruhum, yalnızlığımla şiddetlenen, akşama doğru beni yoran bir içlilikle. Gurur zoruyla kendimi tutuyordum ama, Hilaire'i arıyordum o zaman da, bir yıl önce huyumun sertliğini gidermişti o.

Akşama doğru onunla konuşurdum; şairdi; bütûn düzenleri anlardı. Her doğal etki apaçık bir dil gibiydi bizim için, kolayca okunabilirdi sebebi; böcekleri uçuşlarından, kuşları türkülerinden, kadınların güzelliğini kumdaki ayak izlerinden tanımasını öğreniyorduk. Onu da bir maceralar susuzluğu yiyip bitiriyordu; gücünden cesaret alıyordu. Elbette hiç bir şan erişemeyecek sizin değerimize, yüreklerimizin delikanlılığı! Herşeyi hazla istiyor, arzularımızı yormaya çalışıyorduk, ama boşuna; her bir düşüncemiz bir coşkuydu; duymanın eşsiz bir burukluğu vardı bizim için. Güzел geleceği bekliyerek ihtişamlı gençliklerimizi eskitiyorduk, hiç bir zaman yeterince bitmez görünmüyordu oraya götüren yol, geniş adımlarla yürüyorduk üzerinde, yürürken çitlerin çiçeklerinden ısı- rıyorduk, ağzı bir bal tadıyla, pek tatlı bir acılıkla dolduruyorlardı.

Bazı bazı, Paris'ten geçerken, birkaç gün, ya da birkaç saat, çalışkan çocukluğumun geç-

tiği katı yeniden bulurdum; herşey sessizdi orada; bulunmayan kadının bakımları eşyalar üzerine çamaşırlar atmıştı. Elimde bir lâmba tutarak, çok yıllardan beri kapalı pancurları açmadan, kâfurlu perdeleri kaldırmadan, odadan odaya giderdim. Ağır olurdu hava, kokuyla katılmış olurdu. Yalnız benim odam devam ederdi hazır durmaya. Odaların en karanlığı, en sessizi olan kitaplıkta, raflardaki, masaların üzerindeki kitaplar bıraktığım gibi dururlardı; bazı bazı birini açardım, vakitlerden gündüz olduğu halde yanan lâmbanın önünde, saati unuttuğum için mutluluk duyardım; bazan da büyük piyanoyu yeniden açar, belleğimde eski havaların düzenini arardım; ama pek eksik hatırlardım, buna üzölmektense, bıraktırdım. Ertesi gün Paris'ten çok uzaklarda olurdum gene.

Sevmeye doğuştan düşkün yüreğim, bir sıvı gibi yüreğim dört bir yana yayılırdı; hiç bir sevinç yalnız benim malım gibi gelmezdi bana; her karşıma çıkanı da buyur ederdim buna, tadını yalnız başıma çıkarmak zorunda kılırsam, bunu ancak gurur zoruyla yapardım.

Bazıları bencillikle suçlandırdı beni; onları budalalıkla suçlandırdım. Bir kimseyi, bir

kadını, ya da bir erkeği, hiç mi hiç sevmemek, dostluğu, sevgiyi ya da aşkı sevmek iddiasındaydım. Onu birine verip de başka birinden geri almak istemezdim, bunun için ancak ödünç verirdim kendimi. Hiç kimsenin bedenini, ya da yüreğini kendime mal etmek de istemezdim; doğa karşısında olduğu gibi bunda da göçebeydim, hiç bir yerde durmuyordum. Her yeğleme (1) bir haksızlık gibi gelirdi bana; herkesin kalmak istediğimden, kendimi birine vermiyordum.

Ben herşeyin hâtırasına bir zevk ve eğlence hâtırası bağladım. Venedik'te "maskarat"lardan payımı aldım; aşkı tattığım kayığa bir altolar ve flütler korusu eşlik etti. Genç kadınlarla, erkeklerle dolu başka kayıklar geliyor-du arkadan. Lido'ya doğru, şafağı beklemeye gittik, ama güneş doğduğu zaman yorgun argın uyuyorduk, çalgılar susmuştu. Ama içimizde böyle sahte sevinçler bırakan yorgunluğu bile seviyordum ben, onların solgunluğunu duyuran bu uyanış başdönmesini de seviyordum. - Başka limanlarda büyük gemilerin tayfalarıyla dolaştım; doğru dürüst aydınlatılmamış, daracık sokaklara indim; ama içimdeki deney

(1) Tercih.

arzusunu, o biricik baştan çıkarıcımızı ayıplıyordum; sonra denizcileri küçük, pis evlerin yanında bırakıyor, durgun limana dönüyordum; burda, garip, dokunaklı uğultuları esriklik içinden geçip gelen o daracık sokakların hâtırası, gecelerin sessiz öğüdünü duyuruyordu. Tarlaların hazinelerini daha üstün tutuyordum.

Gene de, yirmi beş yaşında, yolculuklardan bıkmamış, ama bu göçebe hayatın geliştirdiği taşkın gururla allak bullak olmuş bir durumda, artık yeni bir şekle girebilecek kadar olgunlaştığımı anladım, ya da inandım buna.

Neden? diyordum onlara, neden gene yollara düşmekten söz ediyorsunuz; biliyorum, hepsinin de kıyısında yeni çiçekler açtı; ama şimdi sizi bekliyor onlar. Arılar yalnız bir zaman dolaşırlar; sonra veznedar olurlar. - Birakılmış kata döndüm. Eşyalar üzerindeki çamaşırları kaldırdım: pencereleri açtım; sonra, istememiş olsam bile, başıboşluğum yüzünden elimde olmadan artırdığım paralardan faydalanıp, değerli ya da ömürsüz eşyalarla, vazolarla, ya da ender bulunur kitaplarla, en çok da resim bilgimin pek ucuza edinmemi sağladığı tablolarla doldurdum çevremi. On beş yıl boyunca, bir cimri gibi para biriktirdim; bütün gü-

cümle zenginleştirdim; bilgimi artırdım; eski diller öğrendim, çok kitaplar okudum; her günümün her saatini faydalı bir incelemeye verdim; daha çok tarihle, biyolojiyle uğraştım. Edebiyatlar tanıdım. Büyük yüreğimle köklü soyluluğumun yitirmememi sağladığı dostluklar biriktirdim; bunlar geride kalan herşeyden daha değerli oldular benim için, gene de onlara bile bağlanmıyordum.

Yaşım elliyi bulunca, saat çalmıştı, herşeyi sattım, yanılmaz beğenim ve eşya üstündeki bilgim, beni değeri artacak şeylere sahip kılmıştı yalnız, iki gün içinde büyük bir serveti paraya çevirdim. Sonra bütün bu serveti her zaman kullanabileceğim bir şekilde yatırdım. Herşeyi, herşeyi sattım, *kişisel* hiç birşey saklamak istemiyordum yeryüzünde, geçmiş yıllardan en ufak bir hâtıra bile saklamak istemiyordum.

Tarlalarda bana yoldaşlık eden Myrtıl'e şöyle diyordum: "Kendini tamamiyle ona verebilseydin, duyu sana bu güzel sabahını, bu sisin, bu ışığın, bu havalı serinliğin, varlığının bu damar damar vuruşunun daha büyük hazlarını tattıracaktı. Duyduğunu sanıyorsun ama, en iyi yanı kapatılmış senin varlığının; karın

ve incelemen onu senden saklıyorlar, senden alıyorlar.

"Şu kesin anda hayatın güçlü, tam, kendiliğinden duyusunu - olmıyanı da unutmadan - tadabileceğini sanıyor musun? Düşüncenin alışkanlığı rahatsız eder seni, geçmişte, gelecekte yaşarsın, kendiliğinden kavrayamazsın hiç birşeyi. Biz hayatın ancak bir anlık süresindeyiz, Myrtil; gelecek olandan hiç birşey doğmadan, geçmiş ölür onun içinde. Anlar! Anların *varlığının* ne güçte olduğunu anlıyacaksın, Myrtil! çünkü hayatımızın her ânı yeri doldurulmaz birşeydir; bazı bazı kendini yalnız onda toplamasını bil. İsteseydin, bilseydin, şu anda, yeryüzünde, Tanrı'nın önünde yalnız olurdun. Myrtil, karısız, çocuksuz olurdun. Ama hatırlıyorsun onları, yitirmekten korkar gibi, bütün geçmişini, bütün aşklarını, bütün yeryüzü düşüncelerini içinde taşıyorsun. Beni sorarsan, bütün aşkım her an ve yeni bir şaşkınlık için beni bekler; her zaman tanırım onu, yeniden tanımam hiç bir zaman. Sen Tanrı'nın aldığı bütün şekilleri aklına bile getirmiyorsun, Myrtil; birine fazla baktın mı, ona vuruldun mu, ellerinle kör edersin kendini. Sevgindeki değişmezlik beni üzüyor; daha dağınık olsun ister-

dim. Senin bütün kapalı kapılarının ardında Tanrı durur, bütün Tanrı şekilleri sevimliye değer, ve herşey Tanrı şeklidir."

... Paraya çevrilmiş servetimle bir gemi donattım ilkin, üç dost, birkaç tayfa, dört de muço alıp denizlere açıldım. En çirkinine vuruldum. Ama büyük dalgaları seyretmeyi, okşayışlarının taltılığından da üstün tutuyordum. Eşsiz limanlara girdim akşamları, bazı bazı bütün gece aşkı aradıktan sonra, şafakta bıraktım o limanları. Venedik'te alabildiğine güzel bir yosma tanıdım; üç gece sevdim onu, öbür aşklarımın bütün hazlarını unutuyordum yanında, öylesine güzeldi. Gemimi ona sattım, ya da verdim.

Birkaç ay Côme gölünün bir sarayında kaldım, en hoş çalgıcılar toplandı burda. Hem sessiz, hem tatlı-dilli kadınlar da topladım; akşamları, çalgıcılar bizi büyülerken, konuşurduk; sonra, son basamakları suda olan mermer merdivenden inip, başıboş kayıklarda, küreklerin sakın ahengince, aşklarımızı uyutmaya giderdik. Sızmış dönüşler vardı; karaya yanaşmış kayık birdenbire uyanırdı, Idoine, koluma asılarak sessiz sessiz çıkardı merdivenlerden.

Ertesi yıl, kıyıların yakınında, Vendée'nin uçsuz bucaksız bahçelerindeydim. Üç şalr, konutumda (1) kendilerini ağırlayışımın tür-küsünü söyledi; balıklı, bitkili göllerden, kıyılarına kavaklar dikilmiş yollardan, yalnız meşelerden, dişbudak demetlerinden, bahçenin güzel düzeninden de söz ediyorlardı. Güz gelince en büyük ağaçları yıktırttım, konutumu yerle bir etmek istedi canım. Otları büyümele-riyle başbaşa bıraktığım yollarda başıboş do-laşan kalabalık topluluğumuzun bir araya gel-diği bahçenin görünüşünü kimsecikler anlata-maz. Ağaçlı yollarda bir uçtan bir uca, odun-cuların balta sesleri duyuluyordu. Yolları tı-kamış dallara etekler takılıyordu. Devrilmiş ağaçlar üstünde güzün kanat gerişi pek hoş-tu. Bahçe öyle bir ihtişama bürünmüştü ki, uzun zaman sonra bile başka birşey düşüneme-dim, kocamışlığını burada tattım.

O gün bugün, yüksek Alp'lerde bir köşk-te; Malta'da, Cita Vecchia'nın; limonların, por-takalların ekşi tatlılığını taşıyan hoş kokulu ko-rusu yanında bir ak sarayda; Dalmaçya'da ba-şıboş bir arabada oturdum; şimdi de Fiesole'-

(1) İkametgâh.

Ön karşısındaki Floransa tepesinde, bu akşam sizleri topladığım bu bahçede oturuyorum.

Mutluluğumu olaylara borçlu olduğumu söylemeyin; elbette elverişliydiler benim için, ama ben onlardan faydalanmadım. Zenginliğin yardımıyla doğduğunu da sanmayın mutluluğumun; yeryüzünde hiç bir bağı olmıyan yüreğim hep yoksul kaldı, kolayca da öleceğim. Mutluluğum coşkudan doğdu. Hiç birşeyi seçip ayırmadım, çılgınca sevdim herşeyi.

II

Bulunduğumuz anıtsal set (dönen merdivenlerle çıkılıyordu buraya) bütün şehri görüyor ve derin yaprak topluluklarının üzerinde, demir atmış bir kocaman gemiye benziyordu; bazı bazı şehre doğru gider gibi oluyordu. Bu yaz, arada sırada, sokakların parıltısından sonra, akşamın dalgın sakinliğini tatmak için, bu hayal-geminin üst güvertesine çıkardım. Her uğultu zayıflayarak yükselirdi; dalgalar sanki bunlar, burda çatlardı sanki. Gene gelirlerdi, haşmetli kıvrımlarla yükselirler, duvarlarda genişlerlerdi. Ama ben daha da yükseklerle, dalgaların bana yetişemeyeceği yerlere çı-

kardım. Son setin üstünde yaprakların titre-
yişinden, bir de gecenin çılgın çağrısından baş-
ka hiç birşey duyulmazdı.

Düzgün yollar halinde dikilmiş yeşil me-
şeler, uçsuz bucaksız defneler, gölün kıyısına
gelip biterlerdi, set bile biterdi burda; bunun-
la birlikte, bazı anlar, yuvarlaklaşmış parmak-
lıklar gene ilerlerdi, eğilirler, sanki gökte bal-
konlar meydana getirirlerdi. Gelip oturdum
buraya, düşüncemle sarhoş olurdum; denizde
dolaşıyormuşum gibi bir duygu uyanırdı içim-
de. Şehrin öbür yanında yükselen karanlık te-
peler üstünde, gökyüzü altın rengindeydi: bu-
lunduğum setten uzanan hafif dallar, muhte-
şem batıya doğru eğilirler, ya da, hemen he-
men yapraksız, geceye doğru atılırlardı. Du-
mana benzer birşey yükselirdi şehirden; ışı-
mış tozlardı bunlar, gökyüzünde dalgalanır, ışık-
lı meydanların üzerine kadar yükselirlerdi. Ba-
zan da bu çok sıcak gecenin esrikliği içinde,
nerden atıldığı bilinmeyen, sanki kendiliğinden
fırlamış bir hava fişegi fışkırır, kayar, uzayda
bir çığlık gibi gider, titrer, döner, gücünü yi-
tirip esrarlı patlayışının gümbürtüsü içinde dü-
şerdi. Solgun altın rengi kıvılcımları alabildi-
ğine ağır düşen, alabildiğine ağır dağılan hava
fişeklerini severdim en çok, yıldızlar öylesine

güzeldir ki, onların da bu beklenmedik peri oyunundan doğduklarını sanır insan, kıvılcımlar dağıldıktan sonra onların hâlâ durduklarını görünce şaşırır... sonra, yavaş yavaş, herbirini kendi burcuna bağlı olarak yeniden tanır, - bu da coşkunluğu uzatır.

“Olaylar hiç sevmediğim, beğenmediğim şeyler yaptırttı bana, dedi Josèphe.

— Ne yapalım! dedi Ménalque. Ben olmayan, şeyin, olamayacak şey olduğunu düşünmeyi yeğ bulurum.”

III

Ve o gece meyvelerin türküsünü söylediler. Ménalque'in, Alcide'in, oraya toplanmış başka birkaç kişinin önünde, Hylas

NARIN TÜRKÜSÜ

nü söyledi.

Elbette üç nar tanesi
Proserpine'i hatırlat-
tırmaya yetti.

*Daha uzun zaman arıyacaktınız
İmkânsız mutluluğunu ruhların.*

*Etin sevinçleri, duyuların sevinçleri,
Bir başkası yersin isterse sizi,
Etin ve duyuların acı sevinçleri -
O isterse yersin varsın - ben yeremem.*

*- Didier, coşkun filozof, elbette hayran olu-
rum sana*

*Düşünceme beslediğin inanç aklın sevin-
cine götürüyorsa seni*

*Başka hiç birşeyi yeğ bilmemeli.
Ama bütün katalarda böyle aşklar doğa-
maz ki.*

*Sizleri de seviyorum elbette,
Ruhumun ölümlü titreyişleri,
Yüreğin ve aklın sevinçleri -
Ama sizin türkünüzü söylüyorum, zevkler.*

*Etin sevinçleri, otlarca yumşak,
Çitlerin çiçeklerince sevimli,
Çayırların kaba yoncalarından,
Dokunur dokunmaz dağılan, ağlatan er-
keçten,*

Daha çabuk solan, ya da bellenen.

*Görme - duyuların en üzücüsü..
Neye dokunamıyorsak o üzer bizi;*

Akıl pek kolay kavrar düşünceyi
Ama eller öyle kavriyamaz ki gözümüzün
dikildiği şeyleri.

Dokunabileceğin olsun arzulayacağın,
Daha tam bir sahiboluş da arama, Nathanaël,

En tatlı sevinçleri duyularımın,
Dinmiş susuzluklarımdı.

Sis hoştur, çok hoştur elbette,
Güneş bir doğdu mu ovalara,
Güneş çok hoştur;
Çok hoştur çıplak ayaklarda ıslak toprak
Ve denizin ıslattığı kumlar;
Hoş oldu yunmak suyunda kaynakların;
Öpmek bilinmedik dudakları, karanlıkta
dudaklarıma dokunan dudakları...

Ya meyveler, ya meyveler, Nathanaël, meyvelerin nelerini söylesem sana?

Onları tanımadın sen,
Tanımadın, bu kırıyor umudumu, Nathanaël.

Tatlıydı, suluydu etleri,
Kanayan et gibi lezzetli,
Yaradan çıkan kan gibi kırmızıydı.

Ayrı bir susuzluk da istemiyorlardı, Nathanaël;

Altın rengi sepetlerde gelirlerdi;

Tatları bulantı verirdi ilkin, tatsızlıkları eşsizdi;

Andırmazlardı buraların meyvelerini;

Pek olgun Hint armutlarını düşündürtürlerdi,

İçleri geçmiş gibiydi.

Ağızda burukluk bırakırlardı yendikten sonra;

Burukluk yeni bir meyveyle giderilebilirdi;

Az ama pek az sürerdi hazları,

Şekerleri tadılınca kadar sürerdi;

Ama bu an öylesine güzeldi ki,

Tatsızlığın bulantısı bütün bütün artardı.

Çabucak boşaldı sepet,

Son meyveyi bıraktık,

Paylaşmaya gönlümüz elvermedi.

Ne yazık! Nathanaël, ne yazık! Kim söyler şimdi

Dudaklarda doğan acı yanıklığı?

Hiç bir su giderememişti.

Altüst etti bizi bu meyvelerin arzusu, ruhlarımıza işledi.

*Tam üç gün aradık pazarlarda, bulamadık;
Mevsimleri geçmişti.*

Nathanaël,

Yolculuklarımızda bize başka arzular verecek yeni meyveler neredeler?

Kimilerini setler üstünde yiyeceğiz.

Denize karşı, batan güne karşı.

Şekerlendirirler kimilerini.

İçkili, şekerli buzlar içinde.

Duvarlar ardında saklı bahçelerin

Ağaçlarından toplanır kimileri,

Sonra yenir, yaz mevsimi, gölgede.

Ufacık sofralar hazırlanacak;

Meyveler dökülecek dört bir yanımıza,

Dallar sallanır sallanmaz,

Dallarda uyuyan sinekler uyanacak.

Çanaklara koyacaklar dökülen meyveleri,

Kokuları bile büyüleyecek bizi.

Kabuğu dudak lekeler kimilerinin, çok susanmayınca da yenmezler.

Biz kumlu yollarda bulduk onları;

Dikenli yapraklar arasında parlıyorlardı,

Almak istedik, dikenler ellerimizi parçaladı;

Susuzluğumuz da pek dinmedi.

Kimileri vardır, koy güneşe,

Pişip reçel olsun sana.

Üstünden kışlar geçer de bozulmaz kiminin eti,

Isırılınca da dişler kamaşır.

Soğuk gelir eti kimilerinin, yazın bile.

Hasırlara çöküp yersin onları,

Ufacık meyhane köşelerinde.

Kimileri vardır, hele bir bulunmasın,

Susuzluklar değer hâtırası.

Nathanaël, narlardan da sözetsem mi sana?

Saz kalburlara yağar da

Birkaç kuruşa satarlardı o doğu pazarında.

Tozlara yuvarlanırdı kimileri

Ve çıplak çocuklar toplardı.

Ham çilekler gibi kekredir suları.

Çiçekleri balmumundan gibidir;

Rengi meyvesinin rengi.

*Saklı gömü, kovanların duvarları,
Tat bolluğu, beş köşeli yapı.
Kabuk yarılır; dökülür taneler;
Gökten kadehlerde kandan taneler;
Sonra başkaları, altın taneler, mineli tunç
tabaklarda.*

*Sen şimdi incirin türküsünü söyle, Simiane,
Incirin aşkları gizlidir çünkü.
Incirin türküsünü söylüyorum, dedi,
Güzel aşkları gizlidir.
Büküle büküle çiçeklenir.
Kapalı odada düşünler kutlanır;
Kokular da anlatmazlar bunu dışarda.
Buharlaşıma olmaz onun içinde,
Bütün koku lezzet olur, tad olur.
Güzellikten yoksun çiçek; hazlar meyvesi;
Olgunlaşmış çiçeğinden başka birşey ol-
mayan meyve.*

*Ben incirin türküsünü söyledim, dedi,
Sen de bütün çiçeklerin türküsünü söyle
şimdi.*

— Bütün meyvelerin türküsünü söylemedik
elbet, dedi Hylas.

Şair yeteği: Erikler için duygulanabilmek.
(Çiçek ancak bir meyveye gebe olunca
değerlidir benim için.)
Erikten sözletmedin.

*Ekşi yaban eriği çitlerin,
Karda tatlılaşan eriği.
Çürüdükten sonra yenen muşmula;
Ölü yaprak rengi kestane,
Ateş başında patlatılan.*

— Çok soğuk bir günde karlar içinde topladığım dağ mersinleri geliyor aklıma.

— Ben kar'ı sevmem, dedi Lothaire; pek gizemci (1) bir cisimdir, topraktan da hâlâ nasib almamıştır. Görünümü gizleyen aykırı aklığından nefret ederim onun. Soğuktur, hayata yanaşmaz; biliyorum, kuluçka yatar üstüne, onu korur, ama hayat kendisini eriterek doğar ancak. Ben de öyle boz ve kirli, yarı erimiş, hemen hemen bitkilere su olmuş isterim onu.

— Kardan böyle sözletme, çünkü o da güzel olabilir, dedi Ulrich. Ancak taşkın aşkın kendisini eriteceği yerde, hüzünlü ve acıdır;

(1) Mistik.

sen aşkı herşeyden üstün tutarsın, onu da erimiş haliyle üstün tutuyorsun. O, galip geldiği yerde güzeldir.

— Oraya gidecek değiliz, dedi Hylas. Ve benim: Ne iyi, dediğim yerde, sen: Ne kötü, dememelisin.

Ve o gece, herbirimiz, baladlar halinde türküler söyledik: Moelibée

EN ÜNLÜ AŞIKLARIN TÜRKÜSÜ

nû söyledi.

Züleyhâ! Sizin için bırakırdım

Sâkinin doldurduğu şarabı.

Gırnata'da Généraliffe'in zakkumlarını,
Boabdil,

Ben sizin için suladım.

*Belkıs, ben Süleyman oldum, bana muam-
malar, sormaya geldiğiniz Güney illerinden.*

*Tamar, kardeşiniz Amnon'dum ben, size
sahibolamadığım için can çekişiyordum.*

Bethsabé, sarayımın en yüksek tıraçasına

kadar bir altın güvercinin ardından gelip de sizi, yıkanmaya hazır, çırlıçıplak iner gördüğüm zaman, Davut oldum, kendim için kocanızı kendi eliyle öldürttüm.

Sulamite, ben sizin için öyle türküler söyledim ki, duyanlar dinsel sanırlardı.

Fornarine, ben senin kollarında aşktan haykıran kimseyim.

Zübeyde, bir sabah, meydana giden sokakta rastladığınız tutsağım ben; başımın üstünde boş bir sepet taşıyordum, siz onu ağaçkavunlarıyla, limonlarla, hıyarlarla, çeşitli baharatlar, değişik çerezlerle doldurttunuz, ardınızdan geldim; sonra, hem hoşunuza gittiğim, hem de yorgunluktan dert yandığım için, geceleyin, iki bacınızla üç kalender şehzadenin yanında alıkoymak istediniz beni. Sonra herbirimiz, sırasıyla, ötekileri dinledik, herkes kendi hikâyesini anlatıyordu. Benim de anlatma sıram gelince: Sizinle karşılaşmadan önce hayatımda bir hikâye yoktu. Zübeyde, dedim; şimdi nasıl olsun? Siz, bütün hayatım değil misiniz? — Ben bunları söylerken, uşak meyveler atıştırıp duruyordu. (Küçükülüğümde, Binbir Gece Masalları'nda sık sık sözü geçen kuru reçelleri hayal ettiğimi hatırlıyorum. O gün bugün, o gül

*kokan reçellerden çok yedim, bir dostum da
"letchis"lerden yapılan reçellerden sözetti ba-
na.)*

*Ariane, yolcu Thésée'yim ben,
Yoluma devam edebilmek için,
Sizi Bacchus'e bıraktım.*

*Eurycide, güzelim, Orphée'nizim ben si-
zin,
Ruhlar ülkesinde, bir bakışla bıraktım sizi,
Ardımdan gelmeniz canımı sıkıyordu;*

sonra Mopsus

TAŞINMAZ MALLARIN TÜRKÜSÜ (1)

nü söyledi.

*Irmak kabarmaya başlayınca,
Dağa sığınanlar oldu;
Kimileri: Balçık, tarlalarımızı gübreler di-
ye düşündü;
Kimileri: Yıkım bu diye;
Kimileri birşeycikler düşünmedi.*

(1) Taşınmaz: Gayrimenkul.

*İyiden iyiye yükseldi ırmak,
Kimi yerlerde ağaçlar hâlâ görünüyordu,
Kimi yerlerde evlerin çatıları,
Çan kuleleri, duvarlar, daha ötede tepeler;
Kimi yerlerde hiç birşey görünmez olmuştu.*

*Kimi köylüler tepelere çıkardı sūrülerini;
Kimileri bir kayıkta çocuklarını götürdüler;
Kimileri mücevherleri götürdü,
Sonra yiyecekler, kâğıtlar, sonra ne buldu-
larsa yükte hafif, pahada ağır şeylerden.
Kimileri birşeycikler götürmedi.*

*Sūrüklenen kayıklarda kaçanlar
Hiç bilmedikleri topraklarda uyandılar.
Kimi Amerika'da açtı gözlerini,
Kimi Çin'de, kimileri Peru kıyılarında.
Kimileri hiç uyanmadı.*

Sonra Guzman

HASTALIKLARIN TÜRKÜSÜ

nū söyledi, ben yalnız sonunu vereceğim:

... Damiette'de hummalara tutuldum.

Singapur'da akli morlu beneklerle çiçek-
lendi bedenim.

Ateş Ülkesi'nde dişlerim döküldü.

Kongo'da bir ayağımı bir timsah yedi.

Hindistan'da bitkinlik hastalığına düştüm,

Pek güzel bir yeşile bürüdü derimi, say-
damlaştırdı sanki;

Gözlerim de içli içli büyümüş gibiydi.

Işıklı bir şehirde yaşıyordum; burda türlü
cinayetler işlenirdi her akşam, gene de, lima-
nın önünde, bir türlü doldurulamıyan kadirga-
lar, salınmalarına devam ederlerdi. Bir sabah
birine binip açıldım, şehrin valisi emrime kırk
kürekçilik bir kuvvet vermişti. Dört gün ve üç
gece denizde dolaştım; benim için, hayranlık
verici güçlerini harcadılar. Yeknesak yorgun-
luk, patırtılı sertliklerini uyutuyordu, hiç sonu
gelmezcesine, dalgaları karıştırmaya veriyor-
lardı kendilerini; daha güzel, daha dalgın olu-
yorlardı, geçmişten kalmış hâtıraları, uçsuz bu-
caksız denizin üstünde alıp başlarını gidiyor-
lardı. Sonra, akşama doğru, kanallarla baştan-
başa iz iz bir şehre girdik, altın ya da kül
renginde, esmer ya da yaldızlı oluşuna göre,
Amsterdam, ya da Venedik diye adlandırılan
bir şehre.

IV

Akşam, -pek aydınlık gün bitince-, hiç de karanlık olmıyan gecede, Simiane, Tityre, Ménalque, Nathanaël, Hélène, Alcide ve daha birkaç kişi, Fiesole tepesinin, Floransa ile Fiesole arasında yarı yolda bulunan tepenin eteğindeki bahçelerde, Boccacius zamanında Pamphile ile Fiametta'nın türkû söyledikleri bahçelerde, bir araya gelmişlerdi.

Büyük sıcaklığın sette yememizi sağladığı çerezlerden meydana gelmiş bir yarım-yemekten sonra, yollara inmiştik, şimdi, çalgılardan sonra, defneler ve meşeler arasında dolaşılıyor, bir yeşil meşeler topluluğunun gizlediği pınarların yanında otlara uzanacağımız, büyük günün yorgunluğunu şöyle uzun uzun gidereceğimiz saati bekliyorduk.

Topluluktan topluluğa gidiyordum, birbirini tutmaz sözler işitiyordum, oysa hepsi de aşktan sözediyordu.

— Her şehvet iyidir, diyordu Eliphas, tadılması gerekir.

— Ama hepsi herkesce değil, diyordu Tibulle; seçmek gerekir.

Daha ötede, Térence, Phèdre ile Bachir'e anlatıyordu:

— Kabil ırkından bir kız çocuğu severdim, diyordu, kara deriliydi, etine hiç diyecek yoktu, yeni yeni olgunlaşıyordu. En cılız, en ölgün şehvette bile şaşırtıcı bir ciddiliği vardı. Gündüzlerimin sıkıntısı, gecelerimin hazzıydı o.

Simiane, Hylas'la konuşuyordu:

— Küçük bir meyve bu, sık sık yenilmek ister, diyordu.

Hylas türkü söylüyordu:

— *Küçük şehvetler vardır, bize yol kıyılarındaki şu ekşi, şu daha şekerli olmaları istenen, küçük, çalınmış meyveler gibi gelmişlerdir.*

Kaynakların yanına, otların üzerine oturduk:

... yakınlarda bir gece kuşunun türküsü, onların sözlerinden daha çok çekti beni bir ara; yeniden dinlemeye başladığım zaman, Hylas konuşuyordu:

... *Ve her duyum, arzuladığımı aldı. Kendime dönmek istediğim zaman, erkekli kadınlı uşaklarımı soframda buldum; oturacak en*

ufak bir yer bile bulamadım. Şeref yerini Susuzluk almıştı; başka susuzluklar da bu güzel yer için onunla çekişiyorlardı. Bütün sofra kavgadaydı; ama bana karşı anlaşıyorlardı. Sofraya yaklaşmak istediğim zaman, bana karşı ayaklanıverdiler, şimdiden sarhoş olmuşlardı; evimden kovdular beni; dışarıya sürüklediler; yeniden yollara düştüm, onlara salkımlar toplıyacağtım.

Arzular! Güzel arzular, ezilmiş salkımlar getireceğim size; kocaman kadehlerinizi yeniden dolduracağım; ama bırakın da konutuma döneyim - ve siz, sarhoşluk içinde uyurken, er-guvanla, sarmaşıkla taçlanabileyim, - bir sarmaşık taç altında alnımın kaygısını örteyim.

Sarhoşluk sarıyordu bedenimi, artık dinleyemiyordum; bazı anlar, kuşun türküsü kesilince, kendisini bir ben seyrediyormuşum gibi sessizleşiyordu gece; bazı anlar da dört bir yandan sesler fışkırdığını, fışkırıp fışkırıp bizim kalabalık topluluğumuzun seslerine karıştıklarını duyar gibi oluyordum:

Biz de, biz de, diyorlardı, ruhlarımızın yürekler acısı sıkıntılarını biz de tanıdık.

Arzular rahatça çalışmamıza engel oluyorlardı.

— ... Bu yaz bütün arzularım susadı.
Sanki çöllerden geçmişlerdi.
İçecek vermeye yanaşmazdım,
İçmekten bilirdim dertlerini.

(Salkımlar vardı, unutuş uyurdu içlerinde;
salkımlar vardı, arılar yerlerdi; salkımlar vardı,
güneş durup gecikirdi sanki üzerlerinde.)

Her akşam bir arzu oturur başucuma.
Her şafak yeniden bulurum, aynı yerde.
Bütün gece beklemiştir beni.
Yürüdüm; arzumu yormak, bıktırmak istedim;
Yora yora bedenimi yordum.

Şimdi, Cléodalise,

BÜTÜN ARZULARIMIN TÜRKÜSÜ

nû söyle:

O gece düşümde ne gördüm, bilmem.
Uyandım, susuzdu bütün arzularım,
Ben uyurken çöller geçmişcesine.

*Arzuyla sıkıntı arasında
Dengeyi kaygımız sağlar.*

*Arzular! Hiç mi yorulmayacaksınız?
Vay! Bu küçük şehvet, geçen şehvet!
—Geçti geçecek şehvet!—*

*Ne yazık! Ne yazık! Acımı nasıl uzatacağı-
mı biliyorum da zevklerimi nasıl evcilleştirece-
ğimi bilemiyorum.*

*Arzuyla sıkıntı arasında, dengeyi kaygımız
sağlar.*

*Sonra da bütün insanlık, uyumak için ya-
tağında dönüp duran, - dinlenişi arayan, uyku-
yu bile bulamayan bir hasta gibi göründü ba-
na.*

*Birçok dünyalardan geçti arzularımız;
Bir türlü doymak bilmedi.
Bütün doğa yer bitirir kendini, çırpınır,
Huzur susuzluğuyla şehvet susuzluğu ara-
sında.*

*Biz sıkıntıdan haykırdık,
İssiz evlerde.
Kulelere çıktık,
Yalnız gece görünüyordu.*

*Dişi köpeklerdik, uluduk acıdan,
Kurumuş yamaçlar boyunca;*

*Dişi arslanlardık. Aurès'de kükredik; dişi
develerdik, tuzlu göllerin kül rengi yosunların-
dan otladık, içi oyuk bitkilerin suyunu emdik;
değil mi ya, çölde suyu nerden bulacaktık?*

*Kırlangıçlardık, yemeden, içmeden,
Engin denizler aştık;*

*Çekirgelerdik, elbette beslenecektik, her-
şeyi kurutmak zorunda kaldık.*

*Yosunlardık fırtınalar salladı bizi;
Kar taneleriydik, yel estikçe sürüklendik.*

*Ahl ben uçsuz bucaksız bir dinleniş için,
kurtarıcı ölümü diliyorum; bir de gücü bitmiş
arzum yeni yeni ruh göçlerine meydan verme-
sin diye. Arzul seni yollarda sürükledim; tar-
lalarda yerden yere vurdum; büyük şehirlerde
sarhoş ettim seni; susuzluğun bir türlü dinme-
di; - seni aylı gecelerde çimdirdim; dörtbir
yanda dolaştırdım seni; dalgalar üstünde ığra-
ladım; suların üstünde uyutmak istedim... Ar-
zul Arzul Daha neler yapacaktım? Ne istiyor-
sun? Hiç yorulmayacak mısın?*

Meşe dallarının arasında ay belirdi; yek-

nesaktı ama, başka seferkiler kadar güzeldi. Şimdi topluluklar halinde konuşuyorlardı, ben ancak dağınık sözler duyuyordum; herkes çevresindekilere aşktan sözediyormuş, sözlerinin dinlenip dinlenmemesine de zerre kadar aldır-mıyormuş gibi geldi bana.

Sonra konuşmalar cılızlaştı, sonra, meşe-lerin en sık dallarının ardında ay silinirken, yapraklar içine, yanyana yatıp kaldılar, erkek-li kadınlı, gecikmiş konuşucuları dinliyorlardı anlama- dan, ama çok geçmeden en seçik ses-ler bile bize ancak, yosunlar üstünde derenin mırıltısına karışmış olarak geldiler.

Simiane kalktı o zaman, sarmaşıklardan bir taç yaptı başına, yırtılmış yaprakların ko-kusunu duydum. Hélène saçlarını çözdü, elbi-sesinin üzerine döküldü saçları. Rachel ıslak yosun toplamaya gitti, gözlerini ıslak yosunla ıslatacak, uykuya hazırlayacaktı.

Ayin aydınlığı bile silindi. Uzanıp kalmış-tım öyle sihirden ağırlaşmış, hüzünlenecek de-recede sarhoş. Aşktan söz etmedim. Yola çık-mak, önüme çıkacak yollarda koşmak için sa-bahı bekliyordum. Yorulmuş başım ne zaman-dır uyukluyordu. Birkaç saat uyudum; sonra, şafak söker sökmez, yola çıktım.

BEŞİNCİ KİTAP

I

*Yağmurlu Normandiye toprağı;
evcilleştirilmiş kır...*

Baharda birbirimizin olacağız, diyordun; tanıdığım şu dalların altında; şu örtük, şu yosun dolu yerde; günün şu saati olacak; hava şöyle hoş olacak, geçen yıl öten kuş gene ötecek orada. - Ama bahar geç geldi bu yıl; fazla serin hava farklı bir sevinç sunuyordu.

Yaz ölgün ve ılık geçti, - ama sen bir kadına belbağlamıştın, gelmedi. Bu güz bu boşa çıkmış umutların acısını çıkaracak hiç değilse, sıkıntılarımla dindirecek, diyordun. Gelmiyecek, öyle sanıyorum - ama, hiç değilse büyük korular kızarmayacak. Ilık kalmış bazı günlerde, gidip küçük gölün kıyısına oturacağım, geçen yıl sayısız ölü yaprak düşmüştü bu gölün içine. Akşamın yaklaşmasını bekliyeceğim... Başka akşamlarda, koruların kıyılarına gidece-

ğim, son ışıklar konacak bu kıyılara. Ama güz yağmurlu geçti bu yıl; çürümüş korular pek kızarmadı, taşmış gölün kıyısında oturamazdın.

Bu yıl hep toprak uğraştırdı beni. Ürünlerin toplanışında, ekimlerde bulunuyordum. Güzün ilerleyişini görebildim. Mevsim alabildiğine ılık, ama yağmurluydu. Eylülün sonuna doğru, korkunç bir kasırga başladı, on iki saat boyunca esti durdu; ağaçların bir yanını kuruttu. Az bir zaman sonra, yel görmemiş yapraklar, yaldızlandılar. İnsanlardan öylesine uzak yaşıyordum ki, bunu söylemek de başka herhangi bir olayı söylemek kadar önemli geldi bana.

Günler ve başka günler vardır daha. Sabahlar, akşamlar vardır.

Safaktan önce, uyuşukluk içinde kalktığımız sabahlar vardır. - Ey kül rengi güz sabahı, ruhun dinlenmiş bir durumda, gene uyumak isteyecek kadar, ölümün tadını düşünecek kadar yakıcı bir uykusuzlukla uyandığı güz sa-

bahı. Yarın, bu soğuktan titreyen ovayı bırakıyorum; otlar kırağılarla dolu. Ben de, acıkacakları zamanlar için toprak altlarına ekmek ve kemik saklamış köpekler gibi, ben de böyle saklanmış şehvetleri nerede bulacağımı bilirim. Derenin kıvrıldığı çukur yerde, biraz ılık hava bilirim; koru setinin üzerinde, hâlâ soyunmamış bir altın ıhlamur ağacı bilirim; okul yolunda, küçük demirci çırağına bir gülümseme, bir okşayış bilirim; daha ötede, bir dökülmüş yapraklar bolluğunun kokusunu bilirim; gülümseyebileceğim bir kadın: Kulübenin yanında, bebeğine bir öpücük bilirim; demirci dükkânının güz günleri çok uzaklardan duyulan çekiç seslerini bilirim... Hepsi bu mu? - Ah! Uyuyalım! - Pek az şey bu - umut etmek de beni çok yordu...

Şafak öncesinin yarı-aydınlığında korkunç yola-çıkışlar. Ruhun ve etin titreyişi. Götürülebilecek başka şeyler arar insan. - Yola çıkışlarda ne vardır ki, böylesine seversin, Ménélique? Cevap verdi: — Ölümün ön-tadı.

Hayır, elbet, başka şeyler görmek değil

mesele, benim için elzem olmıyan şeylerden ayrılmak. Ah! daha nelerden, nelerden geçilebildi, Nathanaël! En sonunda yeterince aşkla - aşkla, bekleyişle, umutla, yani, gerçekten sahibolabileceğimiz şeylerle - dalmak için hiçbir zaman yeterince boşalmamış ruhlar!

Ah! o yerler, bütun o yerler! O yerlerde de böyle güzel güzel yaşayabilirdik! Mutluluğun boy atabileceği yerler. Çalışkan çiftlikler; paha biçilmez tarla işleri; yorgunluk; uykunun uçsuz bucaksız huzuru...

Gidelim: "Herhangi bir" yerde duralım ancak!..

II

ARABADA YOLCULUK

Beni fazla ağırbaşlı kalmak zorunda bırakan şehir elbiselerimi bıraktım.

Şuracıkta, göğsümdeydi; canlı bir yaratık olduğunu yüreğinin vuruşlarından anlıyordum, küçücük bedeninin sıcaklığı beni yakıyordu.

Uyuyordu omzumda; soluk alışını duyuyordum. Soluğunun ılıklığı, rahatımı kaçırıyordu, ama hiç kımıldamıyordum, uyandırmaktan korkuyordum. Ağzına kadar dolduğumuz arabanın zorlu sarsıntılarında minicik başı sallanıyordu; ötekiler de uyuyor, gecenin bir parçasını daha tüketiyorlardı.

Evet, aşkı tanıdım elbette, aşkı, gene aşkı tanıdım, daha birçok aşklar tanıdım; ama o zamanki sevgiden hiç birşey söyleyemiyecek miyim?

Evet, aşkı tanıdım elbette:

Serseri serseri dolaşan herşeye dokunabilmek için serseri oldum: Nerde ısınacağını bilmeyen herşeye sevgiyle vuruldum, başıboş dolaşan herşeyi tutkuyla sevdim.

Dört yıl oldu, hatırlıyorum, şimdi gene yolumun düştüğü bu küçük şehirde bir gün sonu geçirmiştım; mevsim de şimdiki gibi güzdü; günlerden de pazar değildi, sıcak saatler geçmişti.

Şimdiki gibi sokaklarda dolaşıyordum, hatırlıyorum, sonra şehrin kıyısında, güzel ülke-

ye bakan, set halinde bir bahçe açılmıştı önümde.

Aynı yoldan gidiyorum, herşeyi tanıyorum.

Adımlarımın ve coşkunluklarımın üzerine atıyorum adımlarımı... Taştan bir kanape vardı; oturmuştum. - İşte. - Kitap okuyordum. Hangi kitaptı? - Ha! Virgile! - Ve çamaşırcı kadınların tokaç seslerinin yükselişini duyuyordum. - Duyuyorum. - Hava durgundu, - bugünkü gibi.

Çocuklar okuldan çıkıyorlar; hatırlıyorum. İnsanlar geçiyorlar, böyle geçmişlerdi. Güneş batıyordu; işte akşam; günün türküleri de sustu susacak...

Hepsi bu.

— Ama bundan bir şiir çıkarılmaz ki, dedi Angèle..

— Öyleyse bırakalım, dedim.

Şafak öncesinde erken kalkışı tanıdık.

Tatar, avluda atları koşuyor.

Su kovaları taşları yıkıyor. Tulumbanın gürültüsü.

Düşüncelerden uyuyamamış kişinin sarhoş

başı. Bırakılması gereken yerler; küçük oda; bèn bir an başımı koydum buraya; duydum; düşündüm; uyanık kaldım. - Ölünsün varsın! Hem de nerde olursa olsun, (can bedenden ayrıldıktan sonra hem herhangi bir yerde, hem hiç bir yerdedir insan). Yaşarken, burda bulundum.

Bırakılmış odalar! Hiç bir zaman hüzünlü görmek istemediğim yola-çıkışların güzelliği. BUNA şimdi, şu anda sahiboluş her zaman bir coşkunluk verdi bana.

Bu pencereden bir an daha eğilelim... Bir gitme ânı gelir. Bu, ondan hemen önce gelsin istiyorum... bu hemen hemen bitmiş gecede mutluluğun sonsuz imkânına doğru eğilmek için.

Cânım an, uçsuz bucaksız göğe bir şafak dalgası boşalt...

Araba hazır. Gidelim! Az önce bütün düşündüklerim, kaçmanın başdönmesi içinde yitkilere karışsın bencileyin...

Orman geçidi. Hoş kokulu sıcaklıklar bölgesi. En ılıklarında toprak kokusu var; en soğuklarında, çürük yaprakların kokusu. - Gözlerim yumuktu; açıyorum. Evet: İşte yapraklar; işte gübreli, bellenmiş topraklar...

Strasburg.

Ey "deli katedral!" - Göklerdeki kulenle!
 - Senin kulenin tepesinden, sanki bir sandal-
 dan bakıyorduk, çatılar üzerinde leylekler görü-
 nüyordu.

düzene düşkün, ortodoks leylekler
 uzun ayaklarıyla,
 ağır ağır, - öyle ya, pek güç kullanılır o ayak-
 lar (1).

Hanlar.

Geceleri gidip samanlıklarda uyurdum;
 Arabacı otlar içinde almaya gelirdi beni.

Hanlar.

... üçüncü kirş (2) kadehimde, beynimde daha
 sıcak bir kan dolaşmaya başladı;
 dördüncü kadehimde, bütün nesneleri yaklaştı-
 ran, tutup alabileceğim bir yakınlığa geti-
 ren şu hafif sarhoşluğu duydum;
 beşincide, bulunduğum oda, dünya, en sonunda
 daha yüce oranlar alır gibi geldi bana,

(1) Yazarın deyişine sadık kalınarak çevrilen bu
 parçada, çevirme yâhut dizgi yanlışlığı yoktur.

(2) Bir içki.

yüce aklım daha bir özgürdü bu oranlar-
da, geliyordu;

altıncı kadehte, biraz yorgun düşmüştüm, uyudum,...

(Duyularımızın bütün sevinçleri yalanlar
gibi eksik çıktı.)

Hanlar.

Ben hanların ağır şarabını tattım, bir me-
nekşe tadiyla hoş gidiyor, yoğun öğle uyku-
sunu sağlıyordu. Bütün yeryüzünün yalnız güç-
lü düşüncenin ağırlığı altında sallanıyormuş
gibi geldiği sarhoşluğu, akşam sarhoşluğunu
tanıdım.

Nathanaël, sana sarhoşluktan sözece-
ğim.

Nathanaël, çoğu zaman en basit tokluk
bile bir sarhoşluk oldu benim için, o kadar
ki, daha önce arzular sarhoş etmişti beni. Ve
ben, yollar üzerinde bir handan çok, açlığımı
arıyordum.

*Sarhoşluklar - açlığın sarhoşlukları, sabah
sabah pek erkenden yürününce, açlık artık bir
iştah değil de, bir başdönmesi olunca, duyulan
sarhoşluk. Susuzluk sarhoşluğu, akşama ka-
dar yürününce duyulan susuzluk.*

En yavan yemekler bile taşkın bir haz veriyordu o zaman, şiddetli hayat duygumun tadını çıkarıyordum içli içli. Duyularımın şehveti, duyularıma dokunan her nesneyi mutluluğum haline, elle tutulur bir mutluluk haline getiriyordu.

Düşünceleri hafiften karıştıran sarhoşluğu tanıdım. Birbirlerinin içinden çıktıkları bir gün hatırlıyorum; en iyisi sondan bir öncekiymiş gibi gelirdi hep; ondan da iyisi çıkardı. Pek yuvarlak oldukları bir gün hatırlıyorum, onları yuvarlanmalarıyla başbaşa bırakmaktan başka bir iş kalmıyordu. Pek esnek (1) oldukları bir gün hatırlıyorum; herbiri bütün ötekilerin biçimine giriyordu sırasıyle, ötekiler de onun. Bazan iki düşünce olurdu, iki paralel düşünce, sonsuzluğun sonuna kadar büyümek isterlerdi sanki.

Bizi bize daha iyi, daha büyük, daha saygıdeğer, daha erdemli, daha zengin v.s., yani, olmadığımız gibi gösteren sarhoşluğu tanıdım.

Güzler.

Ovalarda topraklar sürülürdü harıl harıl. Akşam vakti sabah izleri tüterdi; yorgun atlar

(1) Elâstik. ~

daha ağır bir görünüşe bürünürlerdi. Her akşam sarhoş ederdi beni, toprak kokusunu ilk onda duyuyormuşum gibi sarhoş ederdi. Tâ uçtaki meyilli yere, ölü yapraklar arasına oturmayı severdim o zaman; tarlalardan gelen türkülerini dinleyerek, gücü bitmiş güneşe bakarak uymayı severdim.

Islak mevsim; yağmurlu Normandiya toprağı...

Gezintiler. - Çorak ama, sert olmayan topraklar. - Sarp kayalıklar. - Ormanlar. - Donmuş dere. - Gölgede dinleniş; sohbetler. - Kızıl eğreltiotları.

— Ah! diye düşünüyorduk, çayır, sana yolculukta rastlamalıydık, atla geçmeliydik seni. (Dörtbir yandan ormanlarla çevriliydi.)

Akşam vakti gezintiler.

Sabah vakti gezintiler.

Gezintiler.

... *Varolmak* alabildiğine şehvetli birşey oluyordu benim için. Hayatın bütün şekillerini tatmak isterdim; balıklarinkini de, bitkilerinkini

de. Duyuların sevinçleri arasında, beni en çok dokunmanın sevinçleri çekerti.

Güz mevsimi, bir ovada, sağnaklarla kuşatılmış bir yalnız ağaç; kızarmış yaprakları dökölüyordu; derinden derine ıslanmış toprakta, sular uzun zaman susamıyacak kadar doyurur köklerini diye düşünüyordum.

Çıplak ayaklarım ıslak toprağa dokunmaya, su birikintilerinin çalkantısına, çamurun serinliğine ya da ılıkliğına bu yaşta bile düşküdü. Suyu, hele ıslak nesneleri neden sevdiğimi biliyorum: Çeşitli ısılarının ufacık farklarını su havadağ daha iyi doyurur da ondan. Güzün ıslak esintilerini severdim... Yağmurlu Normandiya toprağı.

★

La Roque.

Arabalar burcu burcu harmanlarla yüklü döndüler.

Samanlıklar kuru otlarla doldu.

Ağır arabalar, meyilli yerlerde çarpılmış, çukurlarda sarsılmış arabalar; kaç kereler, ot derleyen kaba-saba oğlanlar arasında, kuru ot-

lar yığınınına yatmış bir halde kaç kereler tar-
lalardan geri getirdiniz beni!

Ah! ne zaman, ne zaman ot yığınlarının
üzerine yatıp da akşamın gelmesini bekliyece-
ğim?..

Akşam olurdu; samanlıklara gelinirdi - son
ışınların azıcık daha durduğu çiftlik avlusunda.

III

ÇİFTLİK

Çiftçi!

ÇİFTÇİ! Çiftliğinin türküsünü söyle.

Bir an dinlenmek istiyorum burda - bir
de, samanlıkların yanında, yazı hayal etmek
istiyorum: Kuru otlar burcu burcu koktu muy-
du hatırlarım.

Al anahtarlarını; teker teker; her kapıyı aç
bana...

Birinci kapı, samanlıkların kapısı...

Ah! havalar değişmiyorsa!.. Ah! coşku yü-
zünden alabildiğine başıboş, çölün kısırlığını
yenecek yerde... samanlığın yanında, kuru ot-
ların sıcaklığında dinlenmemek neden!.. Orak-

çıkların türkülerini dinlerdim, sonra, sakın ve güvenli, harmanların, o paha biçilmez azıkların, yükler altında ezilmiş arabalarla gelişlerini görürdüm - arzularımın sorularının bekleyen karşılıkları gibi gelişlerini. Arzularımı doyuracak birşeyler bulmak için ovaya gitmezdim; burada, hiç güçlük çekmeden, tıka-basa doyururdum hepsini.

Bir gülme zamanı vardır - bir de gülmüş olma zamanı.

Bir gülme zamanı vardır elbet - sonra güldüğünü hatırlama zamanı.

Elbette bendim, Nathanaël, bu otların kılmıdayışlarına bakan bendim, ben - şimdi kuru ot kokusu vermek üzere kurumuş, kesilen herşey gibi kurumuş olan bu otların - bu otların yaşadıklarını, yeşil, sarışın olduklarını, akşam yelinde ığralandıklarını gören bendim, bir başkası değil. - Ah- dönememek o zamana, çimenliğe yatıp...

derin otlar aşkımıza kapılarını açardı.

Av yaprakların altında dolaşırdı; herbiri bir ağaçlık caddeydi daracık yolların; eğilip yakından bakardım toprağa, yapraktan yaprağa, çiçekten çiçeğe, sayısız böcekler görürdüm.

Otların parıltısından, çiçeklerin cinsinden anlardım toprağın ıslaklığını; çayır papatyalarla kaplanırdı; ama bizim yeğ gördüğümüz ve aşkımızın faydalandığı çimenlikler sayvanlarla apaktı, kimi hafifti sayvanların, kimileri, tavşancıl otunun çiçekleri, donuk ve pek genişti. Akşama doğru, daha bir derinleşmiş otların içinde, dallarından kopar, yükselen sisle havalanır, serbest serbest yüzerlerdi sanki, ışıltılı deniz analarına benzerlerdi.

İkinci kapı, ambarların kapısı.

Tane yığınları, öveceğim sizi. Hububat; buğdaylar; bekliyen zenginlik; paha biçilmez azık.

Ekmeğimiz tükensin varsın! Ambarlar, anahtarınız elimde. Tane yığınları, sizler şuracıktasınız. Açlığım yorulmadan yenilip bitecek misiniz hepiniz? Tarlalarda gök kuşları, ambarlarda fareler; soframızda da dünyanın bütün yoksulları... Açlığım bitinceye dek birşey kalır mı?..

Taneler, bir avuç saklarım sizden; verimli tarlama ekerim; tam mevsiminde ekerim; bir tohum bire yüz verir, bir başkası bire bin...

Taneler! Açlığımın bereketli olduğu yerde siz daha da bereketli olacaksınız, taneler!

Önce küçük, yeşil bir ot gibi biten buğdaylar, söyleyin bana, hangi eğik sap taşıyacak sararan başağı!

Altın anız (1), huğlar ve ekin demetleri - ektiğim bir avuç tane...

Üçüncü kapı, sütevinin kapısı.

Rahatlık! Sessizlik; içlerinde peynirlerin büzüldüğü kalburların sonu gelmez süzülüğü; maden manşonlarda tepeciklerin yığılışı; Temmuzun çok sıcak günlerinde, yoğurtlaşmış süt kokusu daha serin, daha yavan gelirdi.. hayır, hayır, yavan değil: Ama öyle saklı, öyle ıslak bir burukluğu vardı ki, ancak burnun ta içinde duyulurdu, kokudan çok, tad olurdu.

Pek temiz tutulan yayık. Lâhana yapraklarının üzerinde kalıp kalıp tereyağları. Çiftçi kadının kırmızı elleri. Her zaman, her zaman açık, ama kedilerin ve sineklerin girmesini önlemek için üzerlerine tel perdeler çekilmiş pencereler.

(1) Biçilmiş başak sapı.

Çanaklar, kaymaklar yüze çıktıkça daha çok sararan sütlerle dolu çanaklar bir sıraya dizilmiş. Kaymak, ağır ağır çıkar yüzeye; kabarır, kırışır; sonra kesilmiş süt suyu ondan sıyrılır. Bütün bütün ayrılınca, alırlar. (Ama bunların hepsini anlatamam sana, Nathanaël. Tarımla uğraşan, gene de bunları çok güzel anlatan bir dostum var; her nesnenin faydasını açıklar ve kesilmiş süt suyunun bile boşa gitmediğini öğretir bana.) (Normandiya'da domuzlara verirler bunu, ama daha iyi işlere de yararmış galiba.)

Dördüncü kapı, ahıra açılır.

Ahır dayanılamıyacak kadar ılıktır, ama inekler güzel kokarlar. Ah! O zamanlarda olmalıydım şimdi, çiftçinin o tere batmış bedenleri güzel kokan çocuklarıyla, ineklerin bacakları arasında koştuğumuz zamanlarda; yemliklerde yumurta aradığımız; saatler boyunca ineklere baktığımız; tezeklerin düşüşüne, patlayışına baktığımız günlerde olmalıydım; ilkin hangisi gübreliyecek diye bahse tutuşurduk; bir

gün, biri birdenbire bir dana doğuracak sanmışım da, kaçıp gitmişim korkumdan...

Beşinci kapı, yemişliğin kapısı.

Bir güneşli pencerenin önünde, üzümler ipliklere asılmış; her tane düşünüp olgunlaşıyor, gizlice ışığı çiğniyor; hoş kokulu şekerini hazırlıyor.

*Armutlar. Elma yığını. Meyveler! Çok su-
lu etinizi yedim sizin. Küçük çekirdeklerinizi
yere attım; filizlensinler! Filizlensinler de, ye-
niden zevk versinler bize.*

*Tatlı badem; mucizeler anası; çekirdek;
bekliye bekliye uyuyan küçük bahar. İki yaz ara-
sındaki tohum; içinden yaz geçmiş tohum.*

*Sonra da ağırlı filizlenişi düşüneneğiz,
Nathanaël (taneden çıkmak için otun harcadı-
ğı çaba hayranlık vericidir).*

*Ama şimdi şuna hayran olalım: Her döl-
lenişe şehvet eşlik eder. Meyve tada bürünür;
hayata her dayanış da zevke.*

Meyvenin eti, aşkın tatlı kanıtı.

Altıncı kapı, yemişlerin ezildiği yerin kapısıdır.

Ahl Şimdi hangarın - güneşin gücünün tükendiği hangarın - altında, elma eziklerinin, ezilmiş buruk elmaların arasında, senin yanına uzanmış olmalıydım. Ah! Sulamite, ıslak elmalar üzerinde bedenlerimizin şehveti daha mı geç tükenirdi, şekerli kokularla desteklenince daha mı uzun sürerdi, seninle bunu araştırdık.

Baskı taşının gürültüsü hâtıramı ığralıyor.

Yedinci kapı, imbikliğe açılır.

Yarı-karanlık; kızgın ocak; karanlık makineler. Lengerlerin bakırı beliriyor birden.

Imbik; onun dikkatle toplanan esrarlı sızıntısı. (Çamların reçinasının da, kuş kirazlarının hastalıklı zamkının da, esnek incir ağaçlarının sütünün de, başları budanmış hurma ağaçlarının şarabının da böyle toplandığını gördüm ben.) Daracık şişe; bütün bir sarhoşluk dalgası sende toplanır, sende çatlar; öz, meyvede-

ki bütûn güzel, bütûn güçlü şeyler; çiçekte güzel ve hoş kokulu şeyler adına ne varsa.

İmbik: Ah! Şimdi sızacak altın damla. (Kimileri kirazların yoğunlaşmış suyundan da tatlıdır; kimileri çayırlar gibi kokulu.) Nathanaël, gerçekten de çok güzel bir görüntüdür bu; bütûn bahar burda toplanmış, burda koyulaşmış sanırsın... Ah! Bunu tantanayla açsın sarhoşluğum. İçeyim, bu pek karanlık, içinde kendimi göremeyeceğim bu odaya kapanıp - etime dilediğim başka yer görüntüsünü verecek, birşeyler içeyim, - aklımı serbest bırakmak için içeyim...

Sekizinci kapı, arabalıkların kapısı.

Ah! altın kadehimi kırdım - uyanıyorum. Sarhoşluk, mutluluğun değişmesinden başka birşey değildir hiç bir zaman. Arabalar! Her türlü kaçış mümkündür; kızaklar, donmuş ülke, size koşuyorum arzularımı.

Nathanaël, nesnelere doğru gldeceğiz: Hep sine ulaşacağız birbiri ardından. Eyerimin kurburluklarında altın var; sandıklarımnda nerdeyse soğuğu sevdirtcek kürkler. Tekerlekler, ka-

çarken kim sayabilir dönüşlerinizi? Arabalar, hafif evler, boşlukta kalmış hazlarımız için, hevesimiz alıp götürsün sizleri! Sabanlar, sizi öküzler tarlalarımızda dolaştırsın! Bir sunturaç gibi kazın toprağı: Kullanmadığımız saban demiri, hangarda paslanıyor, sonra bütün bu araçlar... Siz, hepiniz, varlıklarımızın başıboş imkânları, acı çeken, bekliyen - kendilerine bir arzu koşulmasını bekliyen, - daha güzel ülkeler isteyen için acı çeken, bekliyen imkânlar...

Arkamızdan bir kar tozu gelsin, hızımızdan havalanacak bir kar tozu! Kızaklar! Bütün arzularımı size koşuyorum...

Son kapı, övaya açılıyordu.

.....

ALTINCI KİTAP

LYNCÉUS

Zum sehen geboren

Zum schauen bestellt.

GOETHE (FAUST, II)

TANRI buyrukları, ruhumu ağrıtınız.

*Tanrı buyrukları, on mu, yirmi mi olacaktır-
nız?*

*Nerelere kadar daraltacaksınız sınırlarını-
zı?*

*Yasak nesnelerin gittikçe çoğaldıklarını mı
öğreteceksiniz?*

*Yeryüzünde güzel bulup, susuzluk duya-
cağım herşey için yeni yeni cezalar bulunduğuşu-
nu mu?*

*Tanrı buyrukları, ruhumu hasta ettiniz,
Susuzluğumu giderecek biricik suların çev-
relerine duvarlar ördünüz.*

*... Ama ben, şimdi içimin
insanların bütün tath kusurlarına*

*karşı acımayla dolu olduğunu duyuyorum,
Nathanaël.*

Nathanaël, herşeyin tanrısalcasına doğal olduğunu öğreteceğim sana.

Nathanaël, sana herşeyden sözedeyeceğim.

Demirsiz bir kanca vereceğim senin ellerine, küçük çoban, sonra da her yerde, iyilikle, daha hiçbir efendinin ardından gitmemiş koyunları güdeceğiz.

Çoban, çoban, yeryüzünde güzel olan ne varsa onlara doğru götüreceğim senin arzularını.

Nathanaël, yeni bir susuzlukla tutuşturmak istiyorum senin dudaklarını, sonra da serin mi serin, kadehler yaklaştırmak onlara. Ben içtim; dudakların susuzluğunu dindiren kaynakları bilirim ben.

Nathanaël, sana kaynakları anlatacağım:

Kayalardan fışkıran kaynaklar vardır;
Kimileri buzullar altından çıkar;

Kimileri öylesine mavidir ki, daha derin görünür.

(Siraküz'de Cyané bu yüzden eşsiz.

Gökrengi kaynak; çevrili yalak; papirüsler arasından suyun çıkışı; kayıktan eğilip baktık: Gök-yakutlardan gibi görünen çakıllı kumlar üzerinde gökten balıklar yüzüyordu.)

Zaghouan'da, Nymphée'den, bir zamanlar Kartacalıları sulayan sular fışkırıyordu.

Vaucluse'de, çoktandır akıyormuşcasına bol su çıkar topraktan; ırmak olup çıkmış bu, dersin; yeraltından kaynağına doğru gidilebilir; mağaralardan geçer, karanlığa gömülür. Meşalelerin ışığı titrer, soluğu kesilir ışıkağızın; sonra öyle karanlık bir yer vardır ki: Hayır, daha ileriye gidemem artık, dersin içinden.

Demirli kaynaklar vardır, kayaları parıl parıl renklendirirler.

Kükürtlü kaynaklar vardır, sıcak, yeşil suyu zehirli gibi gelir ilkin; ama içinde bir yunmayagör, Nathanaël, deri öyle tatlı tatlı yumuşar ki, daha da hoş olur dokunması.

Kaynaklar vardır, akşamları sisler çıkar içlerinden; gecenin çevresinde dalgalanan, sabahleyin ağır ağır dağılan sisler.

Yosunlar, kamışlar arasında solmuş, küçücük kaynaklar.

- Kadınların çamaşır yıkadıkları, değirmenler döndüren kaynaklar.

Tükenmez azık! Suların fışkırışı! Kaynaklar altında suyun bereketi; gizli hazneler; çevresi açık bataklıklar. Yalçın kaya çatlıyacak. Dağ küçücük ağaçlarla kaplanacak, kurak ülkeler sevinecekler, çölün bütün hüznü çiçeklenecek,

Topraktan fışkıran kaynaklar, içmek için duyduğumuz susuzluktan çok daha fazla.

Durmadan yenilenen sular; geri düşen gök-
sel buğular.

Ovada su mu yok, ova gelsin de dağlardan içsin suyunu - ya da yeraltı yolları dağların suyunu ovaya doğru götürsün. - Gırnata'da başdöndürücü sulamalar. - Hazneler; peri bacaları. - Elbette olağanüstü güzellikleri vardır kaynaklarda yunmanın. Havuzlar! Havuzlar! Arınıp da çıkacağız içinizden.

Nasıl yıkanır safağa güneş,
Gece çiğinde ay nasıl yıkanırsa,
Biz de öyle yıkayacağız koşan ıslaklığınızda

Çok yorgun ellerimizi, ayaklarımızı.

Kaynaklarda olağanüstü güzellikler vardır; yeraltına sızan sular da. Sonra kristal-den geçmişcesine duru görünürler; olağanüstü hazlar vardır onları içmekte: Hava gibi solgun, yokmuş gibi renksizdirler; tadları da yoktur; taşkın serinlikleri duyulur yalnız, bu da gizli erdemleri gibidir. Nathanaël, onları içmenin nasıl arzulanabileceğini anladın mı?

En büyük sevinçleri duyularımın
Dinmiş susuzluklarımdı.

Nathanaël, şimdi sana

DİNMIŞ SUSUZLUKLARIMIN TÜRKÜSÜ

nü söyleyeceğim:

*Çünkü dudaklarımız vardı dolu kadehlere
yaklaşacak,*

*Öpüşlerden çok kadehlere uzanmış dudak-
larımız;*

Dolu kadehler, öyle çabuk boşalmış.

*En büyük sevinçleri duyularımın
Dinmiş susuzluklarımdı...*

*İçkiler vardır, hazırlanır,
Sıkılmış portakalların, limonların
Suyuyla,
Serinlik verirler, öyle ya:
Hem ekşidirler, hem tatlıca.*

*Öyle ince bardaklardan içtim ki,
Kırılacak sanırdın ağzında,
Dişlerin bile değmeden;
Daha iyi gelir içlerinde içkiler:
Hemen hiç birşey ayırmaz içkiyi dudak-
tan.*

*Esnek kadehlerden içtim,
Dudaklara çıkarmak için şarabı,
Eller arasında sıkılan kadehlerden.
Ağır şuruplar içtim kaba han bardakla-
rında,*

*Güneşte yürünmekle geçmiş günlerin ak-
şamları;*

*Bazan pek soğuk suları sarnıçların
Akşam gölgesini daha iyi duyururdu.
Tulumlarda saklanmış sulardan içtim,
Katranlı keçi derisi, kokarlardı.*

*İçinde çimmek istediğim derelerin
Kıyısına yatıp sular içtim,*

Daldırdım iki kolumu yürüyen suya,
Ak çakılların oynadığı dibe kadar..
Serinlik omuzlarımdan da girdi.

Çobanlar avuçlarından içerlerdi suyu;
Samanlardan içlerine çekmesini öğrettim
onlara.

Güneş altında yürürdüm bazı günler,
Yaz günleri, sıcak saatler boyunca,
Büyük susuzluklar arardım dindireyim di-
ye.

Sonra, hatırlar mısınız, dostum; korkunç
yolculuğumuz sırasında toprak testinin buza
çevirdiği suyu içmek için kan-ter içinde kal-
mıştık?

Sarnıçlar, kadınların indiği gizli kuyular.
Hiç ışık görmemiş sular; gölge tadı. Pek ha-
valı sular.

Şaşırtacak kadar saydam sular, daha don-
muş göreyim diye gök rengi, en iyisi yeşil, ha-
tiften de anasonlu olmalarını dilediğim sular.

En büyük sevinçleri duyularımın
Dinmiş susuzluklarımdı.

Hayır! Gökyüzünde ne kadar yıldız vardır, denizde inciler ne kadardır, körfez kıyılarında ak tüyler ne kadardır, saymadım daha hepsini.

Yaprakların bütün mırıltılarını da; şafağın bütün gülümseyişlerini de; yazın bütün gülüşlerini de saymadım. Daha ne diyeyim şimdi? Ağzım susuyor diye, yüreğim de dinleniyor mu sanırsınız?

Ey gökte yunmuş tarlalar!

Ey bala batmış tarlalar!

Arılar gelecekler, mumlardan ağırlaşmış arılar...

Serenlerin ve yelkenlerin kafesi ardında şafağın saklandığı, karanlık limanlar gördüm; sabah vakti, büyük gemilerin tekneleri arasında, kayıkların kaçamaklı gidişlerini gördüm. Gerilmiş halatlar altından geçmek için eğilmek gerekiyordu.

Geceleyin, sayısız kalyonların karanlığa gömüle gömüle, sabaha doğru gömüle gömüle gittiklerini gördüm.

İnciler kadar parlak değildir; su kadar ışıldamaz; gene de parlar patikanın taşları. Yürü-

düğüm örtük patikanın içinde ışığın tatlı konuklayışları.

Ama yakamozlanmadan, Nathanaël, ahl Yakamozlanmadan neler söylesem sana? Madde alabildiğine gözeneklidir, akla, bütün kanunlara boyun eğer, söz dinler! Tepeden tırnağa saydamdır. Sen, o müslüman şehrinin duvarlarının akşam kızardıklarını, gece de hafiften aydınlandıklarını görmedin. Gün boyunca üzerine ışıklar boşanan derin duvarlar; öğle vakti madenler gibi ak duvarlar (ışık birikir içlerinde); karanlıkta ışığı tekrarlar, alçaktan alçaktan anlatır gibiydiniz. - Şehirler, saydam göründünüz bana! Şuradan, tepeden bakılınca, çevreyi kuşatan gecenin büyük karanlığı içinde ışıldıyordunuz, oyuk kaymak taşından lâmbalar, sofu bir yüreğin görüntüleri gibi ışıldıyordunuz, - gözenekliymişler gibi, içlerini dolduran, ışıltısı da çevreye süt gibi dağılan ışık için.

Gölge içinde yolların ak taşları; aydınlığın toplanma yerleri. Kıraç toprakların alacakaranlıklarında ak fundalıklar; camilerin mermer döşeme taşları; deniz mağaralarının çiçekleri, deniz incirleri... Her akılık saklanmış aydınlıktır.

Bütün varlıkları ışık alma yeteneklerine göre değerlendirmeyi öğrendim; bazıları, gün içinde güneşi bağırklarına basmasını bilenler, aydınlık hücreleri gibi göründüler bana. - Öğle vakti ovada akan sular gördüm, ileride, donuk, kaygan kayaların altına yığın yığın yıldız gömüleri boşalttılar.

Ama ben, burada sana yalnız *nesnelerden* söz etmek istiyorum, Nathanaël, -

GÖRÜNMEZ GERÇEK'ten değil, çünkü

... onlar da şu pek güzel yosunlar gibi, sudan çıkarıldılar mı, donuklaşırlar...

böylece... v.s. v.s.

- Görünümlerin sonsuz çeşitliliği, bize hiç durmamacasına, içlerine alabilecekleri bütün mutluluk, düşünce, ya da keder şekillerini kanıtlıyordu. - Biliyorum, bazı çocukluk günlerimde, bazı bazı kederlendiğim sıralarda, -ben şimdi hiç kederlenmem-, Brötanya'nın çorak topraklarında, kederim birdenbire sıyrılıverirdi içimden, görünümün içinde olduğunu, konuştuğunu öylesine duyardı - böylece onu önümde, zevkle seyredebilirdim.

Ardsız, arasız yenilik.

Pek basit birşey yapıyor, sonra diyor ki:
Bunun hiç bir zaman yapılmamış, düşü-
nülmemiş, söylenmemiş olduğunu anladım. -
Sonra, birden hiç bir zaman el değmemiş gibi
gördüm herşeyi. (Yeryüzünün bütün geçmişi,
tamamiyle erimiş şimdiki dakikanın içinde.)

20 temmuz, sabah saat 2.

Kalkış. - Hiç bekletilmemesi gereken biri
varsa, o da Tanrı'dır, diye haykırdım kalkar-
ken; ne kadar erken kalkarsak kalkalım, dola-
şan hayatı görürüz hep; erken yatmıştı, bizden
daha az bekletmişti kendini.

Şafaklar, en sevgili hazlarımızdınız siz.

Baharlar, yazların şafakları

Bütün günlerin baharı, şafakları

Gökkuşakları belirmişti,

Bizse hâlâ kalkmamıştık...

... sonra ne erken kalktık yeterince,

*Ne de geç yattık doğrusu,
Tatmadık ayın hazzını gereğince...*

Uykular.

Ben öğle uykuları tattım, yazın -gün ortası uykuları-, pek erken başlamış çalışmalardan sonra; bitkin uykular tattım.

Saat iki. - Yatmış çocuklar. Boğucu sessizlik. Çalgı çalabilmek, ama çalmamak. Kalın bezden perdelerin kokusu. Sümbüller, lâleler. Çamaşırlar.

Saat beş. - Ter içinde uyanmalar; çarpıntılı yürek; ürperişler; hafiflemiş baş; etin herşeye hazırlığı; herşeyin tatlı tatlı kaplar gibi olduğu, gözenekli et. Alçalmış güneş; sarı çimenlikler; gün sonunda açılmış gözler. Ey akşam düşüncesinin içkisil Akşam çiçeklerinin açılıp serilişi. Alnı ılık suyla yıkamak; dışarı çıkmak.. Duvarlara yaslanmış ağaçlar; güneş altında duvarlarla çevrili bahçeler. Yol; otlaktan dönen hayvanlar; görülmesi faydasız gün batışları - şimdiden yeterli hayranlık.

Dönmek. Yeniden çalışmaya başlamak lâmbanın başında.

Nathanaël, yataklar üstüne neler söylesem sana?

Ot yığınlarında uyudum; buğday tarlalarının ortasında uyudum; otlar içinde, güneşin altında uyudum; samanlıklarda uyudum, gecele-ri. Hamağımı ağaçların dallarına asardım; dalgalarla ığralana ığralana uyudum; gemilerin güvertelerinde yattım; ya da kamaraların daracık yataklarında, lombozun o aptal gözünün karşısında. Pahalı kadınlar bekledi beni kimi yataklarda; kimi yataklarda çocuklar bekledim. Kimileri öyle yumşak çarşaflarla kapıyordu ki, onlar da bedenim gibi aşka hazırlanırlardı sanki. Kamplarda, tahtalar üstünde uyudum, uyku bir yokoluş gibiydi. Bir an bile hareket duygusundan uzaklaşmadan, yürüyen vagonlarda uyudum.

Nathanaël, çok güzel uyku hazırlıkları vardır; çok güzel uyanışlar vardır; ama çok güzel uykular yoktur, düşleri de ancak gerçek sanırsam severim. Öyle ya, en güzel uyku bile uyanılan ânın değerine ulaşamaz.

Ardına kadar açılmış pencereimin karşısında, gökyüzünün hemen altındaymış gibi uymaya alıştım. Temmuzun pek sıcak gecelerinde, ayın altında, çırılçıplak uyurdum; şafakta kara-

tavukların türküleriyle uyanırdım; her yanıma soğuk suya daldırırdım, günüme pek erken başladığım için gurur duyardım. Jura'da bir küçük vâdiye bakardı pencерem, vâdi çok geçmeden karlarla doldu; yatağımdan, bir korunun kıyısını görürdüm; burda kargalar uçardı, ya da kuzgunlar; sürülerin çingirakları erken uyandırırıldı beni; evimin yanında bir çeşme vardı, sığırtmaçlar ineklerini sularlardı bu çeşmede. Hepsi de olduğu gibi aklımda.

Brötanya hanlarında, sert çarşafaların, güzel kokulu çamaşırların dokunuşunu severdim. Belle-Isle'de denizci türküleri uyandırırıldı beni; pencereme koşardım, kayıkların uzaklaşmalarını görürdüm; sonra denize doğru inerdim.

Çok ama, çok güzel konutlar; hiçbirinde uzun zaman kalmak istemedim. Yeniden kapanan kapıların, tuzakların korkusu. Akıl üstüne yeniden kapanan hücreler. Göçebe hayatı çobanların hayatıdır. - (Nathanaël, senin eline vereceğim deyneğimi, sen de bakacaksın koyunlarıma. Ben yorgunum. Şimdi sen gideceksin; ülkeler ardına kadar açılmış, hiç bir zaman doymaz sürüler de yeni otlaklar ardından meleşiyorlar.)

Nathanaël, bazı bazı garip konutlar tuttu beni. Kimileri ormanların ortasında; kimileri suların kıyısında; kimileri pek genişti. Ama biraz alışıp da, onlara pek bakmamıya başladım mıydı, penceremden gördüklerim beni şaşırtmaz oldu muydu, gene düşünmeye başlayacağımı sezdim miydi, hemen bırakırdım onları.

(Bu şiddetli yenilik arzusunu anlatamam sana, Nathanaël; birşeye dokunuyormuşum, tazelikliğini gideriyormuşum gibi gelmezdi hiç bana; ama en içindeki duyuşum öylesine güçlüydü ki, sonra hiç bir tekrarlayışla artmazdı; aynı yerlere sık sık geri döndüğüm olduysa, bir günün, ya da bir mevsimin bildik çizgilerde daha belirli olan değişikliğini duymak içindi bu; sonra, Cezayir'de kaldığım sıralarda, her gün-sonunu hep aynı küçük Mağrip kahvesinde geçirdiysem, bir akşamdan bir akşama, her yarattığın farke dilmez değişimini görmek içindi, zamanın, ufak bir mesafeyi değiştirişine bakmak içindi.)

Roma'da, Pincio'nun orda, sokağın hizasında, bir hapishane penceresi gibi parmaklıklı pencereme, çiçekçi kadınlar gelirler, bana gül satmak isterlerdi; hava güzel kokuyla dolardı. Floransa'da, yatağından taşmış sarı Arno'yu masamdan ayrılmadan görebilirdim. Bis-

kra'nın setlerinde, ay ışığında, gecenin uçsuz bucaksız sessizliğinde, Meryem gelirdi. Geniş, ak, yırtık bir hayığa bürünmüş olurdu tepeden tırnağa, camlı kapının eşiğinde gülerek yere atardı; odamda çerezler beklerdi onu. Gırnata'-da, odamın şöminesi üzerinde, şamdan yerine iki karpuz dururdu. Sevilla'da *patio*'lar vardır; soluk mermerden avlulardır bunlar, gölgeyle, su serinliğiyle doludurlar; akan, seller gibi akan ve avlunun ortasında, havuzda şıpırdayan suyun serinliğiyle doludurlar.

Kuzey yeline karşı kalın, Güney ışığı karşısında gözenekli duvar; Güneyin bütün iyilikleri karşısında saydam, tekerlekli bir yolcu ev... Bize göre bir oda nasıl olmalıydı, Nathanaël? Geniş bir görünüm içinde küçük bir barınak.

Gene pencerelerden söz edeceğim sana: Napoli'de, balkonlarda sohbetler, akşam vakti, kadınların parlak elbiseleri yanında düşlere dalmalar; yarı inik perdeler bizi balonun gü-rültülü topluluğundan ayırırdı. Karşılıklı sözler söylenirdi, öyle hüzünlü bir incelikleri vardı ki, konuşma bir zaman kesilirdi; sonra portakal çiçeklerinin dayanılmaz kokusu, yaz ge-

cesi kuşlarının türküsü yükselirdi bahçeden; sonra bu kuşlar bile susarlardı bazı bazı; o zaman, uzaktan uzağa, zayıf zayıf, dalgaların gürültüsü duyulurdu.

Balkonlar; sepet sepet türüzotları, güller; akşam dinlenişi; ılıklik.

(Bu akşam, penceremin camında yürekler parçalayıcı bir fırtına hıçkırıp gözyaşı döküyor; onu herşeyden yeğ tutmaya çalışıyorum.)

Nathanaël, sana şehirlerden söz edeceğim: İzmir'i uzanmış bir küçük kız gibi uyur gördüm; Napoli'yi şehvet düşkünü bir yıkanan-kadın gibi, Zaghuan'ı bir Kabil'li çoban gibi gördüm, yaklaşan şafak yanaklarını kızarttı. Cezayir aşktan titrer güneşte, karanlıkta aşktan bayılıp kalır.

Kuzeyde, ay ışığında uyumuş köyler gördüm; bir sarı, bir maviydi evlerinin duvarları; çevrelerinde ova uzanıyordu; tarlalarda kocaman kocaman kuru ot yığınları vardı. Issız kırdan çıkılır; uyumuş köye dönülür.

Şehirler ve şehirler vardır; bazı bazı neden kuruldukları bilinmez. - Ah! o Doğu şe-

hirleri, o Güney şehirleri; damları dümdüz şehirler, geceleri çılgın kadınların düşler kurduğu ak taraçalar. Zevkler; aşk şenlikleri; meydanlarda fenerler, komşu tepelerden bakılınca gecede bir yakamozlanma gibi görünen fenerler.

Doğu şehirleri! Tutuşmuş şenlik; orda *kutsal sokaklar* denilen, kahveleri orospularla dolu, orospuları tiz çalgılarla rakeden sokaklar. Aklar giymiş Araplar dolaşırdı, çocuklar da - çocuklar aşkı bilemiyecek kadar küçük görünürlerdi bana, ne dersin? (Kimilerinin dudağı yumurtadan yeni çıkmış yavru kuşlardan da sıcaktı.)

Kuzey şehirleri! Rıhtımlar; fabrikalar; du-manları gökyüzünü gizleyen şehirler. Anıtlar; oynak kuleler; tâkların kurum satışı. Ağaçlı yollarda tantanalı atlı alayları; aceleci kalabalık. Yağmurdan sonra parıldayan asfalt; kestane ağaçlarının sararıp solduğu geniş cadde-ler; hep sizi bekliyen kadınlar. Geceler, öyle yumşak geceler vardı ki, en ufak bir çağrıda bayılmak işten bile değildi.

Saat on bir. - Bahçe duvarı; demir kepenklerin tiz gürültüsü. Eski şehirler. Geceleri, ben ıssız sokaklardan geçerken, fareler çabucak

lâğımlara kaçarlardı. Mahzenlerin hava deliklerinden, ekmek yapan yarı çıplak adamlar görünürdü.

- Ey kahveler! - Sersemliğimiz gecenin pek ilerlemiş saatlerine kadar sürerdi kahvelerde; içkilerin ve sözlerin sarhoşluğu en sonunda uykuyu yenerdi. Kahveler! Kimileri resimlerle, aynalarla doluydu, pek zengindi, ancak kibar insanlar girerdi içlerine; kimileri ufacıktı, gülünç türküler söylenirdi; kadınlar oynardı, çok yükseklere kalkardı etekleri.

İtalya'da, kimileri yaz akşamlarında meydanlara taşardı, limonlu dondurmalar yenilirdi bu kahvelerde. Cezayir'de bir kahve vardı, keyif tüttürülürdü. Bir gün neredeyse öldüreceklerdi burada beni; ertesi yıl, polis kapatmıştı bu kahveyi, müşterilerinin hepsi de şüpheli kimselerdi.

Gene kahveler... Ey Mağrip kahveleri! - Bazı bazı bir şair hikâyeci uzun hikâyeler anlatırdı; kaç geceler, anlamadan dinlemeye gelmiştim onu!.. Ama seni hiç biriyle bir tutmam elbet, sessizlik ve gün-sonları yeri, Bab el Derb'in küçücük kahvesi, toprak kulûbe, Vahanın u-

cundaki, öyle ya, az ötede çöl başlıyordu - ben buradan, soluk soluğa geçen bir günden sonra, sakın bir gecenin indiğini görürdüm. Yanımda bir kaval coşardı. - Bir de seni düşünüyorum, Şiraz'ın küçük kahvesi, Hâfız'ın göklere çıkardığı kahve; Hâfız, sâkinin ve aşkın şarabıyla sarhoş, sessiz, güllerin yanına kadar geldiği taraçada, uyumuş, sâkinin yanında, mısralar kurarak bütün gece sabahı bekliyen Hâfız.

(Şairliğimin bütün nesneleri bir bir saymaktan, onların türkülerini söylemekten başka birşey olmayacağı bir çağda doğmak isterdim. Herbirine teker teker konardı hayranlığım, övgüsü de kanıtlardı onu; yeterli sebebi olurdu.)

Nathanaël, yapraklara birlikte bakmadık daha seninle. Yaprakların bütün eğrililerine...

Ağaçların yaprakları; yol yol oyulmuş, yeşil mağaralar; en ufak meltemlerde bile yer değiştirebilen dipler; bağlılık; şekillerin anaforu; çentik çentik çeperler (1); dalların esnek kulp-

(1) Cidar.

ları; yuvarlak sallanmalar; küçücük yapraklar ve petekler..

Birbirlerine uymadan sallanan dallar... incelik dalların değişik esnekliği, yel karşısındaki dirençlerini değişik kılar da, yelin itkisini de değişik kılar da ondan... v.s. - Başka bir konuya geçelim... Hangisine? - Bileştirim (1) olmadığına göre, seçme de olmamalı... Hazır olmalı, Nathanaël, hazır!

- ve ansızın, dört bir yandan, *aynı zaman içinde* bir dikkatle (söylenmesi güç birşey bu), kendi hayat duygumuzu, dışarının bütün dokunuşunun yoğunlaşmış duygusu yapabilmek... (ya da tersini). - Burdayım; burda, bu delikte duruyorum, neler gelmiyor ki:

kulağımda : suyun bir sürekli sesi; bu çamlarda bu yelin kabarmış, sonra yatışmış sesi; çekirgelerin kesilip kesilip yeniden başlayan sesleri, v.s.
gözlerimde : derede bu güneşin parıltısı; bu çamların kımıltısı.. (bak, bir sincap).. bu yosunda bir çukur açan ayağımın kımıltısı, v.s.

etimde : bu ıslaklığın (duyusu); sonra yo-

sunun bu yumşaklığının; (ah! hangi dal battı etime?..) avcumdaki alnımın; alnımın üstündeki elimin, v.s.

- burun deliklerimde: ... (Şıst! Sincap yaklaşıyor), v.s.

Ve bütün bunlar *bir arada*, v.s. küçük bir çıkın halinde - hayat bu işte; - hepsi bu mu? - Hayır! Daha başka şeyler de vardır.

Öyleyse ben bir duyular kavşağından başka birşey değil miyim sanıyorsun? - Hayatım her zaman: Bir BU'dur, bir de kendim. Sana başka bir seferde söz ederim *kendimden*. Bugün sana

AKLIN ÇEŞİTLİ ŞEKİLLERİNİN TÜRKÜSÜ

nü de söylemiyeceğim.

EN İYİ DOSTLARIN TÜRKÜSÜ

nü de,

BÜTÜN KARŞILAŞMALARIN TÜRKÜSÜ

nü de söylemiyeceğim, içinde, başka sözler arasında, şu sözler vardır o türkünün:

Cômes'da, Lecco'da üzûmler olmuştu. Eski şatoları yavaş yavaş çöken, kocaman bir tepeye tırmanıyordum. Burda üzûmlerin öylesine şekerli bir kokusu vardı ki, rahatımı kaçırıyordu. Burun deliklerimin ta gerilerine kadar, bir tad gibi giriyordu, bundan sonra bu üzûmden yemenin hiç bir özelliği kalmıyordu, - ama öyle susuz, öyle açtım ki, birkaç salkım beni sarhoş ediverdi.

... Ama ben, herşeyden önce erkeklerden ve kadınlardan söz ediyordum bu türkûde, şimdi onu sana söylemeyişim, bu kitapta, kişiler üzerinde durmak istemediğim içindir. Çünkü, sen de anlamışsındır ya, *hiç kimse* yoktur bu kitapta. Ben bile bir Görüntü'den başka birşey değilim. Nathanaël, ben kulenin bekçisiyim, Lyncéus'üm. Epey uzun sürmüştü gece. Ben kulenin tepesinden size doğru öyle bir bağıırıyordum ki, şafaklar! Parlaklığı hiç bir zaman çok gelmeyen şafaklar!

Gecenin sonuna kadar bir ışık yeniliği umup durdum; şimdi de hiç birşey gördüğüm yok, ama umuyorum; şafak hangi yandan söker, biliyorum.

Elbette bütün bir halk hazırlanıyor; sokaklarda bir uğultu duyuyorum kulenin tepesin-

den. Gün doğacak! Şimdiden bayram eden halk da güneşi karşılamaya gidiyor.

— Geceye ne dersin? Geceye ne dersin, bekçi?

— Yükselen bir nesil görüyorum, inen bir nesil görüyorum. Kocaman bir nesil yükseliyor, görüyorum, tepeden tırnağa silâhlanmış, hayata doğru sevinçle silâhlanmış da yükseliyor.

Ne görüyorsun kulenin tepesinden? Lyncéus, kardeşim, ne görüyorsun?

Ne yazık! Ne yazık! Bırak, öteki peygamber ağlasın; gece geliyor, günün de.

Gece geliyor, günümüz de. Uyumak isteyen uyusun. Lyncéus, in şimdi kulenden. Gün doğuyor. Ovaya in. Daha yakından bak herşeye. Lyncéus, gel! Yaklaş. İşte gün doğdu, ve biz buna inanıyoruz.

YEDİNCİ KİTAP

Quid tum et fuscus Amyntas
VIRGİLİ.

Deniz yolculuğu.
Şubat, 1895.

Marsilya'dan demir aldık.

Sert yel; parıl parıl hava. Mevsimsiz ılık-
lık; serenlerin sallanışı,

Şanlı deniz, saçak saçak. Dalgaların re-
zil ettiği gemi. Şanın baş izlenimi. Bütün es-
ki yola çıkışların hâtırası.

Deniz yolculuğu.

Kaç kereler şafağı bekledim...

... cesareti kırılmış bir denizde...

kaç kereler, kaç kereler şafağın geldi-
ğini gördüm, deniz yatışmadı ama.

Şakaklarda ter. Zayıflıklar. Kendinden ge-
çişler.

Deniz üstünde gece.

Azgın deniz. Güvertenin üstünde seller gibi akan sular. Uskurun tepinmeleri...

Ey sıkıntı teril

Yorgun başımın altında bir yastık...

Bu gece ay güvertenin üzerinde yusuvarlaktı, parıl parıldı, - ben orda değildim, görmedim.

- Dalganın bekleyişi. - Su kitlesinin birdenbire patlayışı; daralmalar; yeniden kabarmalar; yeniden düşmeler. - Benim cansızlığım; ben neyim burada? - Bir mantar - dalgalar üstünde bir zavallı mantar.

Dalgaların unutuşuna bırakmak kendini; vazgeçme şehveti; bir nesne olmak.

Gecenin sonu.

Pek serin sabahta, kovalarla çekilen deniz sularııyla güverteyi yıkıyorlar; havalandırma. - Tahtanın üstünde ayırık otundan fırçaların gürültüsünü duyuyorum kamaramdan. Müt-hiş sarsıntılar. - Lombozu açmak istedim. Tere batmış şakaklarda, alında, deniz havasının pek güçlü soluğu. Lombozu kapatmak istedim...

Daracık yatak; yeniden düşmek oraya. Ah! Limana varmadan önceki bu korkunç alabolar! Ak kamaranın duvarında ışıkların, gölgelerin oyunu. Darlık.

Görmekten bıkmış gözüm...

Bir kâşla, bu buzlu limonatayı emiyorum...

Sonra yeni toprak üzerinde uyanmak, bir hastalıktan kalkar gibi... - Hayal edilmemiş şeyler.

*Uyanmak, sabah vakti, bir kıyıda;
Bütün gece dalgalarla sallandıktan sonra.*

Cezayir.

*Tepelerin yaslandığı yaylalar,
Batılar, günlerin can çektiği;
Dalgaların çatladığı kıyılar;
Geceler, aşklarımızın uyuduğu...
Uçsuz bucaksız bir liman gibi gelecek gece bize doğru;*

Düşünceler, ışınlar, hüzünlü kuşlar
Gelecekler, dinlenecekler günün aydınlı-
ğından sonra;

Gölgenin sükûn bulduğu çalılıklarda...

Sonra durgun suyu çayırların, otlarla do-
lu kaynaklar.

... Sonra, uzun yolculuklar dönüşü.

Sâkinleşmiş kıyılar, - limanda gemiler.

Uyuyuşunu göreceğiz göçebe kuşun, bağ-
lı kayığın,

Yatışmış dalgalar üzerinde. -

Akşamın uçsuz bucaksız limanını açtığını
göreceğiz bize doğru,

Sessizlik ve dostluk limanını.

- Herşeyin uyuduğu saat gelip çattı işte. -

Mart 1895.

Blidah! Sahel çiçeği! Kışın güzelliğin yok-
tu, solmuştun, baharda güzel göründün bana.
Yağmurlu bir sabahıtı; gevşek, yumşak, hüzün-
lü bir gök; uzun yollarında çiçek açmış ağaç-
larının kokuları dolaşıyordu burcu burcu. Dur-
gun havuzun fısıkiyesi; uzakta kışlaların boru
sesleri.

İşte öbür bahçe, kimsesiz koru, içinde,

zeytin ağaçlarının altında, ölgün ölgün ak caminin ışıldadığı - Kutsal korul Bu sabah alabildiğine yorgun düşüncem dinlenmeye geliyor buraya, bir de aşk kaygılarından yorulup, bitmiş etim. Sarmaşıklar, geçen kış sizleri görmüştüm de, çok güzel çiçeklenmeniz aklıma bile gelmemişti. Salınan ak dallar arasında mor mor türüzotları, eğik buhurdanlar gibi salkımlar, ve yolun altın kumlarına dökülmüş çiçek yaprakları. Suyun sesleri; ıslak sesler, havuzun kıyısında şırıltılar, dev zeytinler, ak erkeçsakalları, leylâk kümeleri, diken yumakları, gül koruları; yalnız gelmek buraya, burda kışı hatırlamak, kendini öyle yorgun, öyle yorgun bulmak ki, bahara bile, ne yazık! şaşmamak; hattâ daha fazla bir ağırlık arzulamak, çünkü bu kadar güzellik, ne yazık! buyur eder, yalnız adama güler, ve yalnız arzularla, boş yollarda ağırbaşlı bir alayla kalabalıklaşır. Ve bu fazla-
siyle durgun havuzdaki su seslerine rağmen, çevrede, dikkatli sessizlik, yoklukları fazlasiyle belirtir.

Bilirim, hangi kaynaklar serinletir gözkapaklarımı,

*Kutsal koruyu bilirim; bilirim yolu,
Yaprakları, bu açık yerin serinliğini;
Gideceğim, akşamüstü, herşey susunca
Ve şimdiden okşayışı havanın
Aştan çok uykuya çağırınca bizleri.
Soğuk kaynak, bütün gecenin ineceği.
Buz gibi su, içinden sabahın belireceği
Aklıktan titreye titreye. Arılık kaynağı.
Yeniden bulacak değil miyim şafakta,
Belirdiği zaman,
Aydınlıkları ve nesneleri
Şaşkınlıkla gördüğüm zamanki tadını?..
Orda yanmış gözkapaklarımı yıkamaya ge-
leceğim zaman.*

Nathanaël'e mektup.

Bu ışık bolluğunun en sonunda ne olabileceğini düşünmüyorsun, Nathanaël; bu sürekli sıcaklığın verdiği şehvetli coşkunluğu düşünmüyorsun... Gökyüzünde bir zeytin dalı; tepelerin üzerinde gökyüzü; bir kahvenin kapısında bir kavalın türküsü... Cezayir öyle sıcak, öyle şenliklerle dolu görünüyordu ki, üç günlüğüne bırakmak istedim onu; ama Blidah'da,

sığındığım yerde, portakal ağaçlarını tepeden tırnağa çiçekte buldum...

Sabah der demez dışarı çıkıyorum; dolaşıyorum; hiç birşeye bakmıyorum, herşeyi görüyorum; içimde, dinlenilmemiş duyulardan, çok güzel bir senfoni doğup düzenleniyor. Saat geçiyor; coşkunluğum yavaşlıyor, batmaya yüz tutmuş güneşin ilerlemesi nasıl yavaşlarsa öyle. Sonra, yaratık olsun, nesne olsun, vurulacağım şeyi seçiyorum, - ama hareketli olsun istiyorum. Çünkü benim coşkunluğum, bir noktada durur durmaz, canlı olmaktan çıkıyor. O zaman her yeni anda, daha hiç birşey görmemişim, hiç birşey tatmamışım gibime geliyor. Kaçan nesnelerin düzensiz kovalanışı içinde yitiriyorum kendimi. Dün, güneşi biraz daha fazla görebilmek için, Blidah'ya bakan tepelerin yukarısına koştum; güneşin batışını, bir de bulutların ak taraçaları renklendirişlerini görebilmek için. Ağaçların altında gölgeyi, sessizliği buluyorum; ay ışığında dolaşıyorum; ikide bir, yüzer gibi oluyorum, ışıklılı ve sıcak hava öylesine sarıyor beni, öylesine yumşak yumşak kaldırıyor.

... Gittiğim yolun *kendi* yolum olduğuna, nasıl gitmem gerekiyorsa öyle gittiğime inanı-

yorum. Uçsuz bucaksız güvenç alışkanlığım devam ediyor, içine yemin karışsaydı iman da denilebilirdi bu güvene.

Biskra.

Kapı eşiklerinde kadınlar beklerdi; dimdik bir merdiven yükselirdi. Burda, kapı eşiklerinde otururlardı, ciddî mi ciddî, putlar gibi boyalı olurlardı, başlarında paralardan bir taç olurdu. Geceleri canlanırdı bu sokak. Merdiven kafesinin meydana getirdiği bu ışık yuvasının içinde oturup beklerdi; parıldayan altın tacın altında, gölgede kalırdı yüzleri; hepsi de, hepsi de beni, yalnız beni bekler gibiydi; yukarıya çıkabilmek için, taca bir altın paracık daha eklenirdi; geçerken, pahalı kadın lâmbayı söndürürdü; dar bir yere girilirdi; küçük küçük fincanlardan kahve içilirdi; sonra alçak sedirlerde zina edilirdi.

Biskra bahçeleri.

Athman, mektubunda bana: "Sizi bekliyen hurma ağaçlarının altında sürülere bakıyorum,

diyordun. Geleceksiniz! Dallarda bahar olacak: Gezeceğiz, düşüncemiz kalmıyacak..."

— Athman, keçiler çobanı, artık beni beklemek için, baharın gelip gelmediğini anlamak için, hurma ağaçlarının altına gitmeyeceksin. Ben geldim; dallarda bahar belirdi; geziyoruz, düşüncemiz de kalmadı.

Biskra bahçeleri.

Bugünün kurşun rengi havası; burcu burcu mimozalar. Islak ılıklik. Damlalar, kalın ya da geniş, kararsız damlalar, havada oluşum halindeler sanki... Yapraklarda duruyorlar, dolduruyorlar onları, sonra birdenbire düşüyorlar.

... Bir yaz yağmuru hatırlıyorum; - ama yağmur muydu ki o? - O ılık damlalar, o hurma, o yeşil ve pembe ışık bahçesinin üzerine öyle geniş, öyle ağır düşmüşlerdi ki, öylesine ağırdılar ki, yapraklar, çiçekler, dallar, dağılmış çelenklerden bir aşk armağanı gibi, yığın yığın sulara dökülmüşlerdi. Dereler pollenleri uzak döllenmeler üzre götürüyorlardı; suları bulanık ve sarıydı. Havuzlarda balıklar bayılmadaydı. Suyun dibinde sazan balıklarının ağız açışları duyuluyordu.

Hırıldayan güney yeli toprağı pek derin bir yanmaya gömmüştü yağmurdan önce, şimdi yollar, dalların altında buharla doluyordu; mimozalar, şenliğin yayılıp serildiğı kanapeleri korur gibi eğiliyorlardı. - Bir hazlar bahçesiydi burası; yünlüler giymiş erkekler, çizgi çizgi hayıklar giymiş kadınlar, ıslaklığın içlerine işlemesini bekliyorlardı. Kanapelerin üstünde duruyorlardı eskisi gibi, ama bütün sesler kesilmişti, sağnağın damlalarını dinliyordu herkes, yaz ortasının geçici suyunu, kumaşları ıslatması, sunulmuş etleri yıkamasıyla başbaşa bırakıyorlardı. - Havanın ıslaklığı, yaprakların etkisi öylesineydi ki, ben de bu kanapede, yanlarında kalıyordum, aşk için direncim yoktu. - Sonra, yağmur geçip de damlalar yalnız dallardan dökülür olunca, herkes kunduralarını, sandallarını çıkardı; çıplak ayaklarıyla bu ıslak toprağı dokundular, toprağın yumşaklığı şehvetliydi.

Kimseciklerin dolaşmadığı bir bahçeye girmek; ak yünler giymiş iki çocuk götürüyor beni oraya. Çok uzun bir bahçe, ucunda bir kapı açılıyor. Daha büyük ağaçlar; daha alçak gök

ağaçlara takılıyor. - Duvarlar. - Baştanbaşa yağmur altında köyler. - Ötede dağlar; oluşum halinde dereler; ağaçların besini; ağırbaşlı, baygın dölleniş; güzelim gezgin kokular.

Örtülü dereler; arklar (yapraklar, çiçekler birbirine karışmış) - ki "seghia" derler adlarına, çünkü sular içlerinde ağır akar.

Gafsa'nın o güzelliği tehlikeli havuzları: - *Nocet contantibus umbra*. - Şimdi gece bulutsuz, derin, pek ama, pek az dumanlı.

(Arap işi ak yünler giymiş çok güzel çocuğun adı "Azous"tu, yani: Sevgili. Bir başkasının adı da "Ouardi"ydi, gül mevsiminde doğmuş demektir.)

— *Sonra hava gibi ılık sular,
Dudaklarımızın ıslandığı...*

Karanlık bir suydu, açık seçik görünmüyordu gecede - sonra ay doğdu da gümüşleşiverdi. Yapraklar arasından doğar gibi oldu ve gece hayvanları oynadı içinde.

★

Biskra - sabah.

Baştanbaşa yenilenmiş havaya çıkmak, şafak der demez, - fışkırmak.

Ürperen sabahta bir zakkum dalı titreyecek.

Biskra - akşam.

Bu ağaçta kuşlar vardı, ötüyorlardı. Ama nasıl ötüyorlardı, ah! Nasıl ötüyorlardı, kuşlar böylesine güçlü ötemezler sanırdım. Ağacın kendisi bağıırıyordu sanki - bütûn yapraklarıyla bağıırır gibiydi, - çünkü kuşlar görünmüyordu. Düşünüyordum: Ölüp gidecekler bu yüzden; fazla güçlü bir tutku bu; ne olmuş bunlara böyle bu akşam? Gecedен sonra yeni bir sabah doğacağını bilmiyorlar mı? Bir daha uyanmamak üzere uyumaktan mı korkuyorlar? Bir akşamda, aşkla tüketmek mi istiyorlar kendilerini? Sanki sonra sonsuz bir gecede kalacaklarmış gibi. Bahar sonunun kısa gecesi! - Ah! Yaz şafağının onları uyandırışındaki sevinç, öyle bir sevinç ki, ertesi akşam, o gece ölmekten biraz daha az korkacak kadar hatırlayacaklar uykularını.

Biskra - gece.

Sessiz çalılıklar; ama çevrede çöl, çekirgelerin aşk türküleriyle titreşiyor.

Chetma.

Günlerin uzanışı. - Şuraya uzanmak. İncir ağaçlarının yaprakları daha da genişlemişler; kendilerini buruşturan elleri burcu burcu kokutuyorlar; sapsarı süt süt ağlıyor.

Sıcaklığın yeniden artması. - Ah! İşte benim keçilerimin sürüsü geliyor; sevdiğim çobanın kaval seslerini duyuyorum. Gelecek mi? Yoksa ben mi yaklaşacağım?

Saatlerin ağırlığı. - Geçen yıldan kalmış bir kuru nar sarkıyor daldan; iyice çatlamış, sertleşmiş; aynı dalda yeni çiçeklerin tomurcukları kabarmaya başlamışlar bile. Kumru- lar geçiyor hurmalar arasından. Çayırdaki arılar çalışıyorlar.

(Enfida yakınında bir kuyu hatırlıyorum, buraya güzel kadınlar inerlerdi; az ötede pembe ve kül rengi, kocaman bir kaya vardı; tepesinde arılar yaşırdı, öyle duydum; evet, arılar vızıldar orda; kovanları kayanın içindedir. Yaz gelince, kovanlar sıcaktan çatlar, ballarını bırakırlar, bal da kaya boyunca akar; Enfidalılar gelirler, balı toplarlar.) - Çoban, gel! - (Ağzımda bir incir yaprağı çiğniyorum.)

Yaz! Altın sızıntısı; bereket; artmış ışığın parıltısı; aşkın uçsuz bucaksız taşması! Kim bal tatmak ister, Mum gözenekler eridi.

Ve o gün gördüğüm en güzel şey, ağıla getirilen bir koyun sürüsüydü. Çabuk çabuk atılan küçücük adımlar bir sağnak hışırtısı yaratıyordu; çölde güneş batıyordu; onlar toz kaldırıyorlardı.

Vahalar! Çölün üstünde adalar gibi duruyorlardı; uzaktan, hurmaların yeşilliği, köklerin su ittiği kaynağı muştuluyordu; bazı bazı kaynak bereketliydi, zakkumlar eğiliyordu üzerine. - O gün, saat ona doğru, oraya vardığımız zaman, daha öteye gitmeye yanaşmadan, ilkin; bu bahçelerin çiçeklerinde öyle bir büyü vardı ki, onlardan ayrılmak istemiyordum. - Vahalar! (Ahmet buna sonrakinin çok daha güzel olduğunu söyledi.)

Vahalar. Sonraki çok daha güzeldi, çiçekleri de, hışırtıları da çok daha fazlaydı. Daha bereketli sulara, daha büyük ağaçlara eğiliyordu. Vakit öğleydi. Çimdik. - Ondan da ayrıldık sonra.

Vahalar. Sonrakinin nelerini söylesem? Daha da güzeldi o, akşamı orda bekledik.

Bahçeler! Herşeye rağmen bir daha söyleyeceğim akşamdan önceki hoş durgunluklarınızın ne olduğunu. Bahçeler! Kimileri vardı, içlerinde yıkanacağını sanırdı insan; kimileri kay-sıların olgunlaştığı yeknesak bir meyve bahçesinden başka birşey değildi artık; kimileri çiçeklerle, arılarla doluydu, hoş kokuları dolaşı-yordu içlerinde, kokular öylesine güçlüydü ki, yiyecek yerini tutabilirlerdi, içkiler kadar sar-hoş ediyorlardı bizi.

Ertesi gün yalnız çölü sever oldum.

Oumach.

Kayalar, kumlar içindeki şu vaha vardı sonra, öğle vakti, hem de öylesine sıcak alevlerle girmiştik ki içine, gücü tükenmez köy, bizi bekler gibi bile değildi. Hurma ağaçları hiç eğilmedi. Kapı çukurlarında ihtiyarlar konuşuyorlardı; erkekler sızmışlardı; çocuklar okulda civil-daşıyorlardı; kadınlar ortada görünmüyordu.

Bu toprak köyün sokakları, gündüz pembe, gün batımında mor sokaklar; öğle vakti ısı-sızsınız, akşama canlanacaksınız; kahveler do-lacak o zaman, çocuklar okuldan çıkacaklar,

ihhtiyarlar hâlâ konuşacak kapı eşiklerinde, ışınlar solgunlaşacak ve kadınlar peçelerini atıp, çiçekler gibi taraçalara çıkacaklar, sıkıntıları nı anlatacaklar uzun uzun . *

Bu Cezayir sokağı, öğleye doğru, bir anizet ve absent (1) kokusuyla dolardı. Biskra'nın Mağripli kahvelerinde kahve, limonata ya da çay içilirdi yalnız. Arap çayı; biberli tatlılık; zencefil; daha da fazla, daha da uzak bir Doğuyu düşündüren içki - hem de tatsız; fincanları boşaltıncaya kadar içmenin imkânı mı var?

Touggourt meydanında koku satıcıları vardı. Çeşit çeşit reçinalar satınaldık onlardan. Kimileri burundan çekilirdi. Kimileri çiğnenirdi; kimileri yakılırdı. Yakılanlar çoğu zaman şekerleme biçimindeydi; yakılınca buruk bir duman yayarlardı bol bol, pek keskin bir koku karışırdı içlerine; dumanları dinsel coşkunculukları artırır, camilerdeki törenlerde yakılanlar da bunlardır. Çiğnenenler ağzı hemen acılıkla doldurur, dişleri de pis pis ziftlerlerdi; tükürüldükten uzun zaman sonra bile kokuları devam ederdi. Koklananlarsa sadece kokarlardı.

(1) Alkollü iki içki.

Témassine dervişinin tekkesinde, yemekten sonra, kokulu çörekler sundular bize. Altın rengi, kül rengi, ya da pembe yapraklarla süs-lüydüler, birbirine karıştırılmış ekmek kırıntı-larından yapılmışa benziyorlardı. Ağızda kum gi-bi dağılıyorlardı; ama ben, gene de bir hoşluk buluyordum onlarda. Kimileri gül kokuyordu, kimileri nar, kimileri iyiden iyiye ekşimiş gi-biydi. - Bu yemeklerde sarhoş olmak için bir-şeyler çekip tüttürmekten başka çare yoktu. İnsanı bıktıracak kadar tabaklar getirip götü-rürlerdi, tabak değişti mi konuşma da değişir-di. Sonra bir zenci gelirdi, bir ibrikten, kokulan-dırılmış bir su dökerdi parmaklarınıza; su bir leğene dökülürdü. Orda kadınlar da aşktan son-ra bu leğenlerde yıkarlar adamı.

Touggourt.

Meydanda konaklamış Araplar; yanan ateş-ler; akşam vakti hemen hemen görünmez du-manlar.

- Kervanlar! - Akşamla gelmiş kervanlar; sabahla gitmiş kervanlar; alabildiğine yorgun düşmüş, seraplardan sarhoş olmuş, şimdi de

umutsuz kervanlar! Kervanlar! Ben de gelebil-
meliydim sizinle, kervanlar!

Kimileri Doğuya doğru, sandal ağacı, inci-
ler, Bağdat balı karıştırılmış çörekler, fildişle-
ri, işlemeler aramaya giderlerdi.

Kimileri Güneye doğru, misk ve amber, al-
tın tozu ve deve kuşu tüyleri aramaya giderler-
di.

Kimileri Batıya doğru, akşam üstü yola
çıkarak, güneşin son parıltıları içinde silinirler-
di.

Yorgunluktan bitmiş kervanların dönüşünü
gördüm ben; develer meydanlara çökerlerdi; en
sonunda indirilirdi yükleri. Kalın bezden denk-
lerdi bunlar, içlerinde neler vardı, neler yoktu,
bilinmezdi. Başka develer, bir çeşit tahtere-
vanlar içinde gizlenmiş kadınlar taşırlardı. Baş-
kaları çadırların öteberilerini taşır, çadırlar da
akşam vakti, kullanılmak üzere açılırdı. - Uçsuz
bucaksız çöldeki o muhteşem, o alabildiğine ge-
niş yorgunluklar! Meydanlarda ateşler yanar,
akşam yemekleri yenir.

Kaç kereler, ah! Kaç kereler, şafak der demez kalkıp da halelerden bile parlak, kızışmış Doğuya doğru - kaç kereler, son hurmaların, hayat artık çölü yenemediğinden, soldukları vahanın kıyısında, - şimdiden fazlasiyle parlak ve önünde bakışlar dayanmaz ışık kaynağına eğilmiş gibi, arzularımı sana doğru uzattım geniş ova, tepeden tırnağa ışığa, yakıcı sığa batmış ova... Hangi yeterince coşmuş coşkunluk, hangi yeterince şiddetli aşk, çölün yakıcılığını yenmek için yeterince yakıcıdır?

Sert toprak; iyilikten, tatlılıktan uzak toprak; tutku, coşku toprağı; peygamberler sevgili toprak - ah! Acılı, çöl, şan, şeref çölü, tutkuyla sevdim ben seni.

Seraplarla dolu tuz göllerinde, ak tuz ka-
buğunun su görünüşüne girdiğini gördüm. - Gö-
ğün mavisinin ovada yansımına aklım erer -
deniz gibi gök rengi tuz gölleri - ama - kamış
desteleri, daha ötede yıkıntı halinde, tabaka
tabaka kayalıklar - bu yüzden kayık görünüş-
leri, ötede de bu saray görünüşleri neden? - Bū-
tūn bu biçimleri değişmiş, bir hayal-su derin-
liğine asılmış nesneler. (Kuru tuz gölünün kı-

yısı mide bulandırıcıydı, tuzla karışmış, yakıcı, korkunç bir balçıktı.)

Eğri sabah ışını altında Amar Khadou dağlarının pembeleştiklerini, tutuşmuş bir cisme benzediklerini gördüm.

Ben, yeli ufkun ucundan kumlar kaldırır, vahayı soluk soluğa bırakır gördüm. Vaha artık fırtınadan yılmış bir gemiden başka birşey değil gibiydi; altüst olmuştu yelden. Ve küçük köyün sokaklarında cılız, çıplak adamlar, sıtmanın şiddetli susuzluğuyla kıvranıyorlardı.

Hüzünlü yollar boyunca deve iskeletlerini ağarır gördüm; - kervanların bıraktığı, çok yorulmuş, sürüklenemez olmuş, önce korkunç pis kokular yayarak, sineklerle kaplanarak çürüyen develer.

Akşamlar gördüm, böceklerin tiz vızıltılarından başka hiç bir türkünün anlatmadığı akşamlar.

— Gene çölden söz etmek istiyorum:

Halife çölü, yılanlarla dolu çöl; yelde dalgalanan yeşil ova.

Taş çölü; kuraklık; tabaka tabaka kayalar parlar; uyuz-sinekleri uçuşur; kamışlar kurur; herşey güneşte çatırdar.

Kil çölü; azıcık su aksa, herşey yaşayabilirdi burada. Yağmur yağar yağmaz herşey yeşerir; pek kuru toprak gülümsemesini unutmuş gibi görünse bile, burda otlar, başka yerdekilere göre, daha bir yumşak, daha bir hoş kokulu gibidir. Daha tohuma varmadan güneş gelip kendisini soldurur, diye korkar buranın otu, çiçeklenip burcu burcu kokmakta daha çok acele eder, aşkı hızlıdır. Güneş geri döner; toprak çatlar, tozlaşır, suyu her yandan bırakır; korkunç korkunç çatlamış toprak; büyük yağmurlarda bütün su sel çukurlarına kaçar, hor görülen, tutma gücü olmıyan toprak; umutsuzcasına bozulmuş toprak.

Kum çölü. - Deniz dalgaları gibi oynak kumlar; durmadan yer değiştiren kum dağları; ehram gibi birşeyler uzaktan uzağa yol gösterir kervanlara; birinin tepesine çıkılır, bir başkasının tepesi görünür ufkun ucunda.

Yel esti mi kervan durur; deveçiler develerin ardına sığınır.

Kum çölü - imkânsız hayat; yelin çarpıntısından, sıcaktan başka hiç birşey kalmamıştır burda. Kum gölgede güzel güzel kadifele-nir; akşam olur, alevlenir, sabah olur, küle benzer. Kum tepelerinin arasında apak vâdiler vardır; atlarla geçerdik oralardan; adımlardan sonra kum kapanırdı; yeni bir kum tepesine geldik mi, onu geçemiyeceğimizi düşünürdük, öylesine yorgunduk.

Seni tutkuyla seveceğim, kum çölü. Ah! En küçük kumun bile kendi biricik yerinde, evrenin bir bütünlüğünü tekrarlasın! - De bana, toz, sen hangi hayatı hatırlarsın? Hangi aşktan dağılmış hayatı? - Toz, kendini övsünler ister.

Ruhum, kumda ne gördünüz?

Ağarmış kemikler - boşalmış hayvan kabukları...

Bir sabah, bizi güneşten koruyacak kadar yüksek bir kum tepesinin yanına geldik. Oturduk. Gölge hemen hemen serindi ve kamışlar nazlı nazlı büyüyorlardı.

Ona gecenin, gecenin nesini söylesem?

Ağır bir deniz yolculuğudur.

Kumlar kadar mavi değildir sular.

Gökten daha aydınlıktılar.

— Bir akşam bilirim, her yıldız, bir bir, ayrıca.
Güzel görünmüştü gözüme.

Saül, çölde dişi eşeklerini arıyan Saül -
eşeklerini bulamıyacaksın - ama, aramadığın
birşeyi, kırallığı bulacaksın.

Böcekleri bedeninden beslemenin sevinci.

Hayat bizim için
YABANSIYDI, BEKLENMEDİK BİR TADI
VARDI,
ben de mutluluk burada,
ölüm üstünde bir çiçeklenişe benzesin iste-
rim.

SEKİZİNCİ KİTAP

*Fosforâ ışığı nasıl bağlanır-
sa, yaptıklarımız da bize öyle
bağlanır; parıltımızı onlar sağ-
larlar, orası öyle, ama bu da
yalnız bizim yıpranışımızla o-
lur.*

Aklım, o masalsı yolculuklarınız boyunca,
alabildiğine coştunuz!

Ey yüreğim! Kanasıya suladım sizi!
Etim, sizi aşkla sarhoş ettim.

Şimdi, dinlendikten sonra, servetimi say-
mak için boşuna çalışıyorum. Servetim yok
benim. Bazı bazı, benim de bir hikâyem olsun
artık diye, geçmişte bir hâtıralar topluluğu arı-
yorum, ama tanıyamıyorum onlarda kendimi,
hayatım taşıyor. Her zaman yeni bir an için-
de yaşıyormuşum gibime geliyor. İçe kapanmak
dedikleri, benim için imkânsız bir zorlamadır;
yalnızlık kelimesini anlamıyorum ben artık; ben-
liğimde yalnız olmak, artık hiç birşey olma-
maktır; ben kalabalığım, çoğalmışım ben. - Za-

ten ancak her-yerde olduğum zaman evimdeyim; her zaman da arzu beni kovuyor ordan. En güzel hâtıra bile bir mutluluk molozundan başka türlü görünmüyor gözüme. En ufak su damlası, bir gözyaşı bile olsa, elimi ıslatır ıslatmaz, en değerli gerçekliğe bürünüyor benim için.

Seni düşünüyorum, Ménéalque!

De bana! Dalgaların köpükleriyle kirlenmiş gemin şimdi hangi denizlerde yol alacak?

Şimdi, küstah debdebeyle yüklü, arzularımı bununla yeniden susatmakla mutlu, geri dönmiyecek misin, Ménéalque? Şimdi dinleniyorsam da, senin bolluğun içinde dinlenmiyorum... Hayır; - sen bana hiç dinlenmemeyi öğrettin. - Bu alabildiğine başıboş hayattan hâlâ bıkmadın mı? Beni sorarsan, bazı bazı acıdan haykırdığım oldu, ama hiç birşeyden yorgun değilim; - ve bedenim yorgun olduğu zaman, zayıflığımı suçlandırıyorum; arzularım beni daha iyi ummuşlardı. - Elbet, bugün birşeye pişmansam, o da birçok meyveleri, senin sunduğun meyveleri, ey bizi besleyen Aşk Tanrısı, ısırmadan bozulmaya, benden uzaklaşmaya bırakmış olmamdır. - Çünkü, bugün elsürmediğimizin iler-

de yüz mislini buluruz, diye okurlardı İncil'-den... Ah! Arzumun kavradığı zenginlikten öte zenginliği neyliyeyim ben? - Çünkü ben öyle şehvetler tanıdım ki, azıcık daha artsalar, tadlarını duyamazdım.

*Tövbekâr olmuşum, çile çekiyormuşum,
Yok canım, pişmanlık bana mı kalmış?*

SADİ

Evet, elbette! Karanlık geçti gençliğim;
Çok pişmanım.

Ne toprağın tuzunu tadardım,

Ne de engin, tuzlu denizlerin.

Toprağın tuzuyum sanırdım,

Lezzetimi yitirmekten korkardım.

Denizin tuzu hiçbir zaman yitirmez lezzetini; ama benim dudaklarım şimdiden ihtiyar onu tatmaya. Ah! Ruhumun obur obur istediği sırada, ne diye içime çekmedim deniz havasını? Şimdi beni hangi şarap sarhoş eder ki?

Nathanaël, ah! Nathanaël, ruhun güleçken doyur sevincini - aşk arzunu, dudakların öpülmesi daha güzelken, sarılışın sevinçliyken doyur.

Çünkü düşünecek, diyeceksin ki: - Meyveler şuracıktaydı; ağırlıkları dalları eğmeye, yor-

maya başlamıştı; - ağzım şuracıktaydı, hem de arzuyla doluydu; - ama ağzım kapalı kaldı, ellerim de uzanmadı, çünkü dua etmek için birleşmişlerdi; - ruhum ve etim de umutsuzca susamış kaldı. - Saat umutsuzca geçti.

(Doğru mu olacaktı? Doğru mu olacaktı, Sulamite?

Beni bekliyormuşsunuz da bilmiyormuşum!

Beni aramışsınız da duymamışım yaklaşmanızı.)

Ah! Gençlik - insan yalnız bir zaman sahibolur ona, ömrünün gerisinde de onu çağırıp durur.

(Zevk kapımı çalıyordu; arzu ona yüreğimden sesleniyordu; bense secdedeydim, açmıyordum kapıyı.)

Geçen su elbette birçok tarlaları sulayabilir daha, birçok dudaklar da susuzluklarını giderebilirler onda. Ama ben nesini tadabilirim? - Geçen, geçtikten sonra da yakan serinliğinden başka nesi var benim için? - Zevkimin görünüşleri, sizler sular gibi akacaksınız. Su burada yenilenecekse, değişmez bir serinlik üzere yenilensin.

Irmakların tükenmez serinliği, derelerin

sonsuz fışkırışı, bir zamanlar ellerimin battığı, sonra da serinliği kalmadı diye dökülen tutsak su değilsiniz siz. Tutsak su, siz insanların bilgeliği gibisiniz. İnsanların bilgeliği, ırmakların tükenmez serinliği yok sizde.

Uykusuzluklar.

Bekleyişler. Bekleyişler; bedende bir ateş bir ateş; ağaçlı yollarda gençlik saatleri... Sizin "günah" dediğiniz herşey için ateşli bir susuzluk.

Bir köpek ayın ardından dertli dertli uluyordu.

Bir kedi ciyak ciyak ağlıyan bir bebek gibiydi.

Şehir en sonunda biraz huzur tadacaktı, böylece bütün umutlarını gençleşmiş bulacaktı ertesi gün.

Ağaçlı yollarda saatler hatırlıyorum; taşlar üstünde yalnayak; alnımı balkonun ıslak demirine dayardım; ayın altında, tenimin parıltısı koparılacak bir eşsiz meyve gibi. Bekleyişler! Sizler tükenişimizden yanaydınız... Fazlasıyla olmuş meyveler! Biz, sizleri susuzluğumuz çekilmez olunca, yakışına dayanacak gü-

cümüz kalmayınca ısırđık ancak. Bozulmuş meyveler! Zehirli bir tatsızlıkla doldurdunuz ağzımızı, ruhumu derinden derine bulandırdınız. - Mayhoşluğu geçmemiş etinizi daha gençlik eldeyken ısırana ne mutlu, incirler, hiç beklemeden... sonra, serinleyip, yolda - bizim çetin günlerimizi bitireceğimiz yolda koşmak üzere, burcu burcu aşk kokan sütünüzü emene ne mutlu.

(Ruhumun dayanılmaz yıpranışını önlemek için elimden geleni yaptım elbette; ama ancak duyularımı yıpratarak ayırabildim onu Tanrı'sından; gece-gündüz onunla uğraşıyordu; güç dualar araştırır dururdu; coşkudan tükenirdi.)

Ben bu sabah hangi mezardan kaçtım? - (Deniz kuşları kanatlarını gererek çimiyorlar.) Ve benim için hayatın görüntüsü, ah! Nathanaël: Arzu dolu dudaklar üstünde lezzet dolu bir meyvedir.

Geceler vardır, uyunamazdı.

Büyük bekleyişler vardı - çoğu zaman neyin bekleyişi olduğu bilinmeyen bekleyişler, - kolum kanadım yorgun ve aşkla bükülmüş gibi, boşuboşuna uykuyu aradığım yatağın üstünde.

Bazan da, etin şehvetinin ötesinde, daha gizli bir şehvet gibi ikinci bir şehvet arardım.

... Susuzluğum saatten saate artıyordu ben içtikçe. Sonunda öyle bir keskinleşti ki, nerdeyse arzudan ağılıyacaktım.

... Duyularım saydamlaşınca kadar aşınmışlardı, sonra, sabahleyin şehre doğru indiğim zaman, göğün mavisini benliğime girdi.

... Dudaklarımın derilerini kopara kopara korkunç kamaşmış dişler - uçları da baştanbaşa aşınmış gibi. Ve sanki bir içten emilme sonunda çökmüş şakaklar. - Çiçeklenmiş soğan tarlalarının kokusu, hiç yoktan kusturabilirdi beni.

Uykusuzluklar.

... Ve bağırın, ağlıyan bir ses duyuldu gecede: Ah! diyordu, ağlıyordu, işte bu pis kokulu çiçeklerin meyvesi: Çok hoş. Bundan böyle, ben arzumun bulanık sıkıntısını yollarda dolaştırmaya gideceğim. Kapalı odaların bunaltıyor beni, yatakların da doyurmaz oldu. - Sonu gelmez, başıboş gezilerine bir amaç arama bundan böyle...

Susuzluğumuz öylesine şiddetlenmişti ki,

ne kadar mide bulandırıcı olduğunu anlamama zaman kalmadan, bir bardak dolusu içmiştim bu sudan.

... Ey Sulamite! Daracık, kapalı bahçelerde, gölgede olgunlaşmış meyveler gibi olacaksınız benim için.

Ah! diye düşünüyordum, uyku susuzluğuyla şehvet susuzluğu arasında yoruluyor bütün insanlık. - Tüylel ürpertici gerilmeden sonra ateşli koyulaşım, sonra etin rahata ermesi, uykudan gerisi düşünülmez olur - ah! Uyku! - Ah! Ah! Yeni bir arzular fırlayışı bizi hayata doğru yeniden uyandırmasaydı. -

Ve bütün insanlık, acısını azaltmak için yatağında dönüp duran bir hasta gibi çırpınır yalnız. -

... Sonra, birkaç haftalık emekten sonra, sonu gelmez dinlenmeler.

... Ölümde bir elbise götürebilirmişiz gibi! (Yalınlaşma.) Öleceğiz - uyumak üzere soyunan bir kimse gibi.

Ménalque! Ménalque, seni düşünüyorum!

Ne çıkar? diyordun, evet, biliyorum: Burada da, orda da bir olacak rahatlığımız.

... Şimdi, orda, akşam oluyordu...

... Ah! Zaman, kaynağına doğru yükselbilseydi! Geçmiş geri gelebilseydi! Nathanaël, seni alıp, gençliğimin o âşık saatlerine götürebilmek isterdim, bal gibi hayat akardı içimden .- Bu kadar mutluluk tatmış olmakla, ruh teselli bulacak mı? Çünkü, ben ordaydım, o bahçelerdeydim, bendim o, bir başkası değil; sazın o türküsünü dinliyordum; o çiçekleri içime çeker gibi kokluyordum; o çocuğa bakıyordum, dokunuyordum - ve elbette bu oyunların herbirine her yeni bahar eşlik eder, - ama bir zamanlar ben olan, o başkası, ah! Ben nasıl o olabilirim yeniden? - (Şehrin çatılarına yağmur yağıyor şimdi; odamda kimsecikler yok.) Orada, Lossif'te, sürülerin döndüğü saat-tir şimdi; dağdan dönerlerdi; çöl, gün batımında altına bürünürdü; akşamın sâkinliği... şimdi (şimdi.)

Haziran gecesı

-Paris-

Athman, seni düşünüyorum; Biskra, senin hurma ağaçlarını. - Touggourt, senin kumlarını... - Vahalar, çölün o kupkuru yeli hışırtılı hurma dallarınızı hâlâ sallar mı? Sıcaktan çatlamış narlar, ekşi tanelerinizi gene döküyor musunuz? -

Chetma, senin serin su akıntılarını, yanında terlenen sıcak kaynağını hatırlıyorum. - El Kantara, altın köprü, türkölü sabahlarını, coşmuş akşamlarını hatırlıyorum senin. - Zaghouan, incir ağaçların, zakkum ağaçların gözlerimin önüne geliyor; Kairouan, hintincirlerin; Sousse, senin zeytin ağaçların. - Senin kederini düşünüyorum. Oumach, yıkılmış şehir, bataklıklarla çevrili duvarlar, - senin kederini de, hüznülü Droh, kartallar ülkesi, dayanılmaz köy, boğuk dere.

Yüksek Shegga, hâlâ çöle mi bakarsın? M'rayer, incecik ilgin ağaçlarını tuz gölüne batırıyor musun? Mégarine, tuzlu suyla sulanıyor musun? - Güneşte hep solur musun, Témassine?

Enfida'nın orda bir kısır kaya hatırlıyorum, baharda bal akardı içinden; yanında bir kuyu vardı, pek güzel, kadınlar burdan su çekmeye gelirlerdi, hemen hemen çıplak olurlardı.

Athman'ın yarı yıkık evceğizi, hep orada, şimdi de ay ışığında mısın? - Orda anan örgü örerd, bacın, Amhour'un karısı, türkü söyler, ya da masal anlatırdı; çekirge sürüleri gecede alçaktan alçaktan şenlik ederlerdi orda - o kül rengi, uykulu suyun yanında. -

Ey arzu! Kaç geceler uyuyamadım bir tür-lü, uykumun yerini tutan bir düşün üstüne eği-liyordum, hem de nasıl eğiliyordum! Ah! Ak-şam vakti sisler varsa, hurma dalları altında kaval sesleri, daracık yolların derinliklerinde ak elbiseler, yakıcı aydınlığın yanıbaşında tatlı göl-ge varsa... gideceğim!..

— Küçük lâmba, topraktan ve yağdan lâmba! Gece yeli, alevini sallıyor; silinmiş pen-cere; gökyüzünün küçücük mazgalı; çatılar üs-tünde durgun gece; ay.

Boşalmış sokakların ötelerinde, bazı bazı bir omnibüsün, bir arabanın tekerlek sesleri duyuluyor; çok daha ötelerde, şehirden ayrılan trenlerin düdük sesleri, trenlerin kaçıışı - büyük şehrin uyanmayı bekleyişi duyuluyor...

Odanın döşemesinde balkonun gölgesi, ki-tabın ak sayfası üzerinde alevin titreyişi. Soluk alış.

- Ay şimdi görünmez olmuş; önünde bah-çe bir yeşillik havuzu gibi... Hıçkırık; sıkılmış dudaklar; fazla büyük kanılar; düşüncenin bü-yük sıkıntıları. Ne diyeceğim? *Gerçek şeyler* - BAŞKASI - *kendi* hayatının önemi; onunla ko-nuşmak...

İ L Â H İ

SONUÇ YERİNE

Doğan yıldızlara çevirdi gözlerini. "Bütün adlarını biliyorum, dedi; herbirinin birçok adı var; çeşitli erdemleri var. Yürüyüşleri bize durgun görünür ya, pek hızlıdır, onları yakıcı kılar. Kaygılı kızgınlıkları, koşularındaki şiddetin sebebi, parıltıları da bunun sonucudur. İçten bir buyrultu (1) onları iter, yöneltir; pek hoş bir çaba da yakıp tüketir; bunun için ısıt ısıldırlar, güzeldirler.

Tamamiyle birbirlerine bağlı dururlar, bağları da erdemler ve güçlerdir, böylece biri öbürüne, öbürü hepsine bağlıdır. Herbirinin yolu çizilmiştir, herbiri kendi yolunu kendi bulur. Her yolu bir ayrı yıldız tuttuğundan, başka birini yolundan ayırmadan kendi yolunu kendi bulur. Her yolu bir ayrı yıldız tuttuğundan, başka birini yolundan ayırmadan kendi yolunu değiştiremez. Herbiri kendi yolunu, hangi yoldan gitmesi *gerekiyorsa* ona göre seçer; gitmesi ge-

(1) İrade.

reken yolu istemesi şarttır, ve bize zorunlu gibi görünen yol, herbirinin istediği yoldur, öyle ya, herbirinin buyrultusu tamdır. Gözler kamaştıran bir aşk yol gösterir onlara; seçimleri yasalar koyar; bizler de onlara bağlıyız; kurtulmıyoruz."

S U N U

Nathanaël, şimdi kitabımı at. Sıyrıl ondan. Beni bırak. Beni bırak; canımı sıkıyorsun artık; beni tutuyorsun. Sana gösterdiğim aşırı aşk fazla uğraştırıyor beni. Birini yetiştirir gibi davranmaktan bıktım. Seni tıpkı bana benzer istediğimi ne zaman söyledim sana? - Benden farklısın da onun için seviyorum seni, sende yalnız benden farklı olanı seviyorum. - Kimi yetiştirecektim kendimden başka? Nathanaël, söylüyeyim mi sana? Durmamacasına yetiştirdim kendimi. Devam ediyorum. Kendime bir değer verirsem, yapabileceklerimden dolayı veririm.

Nathanaël, at kitabımı; onunla yetinme. Senin gerçeğini bir başkasının bulabileceğini sanma; herşeyden çok, bundan utan. Yiyeceklerini ben hazırlasam, yemek için bir arzu duy-

mazdın yatağını ben hazırlasam, uyumaya uygun olmazdı.

Kitabımı at; hayat karşısında binlerce tutumdan biri olduğunu düşün onün. Kendi tutumunu ara. Bir başkasının da senin kadar iyi yapabileceği birşeyi yapma. Bir başkasının da senin kadar iyi söyleyebileceğini söyleme, - senin kadar iyi yazabileceğini yazma. Kendinde kendinden başka hiçbir yerde bulunmadığını sezdiğine bağlan ve kendinden, sabırla, ya da sabırsızlıkla, ah! varlıkların en yeri-doldurulmazını yarat.

S O N

André Gide'i dünya edebiyatına mal eden ilk eseri "Dünya Nimetleri" olmuştur. Bu eserin yayınlanması öylesine büyük bir edebi olay yaratmıştır ki, aradan geçen sayısız yıllar içinde bunca eser vermesine rağmen André Gide denince ilkin "Dünya Nimetleri" akla gelmekte hâlâ.

Daha önce dilimize birkaç kere çevrilmiş olan bu gerçekten güzel ve güçlü eseri Tahsin Yücel'in yeni çevirisiyle okurlarımıza sunuyoruz.

40 lira

